

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra tělesné výchovy a sportu

Diplomová práce

Historie dostihového sportu v Českých zemích

Vypracoval: Petra Myslivcová Bc.

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Jan Štumbauer, CSc.

České Budějovice, 2020

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

University of South Bohemia in České Budějovice

Faculty of Education

Department of Sports Studies

Graduation thesis

The history of horseracing in the Czech lands

Author: Petra Myslivcová

Supervisor: doc. PaedDr. Jan Štumbauer, CSc.

České Budějovice, 2020

Bibliografická identifikace

Název kvalifikační práce: Historie dostihového sportu v Českých zemích

Jméno a příjmení autora: Petra Myslivcová Bc.

Studijní obor: TVSn - Zn

Pracoviště: Katedra tělesné výchovy a sportu PF JU

Vedoucí kvalifikační práce: doc. PaedDr. Jan Štumbauer, CSc.

Rok obhajoby kvalifikační práce: 2020

Abstrakt:

Diplomová práce se věnuje historii a vývoji dostihového sportu v Českých zemích, především od roku 1839, kdy byl založen Dostihový spolek. Pro pochopení souvislostí je zařazena i historie dostihového sportu ve světě od prvopočátků po současnost. Autor práce čerpá z dostupné literatury, periodik a archivů. Také z rozhovorů s pamětníky a osobami, které se podílí nebo podíleli na dění kolem dostihového sportu u nás. Záměrem této práce je přiblížení vzniku a vývoje dostihového sportu čtenáři, s návazností na historické události českých dějin. Textová část je doplněna řadou souvztažných fotografických příloh s popisky.

Klíčová slova: turf, závod, Anglický plnokrevník, spolky, vývoj, historie.

Bibliographical identification

Title of the graduation thesis: The history of horseracing in the Czech lands

Author's first name and surname: Petra Myslivcová Bc.

Field of study: TVSn - Zn

Department: Department of Sports studies

Supervisor: doc. PaedDr. Jan Štumbauer, CSc.

The year of presentation: 2020

Abstract:

The graduation thesis deals with the history and development of racing in the Czech lands, especially since 1839, when the Racing Association was founded. To understand the context, the history of racing in the world from its beginnings to the present is also included. The author draws on available literature, periodicals and archives. He source also from interviews with witnesses and people who are or have been involved in events related to horse racing sport in our country. The aim of this work is to bring the origin and development of racing sport closer to the reader in connection with the historical events of Czech history. The text part is complemented by a number of related photographic enclosures with captions.

Keywords: turf, race, English Thoroughbred, associations, development, history.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě archivovaných fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum

Podpis studenta

Poděkování

Zde bych chtěla poděkovat vedoucímu mé diplomové práce panu doc. PaedDr. Janu Štumbauerovi, CSc. za konzultace, rady a poskytnutí části podkladových materiálů. Dále bych ráda poděkovala panu Jiřímu Kocmanovi, za to, že mi předal své vzpomínky na léta strávená v jezdeckém sportu. V neposlední řadě děkuji své rodině za nepostradatelnou podporu během mého studia.

Obsah

1 Úvod	8
2 Metodika	9
2.1 Cíl, úkoly, předmět práce	9
2.1.1 Cíl práce.....	9
2.1.2 Úkoly práce	9
2.1.3 Předmět práce.....	9
2.2 Metody práce.....	10
2.3 Rozbor pramenů a literatury.....	11
3 Stručný nástin historie dostihového sportu ve světě	12
4 Historie dostihového sportu v Českých zemích od jeho počátků po současnost.....	35
4.1 Historie dostihového sportu v Českých zemích do roku 1918	35
4.2 Historie dostihového sportu v Českých zemích mezi lety 1918 - 1945	55
4.3 Historie dostihového sportu v Českých zemích od roku 1948 po současnost.....	70
5 Závěr	86

1 Úvod

Člověk a kůň tvoří nerozlučnou dvojici od doby jeho domestikace. Koně po tisíce let stáli po našem boku, sloužili a pomáhali formovat společnost. Díky nim jsme byli schopni urazit velké vzdálenosti a rozpohybovat dění. Koně spolu s námi absolvovali dějiny, války i období rozmachu hipických sportů. Nejsložitější období přišlo nejspíše až po II. světové válce, kdy je ze světového dění téměř definitivně vyřadil stroj a v některých regionech nepřítel politických režimů. Ještě předtím započal vývoj novodobého jezdeckví a dostihového sportu.

Soutěživost člověka je jeho přirozenou vlastností. Ve spojitosti s koněm byly tedy jakési závody na koních nevyhnutelné a zmínky o nich jsou již z dávné minulosti. Předchůdce dnešních dostihů byl tak jedním z prvních sportovních klání a z hipických sportů byly dostihy bezesporu těmi úplně prvními.

Historie dostihového sportu ve světě i v Českých zemích nepatří k příliš frekventovaným tématům česky psané sportovní historie. Údaje o vzniku a vývoji tohoto sportu poskytují zajímavou materii. Tato diplomová práce je zaměřena na detailní zpracování celé historie a vývoje dostihového sportu ve světě a především v Českých zemích. Snaha o maximální možné faktografické sledování vývoje, skýtá možnost detailního pohledu na tuto problematiku.

Práce obsahuje dva od sebe odlišné úseky. První se věnuje historii a vývoji dostihového sportu ve světě, především v západní Evropě. Druhá část popisuje historii a vývoj dostihového sportu v Českých zemích od jeho prvopočátků, přes vývoj, vymezení a měnící se podmínky pro činnost v této oblasti, až do současnosti a obsahuje stěžejní data, organizaci dostihového sportu a návaznost na politické situace daných období. Práce se zabývá i nejvýznamnějšími aktéry a místy konání dostihů.

Sportovní dvojice, tedy člověk a kůň si při společné práci musí důvěřovat, spolupracovat, podporovat se a přizpůsobovat se navzájem. Mistr sportu pan Jiří Kocman ve svých pamětech napsal „...*Na koních mi vadilo, když byli nevychovaní. Ale povahu u koní dělá člověk. Koně je nutné obdivovat pro jejich učenlivost a krásu těla i duše. Kdyby jejich čisté povah měli lidé, bylo by nám všem moc dobře...*“¹

¹ Fiala, P. (2017). *Mistr opatří Jiří Kocman*. Kladruby nad Labem: Lenka Gotthardová.

2 Metodika

2.1 Cíl, úkoly, předmět práce

2.1.1 Cíl práce

Cílem práce je, na základě širokého pramenného poznání, zpracovat historii a vývoj dostihového sportu v Českých zemích, od jeho prvopočátků po současnost.

2.1.2 Úkoly práce

- ✓ Provést detailní obsahovou analýzu dostupných materiálů zabývajících se touto tematikou.
- ✓ Na základě získaných údajů v historických souvislostech zpracovat stručnou historii vývoje dostihového sportu v Českých zemích a poté chronologicky uspořádat celou práci.
- ✓ Zpracovat relevantní dobové tištěné prameny a periodika, literaturu zabývající se historií dostihového sportu, fotografické prameny a výpovědi pamětníků o vývoji tohoto odvětví.
- ✓ Pro pochopení problematiky v Českých zemích zpracovat historii a vývoj dostihového sportu ve světě.
- ✓ Fotografické přílohy zapracovat do textu včetně popisků.

2.1.3 Předmět práce

Z *časového* hlediska je předmět práce vymezen dlouhým obdobím od počátku spolupráce koně s člověkem až po současnou podobu dostihového sportu, ve kterou se tato spolupráce přeměnila.

Z hlediska *územního* je úvod práce zaměřen na světovou historii, především západní Evropu a dále se práce zabývá historií a vývojem dostihového sportu v Českých zemích.

Z hlediska *věcného* je v širším kontextu zaměřen na dostihový sport, bezprostředně potom na vlastní historický vývoj turfu.

2.2 Metody práce

Jedná se o historickou práci z dějin dostihového sportu u nás. Při jejím řešení byl kladen důraz na detailní obsahovou analýzu všech dostupných souvztažných zdrojů. Jako metody práce byly použity historické metody, především přímá a progresivní. Důraz byl kladen na maximální pramenné poznání, zejména využití periodik, archivních fondů a relevantní dobové i současné literatury. Díky výpovědím pamětníků získala autorka informace především o 2. polovině 20. století.

Vzhledem k širokému časovému období a pro lepší pochopení zrodu dostihů u nás, se autorka v úvodní části práce věnuje vývoji turfu ve světě. Následně autorka přechází na samotné dostihové dění v Českých zemích o jeho prvopočátků. Autorka také popisuje časté organizační změny v dostihovém sportu v souvislosti s historickými událostmi 20. století.

Typickým problémem, který musí autor práce podobného druhu řešit, je transkripce názvů a rozhodnutí o tom, zda dát přednost použití oficiálních názvů nebo ustálených pojmenování. Autorka použila oba způsoby označování řešené problematiky. Například dostihový sport je často pojmenován jako turf, dostih jako závod nebo soutěž, i když jde právě o ustálené pojmenování s ne tak jednoznačným významem jako je dostih.

Práce je doplněna dobovými fotografiemi včetně popisků. Fotografie zachycují celkového dění kolem turfu v historických obdobích a zajímavosti z jezdeckého světa dané doby (závodiště, pozvánky, tribuny apod.). Při použití fotografií z dobových periodik nebo literatury, docházelo při skenování ke ztrátě kvality a nutnosti dalšího upravování. Fotografie z rodinných archivů a alb byly často focené z velké dálky, nekvalitně nebo chyběl popisek fotografie. Přesto se jich do práce podařilo zařadit velké množství. Pod obrazovými přílohami je vždy uveden jejich zdroj. V celém textu jsou citace i doplňující informace vloženy do poznámek pod čarou.

Díky široce vymezenému předmětu práce i časovému období se logicky, jako jeden z hlavních problémů, objevila značná nerovnoměrnost a nevyváženost výskytu jednotlivých tematických okruhů v archivních pramenech a především v literatuře, a to jak z hlediska časového, tak věcného.

Zatímco problematika meziválečného období je velice dobře dostupná především v periodikách, období 50. a 60. let 20. století je zastoupeno daleko méně.

2.3 Rozbor pramenů a literatury

Vzhledem k výrazně dokumentačnímu charakteru práce autorka věnovala co největší pozornost zpracování všech dostupných periodik, tištěných pramenů a především literatury, fotografických pramenů a vzpomínek pamětníků. Při zpracování tohoto tématu hrály archivní zdroje pouze podružnou roli.

Jako největší zdroj pramenného poznání a pro předmět práce jeden z nejdůležitějších zdrojů vůbec se ukázal Horáček (1983) obsahující řadu stěžejních informací a dat. Dále periodikum Jezdectví, ve kterém se autoři v průběhu 20. století vraceli k počátkům a vývoji dostihového sportu. Materiály byly k dispozici v Praze na Smíchově, kde jsme čerpali množství informací a fotografií z historických vydání tohoto periodika.

Část materiálů byla použita z výpovědí pamětníků, které jsme navštívili. Především pan Jiří Kocman poskytl cenné informace o 60. a 70. letech a formování dostihového sportu po II. světové válce. Dále pan Vladimír Vinklárek, především o běžném životě koní a jezdců a paní Ing. Lenka Gotthardová, CSc., která poskytla mnoho upřesňujících informací o prvopočátcích turfů v Českých zemích.

Velká část obrazového materiálu byla získána z osobních archivů uvedených v seznamu použitých pramenů a literatury. Zároveň to ale obnášelo vyhledávání osob napříč republikou, dojíždění za nimi a skenování nebo fotografování jejich osobních archivů. Mnohdy byla kvalita fotografií tak nízká, že je nebylo možné v práci použít. Část materiálu, především mapující danou problematiku do roku 1890, bylo převzato z Basche (2002).

Pro zpracování tématu bylo využito také množství literatury mající vztah ke zvolené problematice. Nejvíce informací je možné nalézt o sportovní přípravě dostihových koní a o chovu Anglického plnokrevníka. Literatura zobrazující ucelený vývoj dostihového sportu u nás téměř neexistuje. Jednotlivé prameny obsahují jen dílčí informace zaměřené na konkrétnější téma. Dílčí informace k tématu byly ale přece jen nalezeny především v publikacích: Zlámaný (2006), Nehyba (2017), Kinský (1947) a Svoboda (1990).

3 Stručný nástin historie dostihového sportu ve světě

Spolupráce člověka a koně je známa již po tisíciletí. Můžeme ji datovat od doby, kdy byl kůň člověkem domestikován.² Říkávalo se, že stát spočívá na koňském hřbetě. Silný kůň s člověkem pracoval, odolný a vytrvalý mu pomáhal v boji. Rychlý ho nosil po cestách a dával mu doslova pocit, že je na koni. Člověk odnepaměti cítil potřebu koně porovnávat, zjistit, který je nejlepší, což zpočátku znamenalo nejrychlejší.³ Proto byly vynalezeny koňské závody, které jsou z historického hlediska nejpopulárnějším sportem všech dob, přičemž právě dostihy byly první hipickou soutěžní disciplínou.⁴

Dnešní podoba dostihového sportu je zcela odlišná od té výchozí. Při dnešních *meetings* vidíme ty nejlepší koně, po stovky let šlechtěné pro tuto hipickou disciplínu. Jejich ceny šplhají do astronomických částek. Vedeni jsou převážně profesionálními jezdci a trenéry za pomoci nejmodernějších tréninkových metod a postupů. Až sem se postupem času a zkušeností vyvinul dostihový sport.⁵ Pokud se však začteme do již Homérem popisovaného závodu⁶ a básníkův popis převedeme do řeči dnešních dostihových komentářů, zjistíme s překvapením, jak moc společných rysů měly dávnověké koňské závody s dostihovou současností.⁷ Jedním z nich je také fakt, že se již od prvních dostihů, o kterých máme zmínky, na vítěze sázelo. Sázky jsou typickým znakem dostihového sportu a bezesporu ho definují, možná dramtizují, ale také odlišují od jezdeckví.⁸ Neznámý autor sázky ve spojení s dostihy popsal jako: *The Glorious Uncertainty*.⁹

² K domestikaci koní, tedy zdomácnění, došlo zhruba 4000 let př. n. l. zřejmě v severní části dnešního Kazachstánu.

³ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 10.

⁴ Angličtina, jakožto kolébka novodobých dostihů, rozdíl mezi *dostihem* a *závodem* vůbec nezná (*horserace*). Čeština používá oba termíny běžně, široce a jako synonyma. Přesto je slovem *dostih* spíše označován závod koní na rychlost a mezi příznivci dostihového sportu se téměř výhradně používá tento termín. *Závod* slyšíme spíše v odvětví jezdeckví, tzn. parkur, drezura, všestrannost apod.

⁵ Dostihový sport jde ruku v ruce s nejmodernějšími technologiemi, stejně jako jakékoli jiné sportovní odvětví.

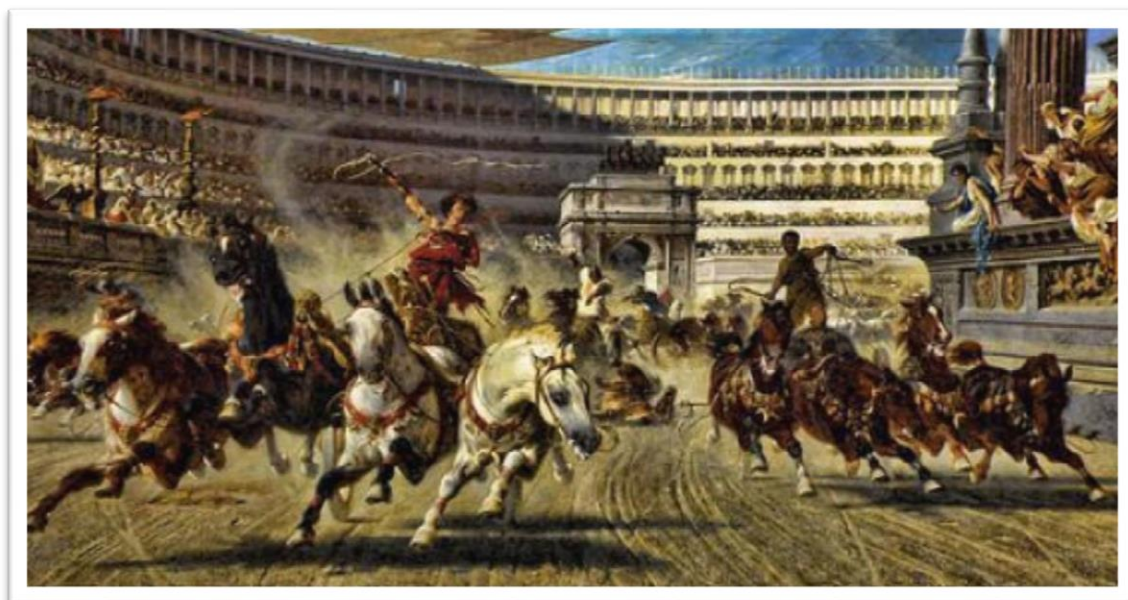
⁶ Verše XXIII. zpěvu Iliady. Prvé popsané závody koní.

⁷ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 10.

⁸ Hipické sporty se rozlišují na dostihový sport a jezdeckví. Dostihový sport zahrnuje všechny typy dostihů (rovinové, překážkové, klusácké). Pod pojmem jezdeckví nalezneme odvětví jako je parkur, drezura, všestrannost (což jsou olympijské disciplíny), dále voltiž, reining a spřežení. Spřežení je mimochodem hned po dostizích nejstarší hipická disciplína. Zastřešující organizací dostihového sportu je u nás Jockey Club. Jezdeckví má pod hlavičkou Česká jezdecká federace.

⁹ Nádherná nejistota.

Mezi počátky a současnosti dostihového sportu můžeme vidět ještě jeden rozdíl. Vrátime-li se znovu k Homérovi, zjistíme, že při spartských závodech nešlo ani tak o koně jako o jezdce.¹⁰ Kromě spartských reprezentantů koně jména neměli. Stovky a tisíce římských závodních koní neznáme.¹¹ Známe jen jména vítězů řeckých olympiád, ale nikoli jména a chovná zázemí vítězných koní. Různé formy soutěží s koňmi dlouho plnily pouze funkci soutěží jezdců a zemí, krajů, městských okrsků nebo sociálních a názorových skupin, které tito jezdci reprezentovali. Rozhodně nesloužily jako zkouška, podle jejichž výsledků by se určovaly další směry a způsoby chovu.¹² Hlavním hrdinou dnešních dostihů je kůň. Jezdci při nich plní nezanedbatelnou roli, ale ve srovnání s rolí koní je to role podřadná. Díky koním dostihy vznikly, jsou a budou pořádány.¹³

Obrázek 1. Předchůdci klasických dostihů byly dostihy spřežení. Zapřaženi byli dva (bigy), tři (trigy) nebo čtyři (kvadrigy) koně. Obraz znázorňuje antické olympijské hry, jejichž součástí byly dostihy spřežení a později klasické dostihy. Fotografie převzata z knihy Basche, A. (2002). *Geschichte des Pferdes*. Sigloch edition.

Zjistit, kdy se jel opravdu první závod koní je samozřejmě nemožné, stanovení počátků dějin dostihů je proto mimořádně obtížné. Z vývojového hlediska byly ale koňské dostihy vlastně tím nejsnazším, v čem mohl člověk na koňském hřbetě soutěžit.

¹⁰ Dobroutková, L., & Kholová, H. (1992). *Zkrocený vládce stepi*. Praha: Panorama, s. 215.

¹¹ Výjimkou je kůň Incitatus císaře Caliguly. Ten měl své mramorové stáje se žlabem ze slonové kosti, příkrývky s drahými kameny apod. Jeho jménem byli hosté zváni na honosné pohoštění.

¹² Úspěšnost na dostizích je zpětnou vazbou daného sportovního centra nebo linie chovu Anglického plnokrevníka. Podmíněná je samozřejmě mnoha dalšími vlivy.

¹³ Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 11.

Stačilo nasednout a jet na *půvabné hřívě*.¹⁴ Zmínky o závodech koní jsou již z Persie, přesněji z Asýrie, kde intenzivně docházelo k četným koňským měřením. Asyrská vojska se svou vynikající jízdou velmi proslavila.¹⁵

Využití síly a rychlosti koní se již dávno před naším letopočtem začalo přenášet na sportovní kolbiště.¹⁶ Závody koní na rychlost jsou popsány v rámci proslulých olympijských her v antickém Řecku. Diváci je poprvé spatřili na 25. olympiádě v roce 648 př. n. l. Mimo klasických atletických disciplín soutěžily dvoukolové káry tažené dvojicí (bigy), trojicí (trigy) nebo čtveřicí (kvadrigy) závodních koní.¹⁷ Od 30. olympiády soutěžili i jezdci na hřbetech koní.¹⁸ Na mnoha místech Řecka (Olympie, Korynt, Delfy, Pyl) byly stavěny dostihové dráhy – hipodromy.¹⁹

Římané rovněž, možná více než Řekové, používali koně spíše ke sportovním účelům. Závodní koně se dováželi ze Sicílie i Hispanie, ale i ze severní Afriky, z Egypta a Numidie, či z přední Asie. Šlo především o nejrychlejší koně, z čehož můžeme usuzovat, že již v tomto období fungoval jakýsi předvýběr dostihových koní. Dostihy pořádané v římském cirku nebo na cvičištích slavného Mertova pole byly velmi známé a stejně oblíbené jako gladiátorské zápasy, předhazování prvních křesťanů šelmám a podobné hry, po kterých prostý lid toužil.²⁰ Antický Řím dokonce povýšil majitele koní na zvláštní kastu – equitus, dostihová spřežení směli řídit jen muži ze senátorského stavu.²¹ Za římského vládce Septima Severa se pro rozptýlení žoldáků pořádaly závody koní i v římských provinciích – York, Weatherby nebo Chester v dnešní Velké Británii.²²

Ke vzniku novodobých dostihů došlo o několik století později na místě, které jak jsme se již dozvěděli, již pomyslné semínko hipického rychlostního sportu zaseto. Závody jezdců na hřbetech koní již v 11. století popsaly kroniky na území dnešní Anglie. Jednalo

¹⁴ Tímto termínem Homér označoval koně.

¹⁵ Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdeckví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 9.

¹⁶ Termínem kolbiště se označuje prostor využívaný účelně pro koňské závody. Dnes především ohraničený prostor se skoky v parkurovém sportu.

¹⁷ Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona, s. 122.

¹⁸ Soutěže spřežení byly součástí olympijských her ještě před klasickými dostihy. Můžeme tedy říci, že první hipickou olympijskou disciplínou bylo spřežení. V dnešní době není ani jedna z těchto disciplín zařazena do olympijských disciplín.

¹⁹ Dobrouťka, L., & Kholová, H. (1992). *Zkrocený vládce stepi*. Praha: Panorama, s. 215.

²⁰ Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdeckví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 13.

²¹ Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 11.

²² Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona, s. 123.

se o závody na velké vzdálenosti.²³ Můžeme si je představit jako něco mezi dostihem a vytrvalostní jízdou. Nejčastěji se běhalo v okolí Smithfieldu. V roce 1121 se podobných klání poprvé zúčastnil dovezený arabský kůň. Je jisté, že zkušenost s koněm arabské krve musela znamenat obrovský posun ve vývoji tohoto odvětví. V té době se dostihoví koně dováželi z Persie, Sicílie a ze Španělska a zdaleka nebyli tak rychlí jako Arabové. Dostihoví nadšenci okamžitě zjistili, že arabským koním není možné konkurovat a orientace na, pro Angličany, nový typ koně na sebe nenechala dlouho čekat. Přesto všechno, se do budoucna arabský kůň pro dostihy zcela neosvědčil.²⁴

Obrázek 2. Vlevo dostihové závodistiště v Epsonu při jednom z letních mítinků kolem roku 1760. Dění kolem turfu lákalo vždy velké množství diváků. Fotografie převzata z knihy Dušek, J. (1995). *Kůň ve službách člověka*. Praha: Apros. Vpravo kresba závodu ve městě Siena, kdy koně tryskem obíhají obvod náměstí. Jezdci sedí na koních bez sedel a reprezentují jednotlivé městské čtvrti. Fotografie převzata z knihy Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot.

První dostihová dráha v Londýně, byla vybudována již v roce 1174.²⁵ Diváci navštěvovali tzv. *meetingy*, které měly charakter lidových poutí a v rámci těchto akcí se pořádaly i závody koní. Běhalo se podle jednoduchých pravidel, divácká kulisa i popularita dostihů rostla. Na jihu Evropy se mezi tím formoval typický závod dostihových koní – *pallio*. Jde o nebezpečný závod čtvrtí ve městě Siena, kdy jezdci na neosedlaných

²³ Majitel vítězného koně dostal jako výhru stříbrný zvoneček.

²⁴ Arabský kůň je příkladem čistého plemene. Má v sobě krev starých koní iránských a v průběhu věků mu nebyla přimíšena krev koní z jiné plemenné skupiny, protože to si Arabové dokázali po celá staletí uhlídat. Snaha o dodržení čistoty krve vedla pochopitelně k příbuzenské plemenitbě, jejíž negativní důsledky byly vyrovnávány velmi tvrdým odchovem. Podnět k chovu arabského koně dal v 7. století našeho letopočtu Mohamed, které i v koránu nabádal k lásce ke koním. Zakládajících klisen bylo pět. Ty, které přežily Mohamedův úprk z Mekky do Mediny. Vydržely obrovské tempo v extrémních podmínkách (Hamdani, Hadban, Obajan, Siglavi a Kohejlan). Arabský kůň je plemeno s obrovskou výdrží ale ne maximální rychlostí.

²⁵ Samozřejmě si ji nemůžeme představit jako dnešní dostihové závodistiště. Šlo spíše o vyznačený úsek startu a doběhu mezi čímž se odehrával dostih ve volné krajině.

koních tryskem objíždějí náměstí. Tato tradice trvá dodnes, vznikla na počátku 13. století.²⁶

Třicetileté války Růží se vedly zhusta v sedle a stav koní v Anglii utrpěl značné ztráty. Jindřich VII. tedy v 16. století přísně zakázal vývoz koní a jeho syn Jindřich VIII. poté zahájil jakýsi program jejich dovozu. Do Anglie proudilo velké množství koní z Evropy ale promyšlený výběr a jakýkoli systém jejich chovu však chyběl.²⁷ Skutečně kvalitních koní bylo málo. V tomto období se pro jezdeckou kavalerii vyhledávali koně diametrálně odlišní těm dostihovým. Museli to být statní, silní koně, kteří unesli rytíře s brněním.²⁸ Jindřich VIII. se však věnoval nejen kavalerii ale i chovu tzv. *running horses*, tedy koní schopných rychlého běhu, jimž patřila budoucnost. Roku 1511 se již pořádaly závody v okolí města Chester, závodilo se na břehu River Dee.²⁹ Byl založen hřebčín v Elthamu.³⁰

Dostihovému sportu dál prospívala vláda Alžběty I. která byla opravdovou nadšenkyní do veškerých hipických aktivit. Od jejího panování se dostihům říká *královský sport* nebo také *sport králů*. Kdo chtěl být počítán do lepší společnosti, navštěvoval dostihové meetingy.³¹ Závody se začaly pořádat nejen v Londýně ale i v Doncasteru, Salisbury, Carlisu, Richmondu, Liverpoolu, Paisley i Chesteru.³² Dostihy se postupně stávaly prestižní záležitostí přádajících měst.

V tomto období můžeme dohledat první zmínky o snahu vyšlechtit novou rasu koně ideálního pro dostihový sport.³³ Koně, který se s tímto pojmem naprosto shoduje, slučuje a je jeho podstatou – Anglického plnokrevníka. Prosper d' Osmu je označován jako osobnost, která nastartovala šlechtění Anglického plnokrevníka.³⁴

²⁶ Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 11.

²⁷ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 13.

²⁸ Tito koně byli samozřejmě pomalí. A pro užití v dostizích nevhodní. Např.: koně ardenští, vlámské, brabantští a flanderští.

²⁹ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 26.

³⁰ Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdeckví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 17.

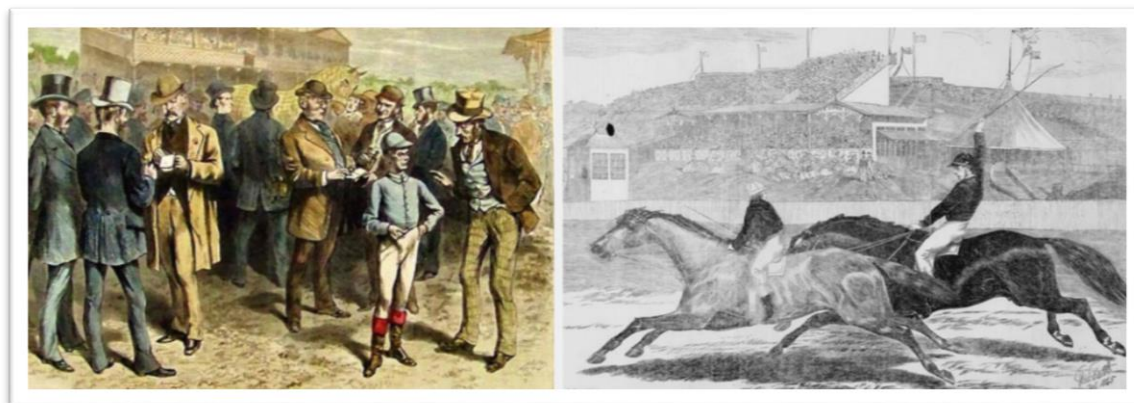
³¹ Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona, s. 124.

³² V Salisbury se poprvé běželo roku 1580. Jednalo se o závod na tři míle.

³³ Dušek, J. (1992). *Chov koní v Československu*. Praha: Brázda, s. 22.

³⁴ Vrchní podkoní Alžběty I. - Leicester, byl vyslán vyhledat odborníky na chov koní. V Neapoli našel právě Prospera d'Osmu, tehdejšího experta na chov koní.

V roce 1619 bylo na popud Jakuba I. otevřeno dostihové závodiště v okolí Newmarketu, kde během pár let vzniklo dvanáct závodních drah.³⁵ Nárůst soutěžních meetingů vyžadovalo jasné stanovení pravidel závodů.³⁶ Těm se prozatím vyhýbali tzv. *bookmakeři*, u kterým se ze ziskuchtivosti diváků dařilo.³⁷ Z této doby také pochází termín **turf** a **match**. Termínem turf se původně označoval perfektně upravený travnatý povrch pro dostihy. Dnes se jím označuje veškeré dění kolem dostihů. Match je závod dvou koní na rychlost, jejichž majitelé uzavřeli sázku o peněžitý obnos.³⁸

Obrázek 3. Vlevo *bookmakeři* v paddocku před startem dostihu, Anglie kolem roku 1820. Fotografie převzata z knihy Basche, A. (2002). *Geschichte des Pferdes*. Sigloch edition. Vpravo historicky první Melbourne cup. Tamtéž v roce 1861. Fotografie převzata z muzea ve Slatiňanech.

Jeden z prvních matchů se běžel v roce 1635 u Hyde Parku. Soutěžili koně pánů Prettymana a Haverse.³⁹ Ve stejném roce se o koňských závodech, jako o *mimořádném napětí*, poprvé psalo v britských novinách London Post. Jednalo se o match, jehož vítězem byl mladý neznámý Michael Hudson. Závod nechal v divácích obrovské emoce a konečný výsledek nakonec stanul až před soudem. Vítězství Hudsona někteří z přihlížejících a nejspíše i sázejících nesnesli a nakonec ho někdo z nich přímo v sedle koně zavraždil!⁴⁰ V té době se již kromě Newmarketu závodilo v Doncasteru a Leicesteru.

Stoupající obliba a sláva anglických dostihů se záhy rozšířily do celého světa. V USA v roce 1620 proběhli po hlavní třídě severoamerické Virginie nejrychlejší koně

³⁵ Od roku 1750 se tu konají i nejslavnější obchody s koňmi, přehlídky i aukce. Přezdívá se mu nejkrásnější závodiště na světě.

³⁶ Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona, s. 124.

³⁷ Po skončení dostihu v Newmarketu následoval ještě jeden dostih – kdo první doručí výsledkovou listinu do 70 km vzdáleného Londýna.

³⁸ Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 12.

³⁹ Běželo se od horní besídky přes dolní most bráně parku.

⁴⁰ Asi dva měsíce po osudovém závodě.

amerického turfu.⁴¹ Poté byl v roce 1665 odmávnut první dostih na Long Islandu, který měl parametry podle vzoru Anglie. Stejně jako v Evropě si dostihy rychle vybudovaly diváckou kulisu a oblibu. Od této chvíle se do Ameriky exportovali evropští koně, kteří ale nezřídka kdy osm týdnů dlouhou plavbu nepřežili.⁴²

V první čtvrtině 17. století, za vlády Jakuba I., se otázka chovu lehkého, živého a snadno ovladatelného koně ocitla v popředí zájmu celé společnosti. Volalo po něm cestování v sedle s nároky na větší rychlost a vytrvalost. Potřeba již nebyli pouze statní silní koně pro vojska. Zároveň se citelně rozmáhala kočárová doprava, která si rovněž žádala lehčí typy koní.⁴³ Orientální koně ale nebyli kupováni přímo z Blízkého východu. Vzhledem ke vzdálenostem byli většinou do Anglie importováno z měst a přístavů Francie, Španělska a Itálie. Královské hřebčiny byli plné těchto koní, vyvíjel se díky nim prvotní styl plemenitby.⁴⁴ Z těchto historických ukazatelů můžeme jasně říci, že požadavky na chov koní následovaly vždy neprodleně po historických událostech a situacích daného období. Kůň se musel vždy přizpůsobit potřebám člověka.

Po krátkém období, kdy byly mítinky i matche v Anglii zakázány, se na trůn dostal král Karel II.⁴⁵ Za jeho vlády dostaly dostihy nová a přesnější pravidla i řád. Sám Karel II. byl pořadatelem jarního a podzimního mítinku v **Newmarketu**, působil jako nejvyšší autorita a osobně rozhodoval sporné výsledky.⁴⁶ Newmarketské dostihy jako první udělovaly vítězi honosnou trofej, která je dnes v archivu anglického Jockey Clubu.⁴⁷ Soutěžilo se o ní vždy druhý čtvrtek měsíce října a každý rok po všechny časy. O znovuoobnovení dostihů se zde přičinil i králem jmenovaný sir John Cotton. Ten rozpohyboval nejen dostihové závodiště, ale nezapomněl ani na lov, který má v Anglii velkou historii a stejně jako dostihy po dlouhá staletí patřil k významným a prestižním společenským událostem. Silná podpora a nadšení panovníka udělali z dostihů opravdu společenskou událost, která měla značnou prestiž. Toto období se stalo faktickým

⁴¹ Trať měřila ¼ míle (400 m).

⁴² Bezpečně doputoval např. hřebec Diomed, který se stal jedním ze základních a nejdůležitějších plemeníků v USA.

⁴³ Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdeckví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 17.

⁴⁴ Za jednoho orientálního hřebce se platilo kolem 120 – 150 liber (k nákupu koně domácího chovu v Anglii přitom stačila jediná libra).

⁴⁵ Panoval v letech 1660 – 85.

⁴⁶ Sám Karel II. závodil na koni Old Rowley (dostal podle tohoto koně přezdívku).

⁴⁷ Jedná se o stříbrnou mísu vážící 75 kg.

počátkem dějin moderního turfu. Vývoj sportu se ustálil, ve společnosti již slovo *dostih* každý znal.⁴⁸

Vzhledem k úspěšnosti závodů, které se od této doby mohou nazývat dostihy se vším všudy, se přidaly další závodiště. Jedním z nich byl Ascot. Vznikl na popud královny Anny, která jeho okolí, při jedné z projížděk na koni, shledala vhodným pro dostihové dráhy. Od roku 1711 se zde běhá a nejvyhlášenějším mítinkem je slavný **Royal Ascot Meetings**. Dostihová klání mají jedinečnou atmosféru, nesoucí se v duchu „vidět a být viděn“. Svoje typické rysy si závodiště udrželo dodnes. Bez fraku a šedého cylindru je vstup pro pány zakázán. Z 31. července roku 1714 je dochován autentický rozpis: *Mísa v ceně 40 liber. Pro koně starší šesti let. Váha 12 kamenů. Čtyřmílové rozběhy*.⁴⁹ Rozběhy se v dostihovém sportu označují spíše termínem *heats*. Konaly se většinou tři a kůň, který vyhrál dva z nich, byl celkovým vítězem. V případě tří vítězů se běžel ještě rozhodující, čtvrtý heat. Konečný vítěz musel v takovém případě celkem uběhnout v maximálním tempu 25 km 742 m!⁵⁰ V dnešní době je to samozřejmě něco nemyslitelného. Na těchto dokladech je jasně vidět, že vývoj závodů koňmo měl před sebou ještě neuvěřitelný kus cesty. Zároveň byla nastavena základní sestava pravidel.⁵¹

Obrázek 4. Vlevo kresba tehdejšího oblíbeného typu koně pro osobní účely. Tendencí byla chovat koně lehčí, rychlejší a vytrvalejší. Vpravo prvopočátky klusáckých dostihů. Typickým znakem byly velká kola sulky a kočí, který seděl mnohem výš než dnes. Před vyšlechtěním klusáků bylo pro běžné koně velice obtížné projít klusáckým tréninkem. Fotografie převzaty z knihy Edwards, H. (1991). *Velká kniha o koních*. Bratislava: Gemini.

⁴⁸ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 10.

⁴⁹ Dnešní dostihy se běhají o ceny mnoho násobně vyšší, koně jsou podstatně mladší, nesou výrazně nižší zátěž a soupeří na tratích mnohem kratších. Počátkem 18. století byl tento rozpis závodu zcela běžný.

⁵⁰ Dostihy lákaly obrovské množství diváků, ze širokého okolí se sjelo kolem sto padesáti kočárů.

⁵¹ Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 25.

Přímým a zaručeným způsobem jak na sebe v tu dobu upozornit, bylo vlastnit dobrého závodního koně. Jejich chov proto nabral takového rozmachu, jako nikdy před tím. Ať už na trůně seděl kdokoli, tradice královských importů orientálních koní neskončila.⁵² Činili se i soukromí chovatelé. Právě do tohoto období se datuje vznik **Anglického plnokrevníka**. Od tohoto okamžiku již platí dostih = Anglický plnokrevník, Anglický plnokrevník = dostih. Přestože zakládajícími hřebci byli orientální koně z importu, dokončení a výsledku plemenitby se dosáhlo až v Anglii, proto Anglický plnokrevník.

Zakladateli tohoto plemena byli tři hřebci a asi stovka klisen, jejichž potomstvo vynikalo nadprůměrně nejen na závodní dráze, ale i v dalším chovu. Všichni tito koně, počínaje rokem 1680, jsou registrováni v prvním svazku plemenné knihy, zvané „General Stud – Book“, který byl uzavřen v roce 1791.⁵³ Zde jsou registrovány dovezené klisny především arabské, ale i berberské a turecké. Zakládající klisny jsou známy pod názvem *royal mares*, tedy královské klisny. Jejich potomstvo se selektovalo podle výsledků na dostizích. Příbuzenské křížení zprvu nebylo výjimkou.⁵⁴

Třemi zakládajícími hřebci Anglického plnokrevníka byli koně orientální. Zanechali po sobě krevní typické linie. Měli to štěstí, že v dané době podali jejich potomci nadprůměrné výkony na závodní dráze a zároveň, že měla Anglie neutuchající touhu vyšlechtit svého koně bez dalších masivních importů z Arábie. První linií byli koně po *Byerley – Turc*, který byl ukořistěn Robertem Byerleyem při obléhání Vídně. Před tím, než začal hřebec připouštět, byl součástí vojenského pluku například v Irsku. Z jeho linie pochází asi 15% všech dnešních plnokrevníků. Dalším je *Darley Arabian*, zakoupený roku 1704 v syrské poušti u Damašku.⁵⁵ Jeho potomci dosáhli obrovských úspěchů.⁵⁶ Hřebec připouštěl až do svých třiceti let a z jeho linie pochází slavný ryzák Eclipse. Tato linie je

⁵² Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 31.

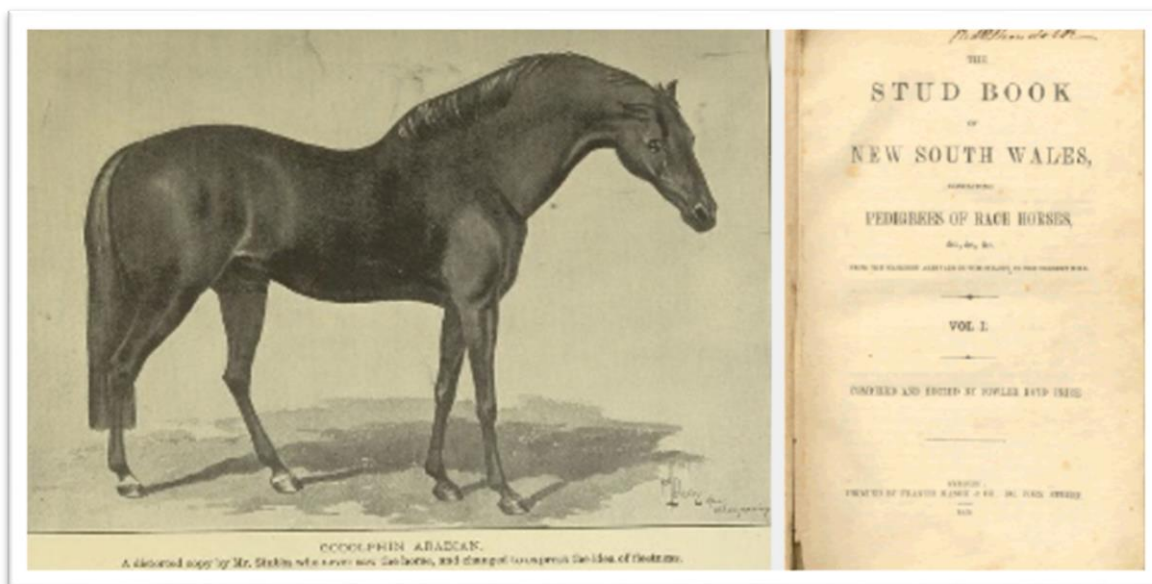
⁵³ S počátkem chovu také započala jakási tendence k ideálními exteriéru dostihového koně. Všeobecně se soudí, že stavba těla může ovlivňovat dostihovou výkonnost. Cílem tedy zpočátku byla inteligentní a ušlechtilá hlava. Lehký, svalnatý a dlouhý krk, posouvající těžiště dopředu. Spíše delší, než kratší hřbet. Mohutnou, mírně skloněnou záď. Široký, hluboký a maximálně prostorný hrudník pro dostatečné místo na srdce a plíce. Dlouhé končetiny, osvalenou lopatku a mnoho dalšího.

⁵⁴ Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona, s. 125.

⁵⁵ Ve skutečnosti ho Thomas Darley vyměnil za pušku a získal od rodiny Kohejlan.

⁵⁶ Almanzor, Aleppa, Flying Childerse a další.

nejsilnější, tvoří asi 80% všech plnokrevníků.⁵⁷ Důvodem je úspěšnost jeho potomků v průběhu staletí. Jeho původní majitel, šejk Mirza, ho chtěl dokonce několik let bez úspěchu dostat zpátky. Třetí zakládající hřebec se jmenoval *Godolphin – Barb*, narozený kolem roku 1724 v Jemenu. O tomto hřebci se vedou doslova romány a je otázkou, co z nich, nebo jestli vůbec, je pravda. Linie Godolphina je nejmladší a nejméně četná.⁵⁸ V současnosti můžeme na vlastní oči vidět potomky těchto hřebců – jedná se zhruba o **28. generaci**.⁵⁹

Obrázek 5. Vlevo jeden ze zakladatelů Anglického plnokrevníka – hřebec Godolphin Barb. Autoři v té době rádi přeháněli vzhled koní (viz. Velikost krku). Vpravo úvodní strana General stud book. Verze z roku 1765. Fotografie převzaty z knihy Šulc, K. (1946). *Zajatá krása*. Praha: ČGU.

Jeden z prvních významných potomků tří patriarchátů byl Flying Childers (o: Darley Arabian, m: Betty Leedes). Roku 1721 podával neskutečné výkony ve světě turfů.⁶⁰ Dochované záznamy jeho výkonnosti berou dech, měl údajně uběhnout míli za minutu, což by znamenalo, že by dnešním předním mílařům nadělil v cíli pár set metrů.⁶¹ Celému dění chyběl všeobecný a snadno přístupný systém zachycování jmen, výsledků a dat v celonárodním měřítku. V roce 1726 John Cheny z Arundelu vyhlásil, že bude

⁵⁷ Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdeckví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 17.

⁵⁸ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 23.

⁵⁹ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 25.

Do genetiky plnokrevníků se v průběhu vývoje přimísila nová krev koní z Arábie. Bez nich by anglický plnokrevník, takový jako ho známe dnes, nejspíše vůbec nevznikl. Krev anglických plnokrevníků i arabských koní je dodnes mísená do téměř všech plemen. Je jimi osvěžován chov a plemena jiných koní.

⁶⁰ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 41.

⁶¹ Tato dochovaná tvrzení ukazují na nábožnost turfmanů k tehdejšími dostihům, dychtivost po senzaci.

vydávat pravidelně po sedmi letech přehled všech anglických dostihových výsledků. O rok později vyšel *Historický seznam všech matchů, jakož i ostatních cen, o které závoděno bylo v Anglii a Walesu roku 1727, od ceny deseti liber vítězi výš*.⁶²

Rozmach dostihového sportu v Anglii nabral doslova překotnou rychlost. Množství mítinků a soutěžních klání si zasloužilo více systematičnosti.⁶³ Také pravidla, předpisy nebo dosažené výsledky potřebovaly zastřešující organizaci. V roce 1740 zasáhl britský parlament a v celkovém zmatku kolem dostihů zamezil nadměrnému pořádání závodů (desítky menších mítinků pořádaných po celé zemi okamžitě zanikly). Dostihy měly napříště důsledně zachovávat svůj původní smysl, a to podporovat kvalitní chov.⁶⁴ Proto byl, pravděpodobně v roce 1751 založen **Jockey Club**.⁶⁵ Název byl odvozen od slova *jockey*, kterými byli označováni jezdcí dostihových koní, dříve samotní majitelé nebo přátelé majitelů. Název Jockey Club převzali v té době téměř všechny země, kde se dostihový sport již provozoval. Teprve po *druhé světové válce* převzalo v socialistických státech úlohu zastřešující organizace ředitelství státních závodišť.⁶⁶

Členy Jockey Cluby byli v té době primárně vysocí političtí činitelé, kteří na sebe vzali rozhodčí úkoly a vydávali závazná nařízení.⁶⁷ Funkcionáři měli také právo účastníky dostihů diskvalifikovat – Jockey Club získával autoritu řídicího orgánu.⁶⁸ První předseda Sir Charles Bunbury byl přísný a zásadový a vysloužil si přezdívku diktátor turfů, jeho nástupci Lordu Bentickovi se říkalo Napoleon turfů. Právě on zavedl startovní čísla, v zázemí drah bylo nově sedliště a koně museli být před závodem předvedeni ve zkušebním cvalu.⁶⁹ Svět turfů současně začal chápat, že pro výsledek dostihů je důležitý věk koně a zátěž, kterou nese.

⁶² Jelínek, A. (1991). *Dostihová čítanka*. Praha: Mladá fronta, s. 68.

⁶³ Zvyšovaly se ceny, schopnosti koní i nadšení turfmanů. Dostihové mítinky byly ovšem plné kriminality a výtržností. Všeobecný zmatek se odrážel i ve vyhlášení výsledků, rozhodčí postrádali autoritu. Nově nesměly být pořádány mítinky s cenami menšími než 50 liber.

⁶⁴ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 56.

⁶⁵ V roce 1751 vyšla ve sportovním kalendáři vydávaném panem Pondem zpráva, že „...prvního dubna následujícího roku bude v Newmarketu konán dostih, otevřený pouze pro koně v majetku členů Jockey Clubu...“ Již v roce 1752 si zakládající členové (jejichž identita není známa dodnes) pronajali v Newmarketu pozemek a nechali postavit budovu známou jako *Coffee Room* – v ní konali své nejdůležitější schůzky. Přesto se hned zkraje objevili velké rozbroje skrz závodní dresy.

⁶⁶ Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdeckví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 247.

⁶⁷ Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona, s. 125.

⁶⁸ Proti rozhodnutí funkcionářů nebylo možné se odvolat.

⁶⁹ Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 14.

Základním pravidlem dostihů je vlastně zkouška výkonnosti koní dané kategorie nebo věku. Do roku 1712 se mohli dostihů zúčastnit jen koně šestiletí a starší. Od tohoto roku byly vypisovány dostihy i pro pětileté, od roku 1727 pro čtyřleté (poprvé v Hambletonu), od roku 1731 pro tříleté (Bedale, severní Yorkshir) a konečně od roku 1773 rovněž pro dvouleté koně.⁷⁰ Anglický plnokrevník je typem koně, který dospívá mnohem dříve než sportovní koně šlechtění pro jezdeckví.⁷¹ Proto mohli a mohou startovat již jako dvouletí. U těchto dostihů je jasně vidět potenciál koně do budoucna.⁷²

Nově vznikla jakási modifikace známého matche. Jednalo se o dostih pátnácti, dvaceti ale i třiceti koní najednou. Nazýval se *sweepstakes*, přihláška na něj byla poměrně dostupná a výhra vysoká. Sweepstakes tedy zanedlouho ze scény vytlačilo match. Roku 1773 byla Jamesem Weatherbym vydaná první dostihová ročenka, která se stala zdrojem informací pro hlavní plemennou knihu anglických plnokrevných koní - *The General Stud Book*. Roku 1791 tedy vyšel její první svazek nazvaný Předmluva.⁷³ Po Anglii byla první zemí, která založila celostátní plemennou knihu až Rusko v roce 1836.⁷⁴

Obrázek 6. Parforsní hony byly vyhledávanou společenskou událostí. V Anglii má tato tradice velkou historii. Ideální byli koně vytrvalí, rychlí a schopní skákat terénní nerovnosti. Později typický příklad koně pro steeplechase. Autorem originálů je Emil Adam.

Vše, co se do této doby v dostihovém sportu oficiálně odehrávalo, se týkalo rovinných dostihů. Cvalové dostihy ale existují ještě jedny – **překážkové**. Ty byly stejně

⁷⁰ Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdeckví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 247.

⁷¹ Jezdeckví – parkur, drezura, všestrannost, spřežení apod.

⁷² Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 14.

⁷³ V dalších letech byl svazek doplňován, přesto je za konečný díl považován až svazek z roku 1808. Od tohoto roku, mohli chovatelé sledovat původ svých koní a provádět užší selekci. Každý plnokrevník, který se zúčastní dostihů, se dá dohledat v krevní linii až po rok 1808.

⁷⁴ Jelínek, A. (1991). *Dostihová čítanka*. Praha: Mladá fronta, s. 20.

jako rovinné odstartovány na britských ostrovech. Počátky tohoto klání je třeba hledat v honech a štvanicích za zvěř, které se v Británii odedávna těšily velké oblibě.⁷⁵ Sportovně založení Angličané měli k honům důvod – přemnožené lišky. Příjemné se spojilo s užitečným a od roku 1950 mají hony, jakožto sport, svá vlastní pravidla. Ve Francii vznikly tzv. **parforsní hony** (z fr. *par force*), čili pronásledování zvěře až do úplného uštvení. V Rusku příslušníci romanovské dynastie lovíli vlky pomocí chrtů, vládci Hohenzollerové zase vyjížděli se sokoly na rukou.⁷⁶

Hony se Británii pořádají od dob Jakuba I. dodnes, přestože mají již moderní a *well fair* pravidla, s těmi tehdejšími mají většinu společných rysů. Lovecká sezona začínala v září. Štvance se konaly ve středu a v sobotu a trvaly zpravidla tři až šest hodin. Při honech na lišku či jelena ujeli jezdci na koních mnoho kilometrů a museli samozřejmě překonat řadu přírodních překážek a terénních nerovností. Trofej připadla tomu, kdo hnanou zvěř dostihl jako první. Lovecké stáje byly stejně jako stáje s dostihovými koni prestižním majetkem.

Obrázek 7. Vlevo první podoba dnešních steeplechase. Hluboký sed a ostré uždění, umožňovalo koním pouze omezený pohyb. Fotografie převzata z knihy Dušek, J. (1995). *Kůň ve službách člověka*. Praha: Apros. Vpravo steeplechase v Irsku v první polovině 19. století. Fotografie převzata z knihy Nehyba, M. (2017). *Dostih s Taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios.

Vzájemné soupeření vzrůstalo a jezdci se, v mezičase, zanedlouho sportovně stíhali navzájem (*chase*). Jako cíl jim sloužilo z dálky viditelné místo (*steeple*). Tak vznikl název **Steeplechase**, klasické označení překážkových dostihů. **První překážkový steeplechase – match** se běžel v roce 1752 na 4,5 míle.⁷⁷ Soupeřili proti sobě dva irští chovatelé.⁷⁸ Zanedlouho závody pronikly z volné krajiny i do měst. Čemuž se musely

⁷⁵ Asyrská říše, starověcí Řekové, antičtí Římané, Marco Polo, ti všichni byli svědky honů na štvanou zvěř, která byla pronásledována několikatisícovým stádem koní s jezdci a dvacetitisícovou smečkou psů!

⁷⁶ Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona, s. 147.

⁷⁷ Svoboda, M. (1990). *100 ročníků Velké pardubické steeplechase*. Praha: SZN, s. 11.

⁷⁸ Jednalo se o steeplechase - match poněvadž proti sobě soupeřili pouze dva koně.

přizpůsobit dostihové dráhy, které kromě původního rovinného rázu dostaly překážky a terénní nerovnosti.⁷⁹ Překážkové dostihy byly na svém počátku, čekal je ještě obsáhlý vývoj, ale již tehdy bylo jasné, že si najdou své místo a oblibu u příznivců turfů. V roce 1792 se běžela první popsaná steeplechase v Leicestershire na 8 mil.⁸⁰ Překážky dodávají dostihu další přidanou hodnotu, koně musí být všestrannější a po závodní dráze je čeká mnohem více nástrah, které mohou výsledek dostihu zvrátit. Sázení na překážkové dostihy je složitější než na ty rovinné.⁸¹

Vraťme se zpátky k rovinným dostihům, které již za sebou měly určité vývojové stádium. Ke konci 18. století se již neběhalo pouze v Anglii. Dostihový sport se rozšířil do Evropy, přičemž první regulérní dostihová dráha ve **Francii** byla otevřena roku 1776 v Plaine de Sablon. Nadobro zde ale dostihy zdomácněly až po francouzské revoluci na konci 18. století.⁸² Francouzská správa pro chov koní samozřejmě již nějaký čas pošilhávala po dění v Anglii. Leckdo z nejvyšších vrstev si koně z Anglie dovezl, nebo ho na ostrovech nechal závodit ve svých barvách. Francie rychle přijímala anglické zvyklosti.⁸³ Dění kolem turfů nabralo prestiže a stalo se, že byl Ludvík XVI. doslova obklíčen plnokrevníky. Soutěžní klání byly zdarma, císař Napoleon i sám král se snažili dostihy reformovat a nakonec se také zaměřili na francouzský chov. Napoleon anglického plnokrevníka přímo nenáviděl, stejně jako země byl i kůň v jeho absolutní nelibosti.⁸⁴ Angličané francouzské koně podceňovali, přesto, že šlo vlastně o jejich koně, jen narozené ve Francii.⁸⁵ Paříž se dostala do podvědomí turfů a plnokrevník (s vynecháním přívlastku anglický) byl již obdivován i zde. Francouzský Jockey Club byl založen až v roce 1833!⁸⁶

V tomto historickém období se již objevovaly hvězdy turfů. O Flying Childers je zmíněno výše. První opravdovou hvězdou se stal hřebec **Eclipse** (o: Marske, m: Spiletta), který byl doslova fenoménem, modlou, nadpřirozeným úkazem dané doby a vyznačoval

⁷⁹ Jelínek, A. (1991). *Dostihová čítanka*. Praha: Mladá fronta, s. 22.

⁸⁰ Svoboda, M. (1990). *100 ročníků Velké pardubické steeplechase*. Praha: SZN, s. 11.

⁸¹ Je mnohem těžší určit vítěze. Navíc i papírově nejlepší kůň se může přimotat do kolize, ke kterým při rovinných dostizích dochází podstatně méně.

⁸² Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 15.

⁸³ Například to, že majitel koně se nemusí zúčastnit dostihů, ale může mít najatého jezdce. Ten smí nosit sportovnější a praktičtější oblečení než by musel mít sám šlechtic.

⁸⁴ Jelínek, A. (1991). *Dostihová čítanka*. Praha: Mladá fronta, s. 15.

⁸⁵ Až po výhře francouzského hřebce Monarque v Goodwood Cupu byli koně z Francie a Anglie zrovnoprávněni.

⁸⁶ Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 15.

se nezládnutelným temperamentem a výjimečnou rychlostí. Jeho působení se dá vystihnout titulkem z dobového tisku: *Eclipse první, zbytek nikde*. Narodil se v roce 1764 při zatmění Slunce. Hřebce si podmanil jakýsi epsomský zloděj, díky nemuž Eclipse získal vytrvalost. V průběhu půldruhého roku startoval celkem devatenáctkrát a ani jednou nebyl poražen.⁸⁷ Uběhl přitom 63 mil (1500 mil prochodil mezi jednotlivými závodišti).⁸⁸ Běhal v Newmarketu, Ascotu, Yorku, Salisbury, Lincolnu, Lichfieldu, Lawesu, Guilfordu i Winchesteru. Jeho kariéra skončila poměrně brzy – nikdo proti němu nechtěl stavět svého koně. Celkově vyhrál 25 000 liber. Po ukončení sportovní kariéry se stal plemeníkem.⁸⁹ Dal po sobě stovky hříbat, některé prvotřídní. Po smrti bylo zjištěno, že měl Eclipse abnormálně velké srdce.⁹⁰

Obrázek 8. Fenomenální Eclipse. Fotografie převzata z knihy Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdectví a dostihový sport*. Praha: SZN.

Velmi malé, špatně organizované a především zkorumpované mítinky po celé Anglii vedly vedení Jockey Clubu k vytvoření tzv. **klasických dostihů**, do nichž se mohli opět hlásit pouze koně aristokratů, a minimální výhra byla 50 liber. Prvním klasickým dostihem byl dostih tříletých hřebců a klisen na dvojnásobnou míli.⁹¹ Pořádal se poprvé v roce 1776 v Doncasteru a běhalo se v okolí místa Cantley Common. Vznikl po vzájemní dohodě šlechticů, obchodníků a členů městské rady v doncasterském hostinci U rudého lva. Ještě téhož roku započala výstavba tribun a zázemí pro koně i jezdce. O dva roky

⁸⁷ Cenu převážně daroval sám král.

⁸⁸ V 18. století se koně přesouvali převážně po kopytě. Neexistovala žádná doprava pro koně. Ti tedy mezi jednotlivými mítinky museli urazit dlouhé přesuny po svých.

⁸⁹ Běžný připouštěcí poplatek byl v té době 1 quinea (něco přes 1 libru), za Eclipse se platilo 60 liber!

⁹⁰ Jeho kostra je v současnosti vystavena v šesti muzeích ve světě, která ji všichni uvádějí jako originál.

⁹¹ 2800 metrů.

později se oficiálně přejmenoval na **St. Leger**, tak jak ho známe dodnes.⁹² Trvalo poměrně dlouho, než si tento dostih na severu dobyl výsostnou pozici.⁹³ Na výsluní se zde po léta držel především Gold Cup, založený v roce 1766. St Leger svou prestiž postupně zvyšoval. Důležitým datem pro něj byl rok 1813, kdy se původní trať zkrátila z dvou na jednu míli, šest furlongů a 193 yardy. Zkrácení tratě dodalo dostihu náboj s maximální rychlost při sprintu. Obliba tohoto klasického dostihu rostla, mezi prvního kvalitního vítěze můžeme označit Phenomena v roce 1783, kdy dále vyhrál Doncaster Cup a tři další významné dostihy.⁹⁴

Druhý klasický dostih, tentokrát pouze pro tříleté klisny, je datován od roku 1779 a nese název The **Oaks** Stakes. Běžel se na vzdálenost jedné a půl míle poblíž loveckého zámečku Oaks. Jeho zakladatelem byl lord William Stanley Derby. Oaks vznikl jako sweepstakes, prvního ročníku se zúčastnilo sedmnáct přihlášek po 50 quinejích. Dvanáct koní skutečně dostih běželo. Sláva toho dostihu, který převládá dodnes, dala prestiž i blízkému městu Epsom.⁹⁵

Po vzoru Oaks a St Leger, jejichž úspěch byl okamžitý a markantní, se turfmani rozhodli založit další klasický dostih na jihu Anglie. Třetí a nejslavnější, opravdová špička v klasických dostizích, odstartovala 4. května 1780 v anglickém Epsomu. Na oficiální název si diváci museli počkat (O pojmenování se ucházeli Sir Bunbury a Lord Derby. Jejich při nakonec rozhodla hozená mince – padla ve prospěch Lorda Derbyho).⁹⁶ Nový klasický dostih byl tedy pojmenován **Derby**, tzv. The Derby Stakes. *Modrá stuha turfu*, jak se derby často přezdívá, bylo časem povýšeno bezmála na státní svátek. V den kdy se běželo Derby, nezasedal parlament, v podnicích a úřadech se nepracovalo. Derby Day v Epsomu, vzdáleném 15 mil od Londýna, to byla slavnost a vrcholné drama pro turfmany z celého světa.

Na počátku 20. století přijíždělo na Derby běžně čtvrt milionu návštěvníků. Dvoustý ročník sledovalo živě kolem tři čtvrtě milionu diváků!⁹⁷ Živoucí svátek turfu, svátek, který dokázal změnit chod Británie. Ten, který udává hodnoty, prestiž,

⁹² Podle Anthonyho St Legera.

⁹³ Kolman, D. (1996). *Dostihová ročenka*. Praha: Olympie, s. 55.

⁹⁴ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 70.

⁹⁵ Kolman, D. (1996). *Dostihová ročenka*. Praha: Olympie, s. 57.

⁹⁶ Sir Bunbury alespoň vyhrál první dostih zásluhou svého koně Diomeda.

⁹⁷ Počet diváků u televizního přenosu údajně překročil 700 milionů.

porovnání, styl. To vše se děje kvůli sto padesáti vteřinám. Tento časový úsek naprosto změní budoucí dostihový život vítězi. Tomu nejlepšímu tříletkovi toho roku. Ani jeden ze startujících nemá nárok na reparát, tento fenomenální úspěch se jim může podařit jen jednou za život. Ostatní koně jsou poraženi a svou šanci definitivně ztratí. Do dostihu startují klisny se zvýhodněním 1,5 kg. Dostihová dráha (v tomto případě ovál tvaru podkovy) měří 1,5 míle (2400 metrů).⁹⁸ V první části trať asi 1200 metrů nepatrně stoupá, před poslední zatáčkou, zvanou Tottenham Corner (tattenhamský roh), naopak klesá. Tottenhamský roh se prudce lomí doleva a posledních 50 metrů do cíle je (na dostihové poměry) příkré stoupání.⁹⁹ Pro tříleté koně je dráha velice těžká, prověřuje jejich psychiku i fyzickou zdatnost. Vítěz derby má obvykle dobrý charakter, touhu vyhrávat a odhodlanost.¹⁰⁰

Obrázek 9. Fred Archer na koni Iroquois při anglickém derby v roce 1881, které vyhrál. Fotografie přejata z knihy Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdeckví.

Dostihový svět té doby má rysy společné těm dnešním. Prestiž, sport, krása koní, napětí, drama. Dostihy mají vlastnosti antického umění, nepodléhají proměnám vkusu, užívaný za vzor - vzorný, dokonalý. Přesně takové jsou dostihy. Pokud se ale zahledíme do historických fotografií či maleb, na první pohled je naprosto znatelný rozdíl. O vývoji a chovu plnokrevníků již byla a bude řeč. Stejně jako sami hlavní účastníci dostihů prošly změnami tak samozřejmě i celé dění kolem turfů. Žokejové a jezdci nenosili ochranné helmy, ještě neexistovaly klasické dostihové dresy. Největším rozdílem je ale sed jezdce.

⁹⁸ Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona, s. 126.

⁹⁹ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 75.

¹⁰⁰ Statisčový dav je pro koně rozptylujícím prvkem, mohou se ho bát, může je znervózňovat.

V 18. století ještě neexistoval dostihový (lehký) sed, při kterém mají dnes žokejové výrazně kratší třmeny a koně tak při dostihu neomezují v pohybu. Naopak jsou schopni mu v cílové rovině pomoci. Sedlo i uzdečka byly výrazně těžší a neuzpůsobené pro rychlostní disciplínu. Vývoj hipického vybavení, vzhledem k oblíbenosti dostihů, podstoupilo v té době velké změny.

Úžasné příběhy, které se v rámci epsomského Derby stávají, dodávají turfě na zajímavosti. Jeho obrovským přínosem je samozřejmě zlepšení a zdokonalení plnokrevného chovu. Po úspěchu Oaks, Derby a St Leger se nemohl nechat zahanbit ani hlavní svatostánek dostihů – Newmarket. Založeny zde byly dvě významné zkoušky, které doplnily klasický okruh třech dostihů na konečnou pětici.¹⁰¹ První, určený hřebcům i klisnám, byl odstartován na jaře roku 1809. Název prvního ročníku – **Two Thousand Guineas** (Dva tisíce quinejí), se zaběhl a dostih se tak jmenuje dodnes. V osmi členném poli zvítězil *Wizard*. V roce 1814 přibyl ještě **One Thousand Guineas** (Jeden tisíc rupií), opět název podle garantované ceny organizátory. Tento dostih byl však vyhrazen pouze klisnám. První vítězkou byla *Charlotte*.

Derby, St Leger i Oaks založili jednotlivci se zastřešením Jockey Clubu, Two Thousand Guineas i One Thousand Guineas již založil Jockey Club jako instituce. Oba dostihy se běhají **na jednu míli**. Zakládající členové v té době netušili, že jejich dostihy budou jednou označeny za klasické, k tomuto kroku došlo mnohem později. Ze zkušeností ale bylo jasné, že právě tato pětice mítinků je ideálním testem pro tříleté koně. Klasické dostihy jsou určeny opravdu těm nejlepším z nejlepším.¹⁰² Systém klasických dostihů postupně převzaly všechny státy, kteří chtěli ve světě turfě zaznamenat nějaké hodnoty. Obdoba Derby se jako první zrodila ve Francii roku 1836. Další byla až daleká Austrálie v roce 1855 a novozélandská v roce 1860. Česko svoje Derby založilo v roce 1921 ale například Švýcarsko až v roce 1981!

V tématu klasických dostihů chybí doplnit ještě jeden důležitý pojem – **Triple Crown**, tzv. **Trojkoruna**. Hřebci i klisny mohou společně závodit v Derby, St. Leger a Two

¹⁰¹ Kolman, D. (1996). *Dostihová ročenka*. Praha: Olympie, s. 55.

¹⁰² Start slabších koní značně omezuje, pokud zcela nevylučuje, vysoké zápisné.

Thousand Guineas.¹⁰³ Kůň, kterému se podaří udržet formu a vyhrát tak všechny tři dostihy v rozmezí několika týdnů se stává korunovaným králem sezony.¹⁰⁴

V roce 1806 byla ve Francii založena **Grand Prix de Paris**. Tím co pro Anglii znamenal Newmarket, bylo pro Francii nově Chantilly, vzdálené čtyřicet kilometrů od Paříže. Toto dostihové závodiště se stalo centrem kontinentálního Turfu.¹⁰⁵ Nejdotovanější dostih Francie se ale od roku 1857 běhá v Long Champ. Jedná se o **Prix de l' Arc Triomphe**, dostih na 2400 metrů pro tříleté koně.¹⁰⁶

Překážkové dostihy se formovaly postupně. Přesto se, na přelomu 18. a 19. století, steeplechase dostihy běhaly po celém Irsku a téměř po celé Anglii.¹⁰⁷ V březnu roku 1813 se běžela steeplechase v Racroghamu na 6 mil a v listopadu další v Bucksu na 28 mil.¹⁰⁸ Další dostihy následovaly i v Irsku a to v roce 1819.¹⁰⁹ Zrod moderních steeplechase bývá kladen až do roku 1830, kdy se Thomas Coleman, majitel hotelu Turf v St Albans, rozhodl zřídit nedaleko svého podniku překážkovou dráhu. Prvního překážkového dostihu se zde zúčastnilo šestnáct důstojníků. Popularita dostihů rychle rostla a další rok se již v Anglii konalo kolem šedesáti dostihových dnů.¹¹⁰ Roku 1834 se běželo v Aylesbury na 4 míle. Jockey Club se na překážkové dostihy díval s nevolí a považoval jej za nelegitimní sport. Roku 1863 ale vznikl National Hunt Committee, řídicí orgán překážkových dostihů, na Jockey Clubu nezávislý! Tato forma přetrvává dodnes, kdy se v Anglii běhá zhruba stejný počet překážkových i rovinných dostihů.¹¹¹

V Rakousku započal dostihový sport v roce 1816 v blízkosti Vídně.¹¹² Mezi lety 1814 – 1821 pořádal hrabě Joseph Huniady v severozápadních **Uhrách** (v Urmény a v Holiči) soukromé dostihy pro ověření kvality svého chovu. Do Uher bylo poté importováno mnoho dostihových koní z Anglie.¹¹³ První veřejné dostihy v Uhrách začaly v roce 1826 v Bratislavě a od roku 1827 v Pešti, kam dojížděli angličtí jezdci a trenéři.

¹⁰³ Svoboda, M. (1990). *100 ročníků Velké pardubické steeplechase*. Praha: SZN, s. 15.

¹⁰⁴ Do současnosti se to stalo jen dvacetkrát.

¹⁰⁵ Jsou zde pořádány i jezdecké soutěže, Global Champions League nebo ME.

¹⁰⁶ Cena vítězného oblouku.

¹⁰⁷ Nehyba, M. (2017). *Dostih s Taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios, s. 7.

¹⁰⁸ Za 1 hodinu 50 minut zvítězil Mr. Carter. Vzdálenost 28 mil je v současnosti distancí nepředstavitelnou pro dostih.

¹⁰⁹ Svoboda, M. (1990). *100 ročníků Velké pardubické steeplechase*. Praha: SZN, s. 12.

¹¹⁰ Nehyba, M. (2017). *Dostih s Taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios, s. 7.

¹¹¹ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 295.

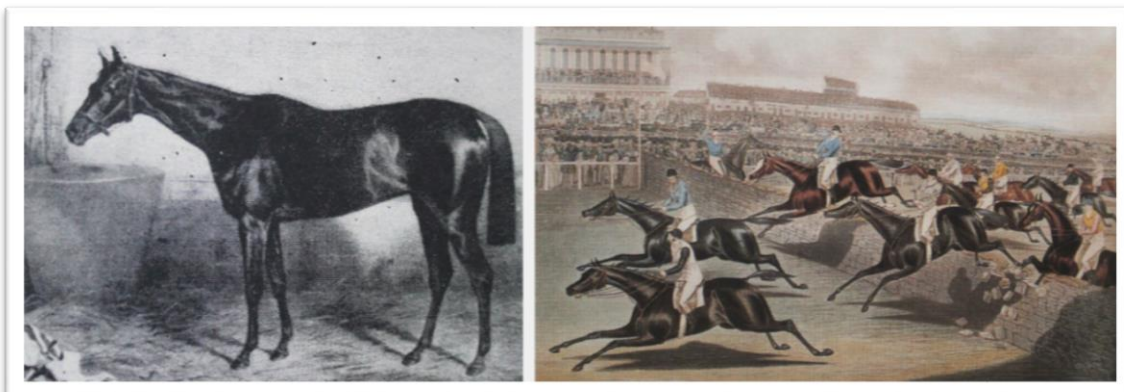
¹¹² Na pastvinách v Simmeringu.

¹¹³ V druhé polovině 19. století byli importováni hřebci Furioso a North Star.

Uherský Jockey Club vznikl v roce 1842, v té době již zde bylo téměř šedesát plemenných hřebců vesměs prvotřídních kvalit.¹¹⁴ V Uhrách také posléze vznikly klasické dostihy po vzoru Anglie.

Historie a vývoj dostihového sportu v Uhrách byl kvalitní a produktivní. V krátkém časovém úseku se zde turf dostal do povědomí Anglie. Není proto divu, že se zde objevil výjimečný dostihový kůň, tzv. *maďarský zázrak*. Údajně nejúspěšnější kůň dostihových dějin – klisna **Kincsem**.¹¹⁵

Narodila se v Uhrách roku 1874. Během tří závodních let absolvovala 54 dostihů na drahách sedmi evropských zemí a ve všech zvítězila! Díky ní se k sázení na dostihy dostalo další velké množství Evropanů. Statisíce lidí četlo noviny a zajímalo se o to, zda opět vyhrála. Nikdo nechtěl věřit, že znovu vyhraje a každý čekal, kdy vítězná šňůra skončí.¹¹⁶

Obrázek 10. Vlevo klisna Kincsen, tzv. *maďarský zázrak*. Fotografie převzata z knihy Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Keprta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdectví a dostihový sport*. Praha: SZN. Vpravo Velká národní liverpoolská dvacet let po svém založení. Fotografie převzata z knihy Nehyba, M. (2017). *Dostih s Taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios.

Současně v Anglii zakotvil první tradiční překážkový dostih – **Liverpool Grand National Steeplechase**, datuje se od roku 1839.¹¹⁷ První tři ročníky se konaly na závodišti v Maghull na 4 – 5 mil. Další ročníky se již konají v Aintree v Liverpoolu. V roce 1839

¹¹⁴ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 245.

¹¹⁵ „Můj poklad“.

¹¹⁶ Kincsen trávila mnoho času dopravou na dostihy po Evropě, převážně v železničním vagoně. Často ani neměla čas, seznámit se se závodní dráhou a rovnou startovala. Na jejích cestách ji doprovázel kocour a ošetřovatel ji musel vozit vodu ze studně z jejích domovských stájí. V dnešní době je toto vražedné tempo, pro koně nemyslitelné. Rekonvalescence a příprava na dostih jsou zdlouhavým procesem za pomoci nejmodernějších technologií, je proto neskutečné, jakých výsledků klisna dosáhla. Zanechala po sobě pět hříbat, zemřela brzy, ve věku třinácti let.

¹¹⁷ Velká národní liverpoolská.

vzdálenost činila 5 mil a trať měla 29 skoků. Dosažený čas byl 14:53 min.¹¹⁸ Mezi lety 1916 – 1918 se ročníky konaly na závodišti v Gatwiku. Velká národní liverpoolská je typově stejná jako Velká pardubická steeplechase. Jedná se o nejtěžší dostihy.

Mezi dostihové velmoce patří vzdálená **Austrálie**. Tam se první oficiální závody konaly v Sydney v roce 1810, tedy dvanáct let po přistání prvních osídlenců. Následně započal chov plnokrevníků a v roce 1825 zde sir Thomas Brisbane založil *Sydney Turf Club*. Vznik klasických dostihů měl v Austrálii jinou tendenci než v Anglii nebo USA. Neexistovala zde žádná zastřešující organizace, závodní areály a okruhy rostly ohromným tempem a každé závodiště chtělo mít svoji *Modrou stuhu*.¹¹⁹ Dnes ji má každý ze šesti států Australského svazu. Poslední z nich - Western Australian Derby, vzniklo v roce 1973. Nejznámější dostih je **Melbourne Cup** založený 1861 a přezdívaný nejslavnějším dostihem jižní polokoule.¹²⁰ Běhá se na závodišti ve *Flemingtonu* založeném roku 1838.¹²¹

Kolébkou amerických dostihů byla Virginie, odkud se dostihový sport rozmohl do všech částí USA. Naprostá většina prvních kvalitních koní pocházela ze starého kontinentu. Po vzoru Evropy se i v zde postupem času chovatelé snažili produkovat svoje kvalitní koně. Po skončení občanské války vznikl v roce 1868 Jockey Club. V roce 1867 byl založen 1,5 míle dlouhý **Belmont Stakes**, poté roku 1873 dvoukilometrový **Preakness Stakes** a nakonec v roce 1875 **Kentucky Derby**.¹²² O čtyři roky později již mělo USA 314 dostihových drah (nejstarší jsou Saratoga a Pimlico) a Kanada 43.¹²³

V USA se v tomto období zdatně rozmohl chov a šlechtění klusáků. Zemí, kde se těmto sportovním aktivitám věnovali nejdříve, bylo Rusko. Závody však měly trochu jiné parametry. Do Ameriky byli v roce 1876 dovezeni plnokrevní Messenger a Shark. Na drahách dosahovali výjimečných výkonů a založili se po nich krevní linie. Klusáci se brzy stali americkým národním plemenem a ceny registrovaných klusáků se dodnes počítají

¹¹⁸ Svoboda, M. (1990). *100 ročníků Velké pardubické steeplechase*. Praha: SZN, s. 205.

¹¹⁹ Modrá stuha – tak je označován vítěz Derby, modrá stuha je nasazena vítěznému koni na krk.

¹²⁰ Austrálie je typická sázením. V roce 1981 vsadili Australané na dostihové výsledky šest miliard dolarů za den! Například v Anglii je to při Derby čtyřikrát méně.

¹²¹ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 211.

¹²² Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona, s. 128.

¹²³ Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 18.

na statisíce. Klusácké dostihy jsou nejoblíbenější zde, dále v bývalém SSSR, v Maďarsku, v Německu a ve Francii.¹²⁴

Dostihový sport se od poloviny 19. století plynule rozvíjí v dalších zemích světa. Základy dostihového sportu jsou bezesporu v Anglii, dále v Irsku a pozadu nebyla ani Francie nebo Uhry. Novodobější centra turfů ve většině případů přejímají již nastolené nebo vyzkoušené styly dostihů, přípravy a v neposlední řadě chov. Anglický plnokrevník je bezesporu tím, kdo udělal z dostihů úžasnou podívanou a to, proč tento hipický sport láká stovky milionů diváků na celém světě. Anglický plnokrevník disponuje obrovskou touhou pohybu vpřed, rychlostí, výbušnou silou a tvrdostí. Přestože by se mohlo zdát, že je to jemný kůň s ušlechtilou hlavou a především holení, zdání klame.¹²⁵ Dostihový kůň je tvrdý kůň, nikdy se nešetřil a jen díky tvrdé chovné selekci se dokázalo během staletí dosáhnout prvotřídních potomků tehdejších tří zakladatelů tohoto plemene. Jezdectví a dostihový sport jsou, jak je již uvedeno výše, dva rozdílné světy. Odlišnosti můžeme nalézt téměř ve všech oblastech těchto dvou odvětvích. Nevýhodou plnokrevníků je například jejich relativně krátká sportovní kariéra, kdy kolem osmého roku končí rychlostní maximum koní, v překážkových dostizích se jedná více o zkušenost koní, a tudíž zde v případě zdraví sportují déle.

V **Japonsku** byly první dostihy pořádány v roce 1852, zprvu se náboženství nesetkávalo s přízní k dostihům. V roce 1880 zde ale byl založen Nippon Race Club a 1906 byl v Tokiu vystavěn Ikegamy stadion. Ročně se zde, na 50 dostihových drahách, pořádá přes pět tisíc závodů. Sází se v obrovské míře. Nejde však o společenskou událost a pokoru ke sportu jako v Evropě, zde se jedná spíše o sportovní pomůcku ve smyslu pozorování obrazovky televize.¹²⁶ **Itálie** se do světa turfů zařadila v roce 1837, kdy se běhalo ve Florencii a v Neapoli. Dnes již patří ke klasickým dostihovým zemím, kde se běhají všechny typy závodů (rovinné, překážkové i klusácké). V posledních letech je Itálie častou destinací pro české jezdce a koně, kteří zde sklízí poměrně slušné výsledky – především Merano.¹²⁷ Nový Zéland započal svoji dostihovou historii v roce 1842 v Aucklandu.

¹²⁴ Dobroruka, L., & Kholová, H. (1992). *Zkrocený vládce stepi*. Praha: Panorama, s. 218.

¹²⁵ Jelínek, A. (1991). *Dostihová čítanka*. Praha: Mladá fronta, s. 89.

¹²⁶ Nehyba, M. (2017). *Dostih s Taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios, s. 15.

¹²⁷ Především trenéři Váňové.

Obrázek 11. Dostihové závodiště v Meranu patří k nejprestižnějším na světě. Atmosféru doplňuje úchvatné prostředí. Fotografie převzata z Thurnergut (2020). Dostupné 25. dubna 2020.

Dostihový sport se vyjma Jižní Ameriky a Afriky značně rozmohl do celého světa. Stejně jako jiné sporty, je i dostihový sport **aktivitou volnočasovou** (z hlediska diváků). Tudiž obliba nebo vnímání společnosti všeho kolem turfu vždy úzce souvisela se **situací ve společnosti**. Podobně jako jiné vrcholové sporty se i ve světě turfu točí neuvěřitelné částky. Doslova fenoménem s tento sport stal v Austrálii. Západní Evropa je modlou dostihového kontinentu a centrem dění. Dostihy mají jednu obrovskou výhodu, čímž jsou poměrně jednoduchá pravidla, pro vítězství v dostihu „stačí“ být v cíli první. Oproti jezdeckví se zde vše koná v jednu chvíli, jedno obrovské napětí v cílové rovince, teď a tady, okamžitý výsledek.¹²⁸

Světový turf se ve 20. století změnil ze souboru jednotlivých dostihových center a oblastí na širokou mezinárodní arénu. Významně tomu samozřejmě pomohl vývoj železniční dopravy, díky které se koně mohly přesouvat na velké vzdálenosti.¹²⁹ 20. století je také poznamenáno I. a II. světovou válkou, a ani poté se hipickým sportům nedostávalo volného působení a rozkvětu. Koně byli v komunistických režimech bráni jako buržoasní záležitost. Poválečná léta v západní Evropě přinesla dostihovému sportu další růst. V USA a v Austrálii se turf stal vůbec nejoblíbenějším sportem, ve „fotbalové“ Evropě přinejmenším jedním z nejnavštěvovanějších. Západní Evropa tedy v pokroku uháněla kupředu a u nás ani dnes, po třiceti letech svobody, nejsme ani zdaleka na stejné úrovni jako zmiňovaná západní Evropa.

¹²⁸ Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdeckví, s. 55.

¹²⁹ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 273.

4 Historie dostihového sportu v Českých zemích od jeho počátků po současnost

4.1 Historie dostihového sportu v Českých zemích do roku 1918

V této části práce se již autor přesouvá do dění v českých zemích. V rámci nestálosti a nestejnosti tehdejšího plošného vymezení, se budeme věnovat území srovnatelnému s dnešní Českou, a ve výjimečných příkladech, Slovenskou republikou.

Nalézt opravdový počátek dostihového sportu u nás je v podstatě nemožné. Díky dobovým kronikám a pamětihodnostem, jsme ale schopni sestavit kostru dějin, které vedly k osvojení si koně jako sportovního partnera při těchto rychlostních zkouškách. Turf má dnes u nás nezastupitelnou roli, má své divácké publikum, sázkaře a samozřejmě tradiční i nové dostihové stáje, trenéry i závodiště. Velkou výhodou dostihového sportu, oproti jezdeckví, je jeho okamžitá, dech beroucí a vzrušující síla ve chvíli, kdy koně probíhají cílem.¹³⁰ Výsledek je znám hned, závod probíhá naráz, pár minut a je odběhnuto. Autor v tomto rozboru, pomocí historických podkladů, sestavuje ucelenou práci, chronologicky seřazenou od počátků dějin dostihového sportu u nás, po současnost.

Českou republiku můžeme z hlediska Evropy zařadit do zemí, které se chovu koní, ježdění a práce s koňmi věnují poměrně významně. Z roku 1478 se dochoval první záznam o závodech. Petr ze Šternberka postavil jednoho ze svých koní proti soupeři nominovaného Chorvaty.¹³¹ Z roku 1561 je dochovaný záznam od kronikáře Václava Břežana, který popisuje „závod několik koní o cenu čtyř set tolarů“¹³², v Českém Krumlově.¹³³

V 16. století už nejlépe informovaní chovatelé uznávali kvalitu východní krve. Do dvorního hřebčína v Kladrubech nad Labem¹³⁴, založeného kolem roku 1567, docházeli španělští, neapolští a arabští koně, kteří zde vytvořili základ starokladrubského

¹³⁰ Jezdeckví – soutěže probíhají následně po sobě, kdy startuje jeden soutěžící po druhém a celkový výsledek je tak jasný až po dojetí všech. Výjimkou jsou závěrečná rozeskakování v parkury, kde je kladen větší důraz na vzrušující vyvrcholení závodu.

¹³¹ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 291.

¹³² Cenu měl dále doplnit koš plný kaprů, dodaný místními rybáři.

¹³³ Bureš, P., & Plichta, J. (1931). *Sport a tělesná kultura v Československé republice a cizině*. Praha: Almanach, s. 256

¹³⁴ Dnes Národní hřebčín Kladruby nad Labem, který je zapsán na seznamu UNESCO.

plemene.¹³⁵ Dostihový sport je ale o anglickém plnokrevníkovi a u toho je obtížné stanovit počátek chovu v Rusku, v Polsku nebo v Maďarsku. V Čechách je to skoro nemožné.¹³⁶ Zpočátku se soutěže koní příliš nerozvíjely. Konkurencí jim byly např. rytířské turnaje a koně navíc nebo pro zábavu samozřejmě z řad běžných lidí nikdo neměl.¹³⁷ O dalších závodech v rychlosti a s překážkami na našem území jsou zmínky již z roku 1750 a 1760 na Pardubicku a na Královské louce u Prahy.¹³⁸

Obrázek 11. Vlevo hrabě Oktavián Kinský na plemeníkovi chlumeckého chovu Césarovi. Fotografie převzata z knihy Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona. Vpravo je zahájení parforsního honu tzv. meet. Tento se uskutečnil v Polabí kolem roku 1860. Velice důležitou postavou byl psovod – zde úplně vlevo. Fotografie převzata z knihy Nehyba, M. (2017). *Dostih s Taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios.

Určitý přelom nastal v roce 1760, kdy chlumecký hrabě **Ferdinand Kinský** z Anglie dovezl první koně „anglické krve“.¹³⁹ Mezi lety 1817 a 1821 se pořádaly první neveřejné dostihy v Holíči na Slovensku. Účelem bylo vyzkoušení kvality chovu hraběte Huniadyho.¹⁴⁰ Již zmíněná rodina Kinských, vášnivých lovců a jezdců, se chovu koní věnovala i v dalších generacích. **Oktavián Kinský**¹⁴¹ nechal v roce 1836, opět z Anglie, importovat smečku psů vhodných pro hony a štvanice.¹⁴² V tomtéž roce uspořádal první

¹³⁵ Klasické plemeno s historickou tradicí a čistou pokrevní linií.

¹³⁶ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 292.

¹³⁷ Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona, s. 141.

¹³⁸ Bureš, P., & Plichta, J. (1931). *Sport a tělesná kultura v Československé republice a cizině*. Praha: Almanach, s. 256.

¹³⁹ Nedochovala se ani jména ani původy.

¹⁴⁰ Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdeckví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 256.

¹⁴¹ Hrabě Oktavián Kinský proslul výtečnou střelbou a tak hostům rád prostřeloval klobouky. Držel si ochočenou opici. V osmašedesáti letech rozšířil zprávu o své smrti ve snaze zjistit reakci veřejnosti. V šestasedmdesáti se oženil s krasojedkyní. Hosté na jeho zámku vyprávěli až nepředstavitelné zážitky z pobytu. Jízda bryčkou po schodech, improvizovaní steeplechase nebo zápasnický turnaj nebylo nic zvláštního.

¹⁴² Včetně psovoda.

Valenta, A. (2004). *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice: Veduta, s. 30.

hon na jelena v okolí Týnce nad Labem.¹⁴³ V roce 1837 nastoupil v Pardubicích nový velitel husarského pluku č. 9 kníže František Liechtenstein, horlivý propagátor parforsních honů. O rok později v Pardubicích, z jeho podnětu, vznikla parforsní smečka, kterou vedl anglický štolba Andrews. V roce 1841 vznikla **Pardubická (honební) společnost** a již 15. září téhož roku začaly první štvance na jelena. Krajina kolem Pardubic je ideální pro tyto aktivity.¹⁴⁴ Typově je velice podobná anglickým parčíkům. Každý rok se zde sjížděla společenská smetánka.¹⁴⁵ Kinského sídlo v Chlumci nad Cidlinou se stalo centrem parforsních honů.¹⁴⁶

Obrázek 12. Vlevo je listina akcií Böhmischer Watterennen-Verein z roku 1840. Vpravo nákres závodistiště a dráhy steeplechase Oktaviána Kinského u dvora Ostrov z roku 1863. Fotografie převzaty z SOA Zámorsk, rodinný archiv Kinských.

Přelom 18. a 19. století také znamenal vznik **novodobých klusáckých dostihů**, potažmo klusáků. Vytvořily se tři základní linie koní: klusák americký, francouzský a orlovský. O tři desetiletí později vznikla z amerického a orlovského klusáka větev ruská.¹⁴⁷ Klusáci byli vyšlechtěni z anglických plnokrevníků, kteří měli prokazatelný sklon k výborné klusové práci. Chov v českých zemích má zastoupenou krev nejodolnějších orlovských, nejrychlejších amerických a nejvytrvalejších francouzských klusáků. Počátky chovu klusáků u nás se datují z let 1860.¹⁴⁸

Anglický plnokrevník v Čechách plodil rychlejší potomky a tak na sebe první opravdový dostihový vítěz nenechal dlouho čekat. Hřebec Oktaviána Kinského *Game*

¹⁴³ Svoboda, M. (1990). *100 ročníků Velké pardubické steeplechase*. Praha: SZN, s. 9.

¹⁴⁴ Svoboda, M. (2003). *Pardubické parforsní hony*. Pardubice: Společnost pro rozvoj Pardubicka, s. 24.

¹⁴⁵ Svoboda, M. (1990). *100 ročníků Velké pardubické steeplechase*. Praha: SZN, s. 10.

¹⁴⁶ Kinský, Z. (1947). *Hodina vzpomínek. Kus historie parforsních honů a dostihů v Čechách*. Chlumec nad Cidlinou: Vítězslav Klemens, s. 22.

¹⁴⁷ Dušek, J. (1992). *Chov koní v Československu*. Praha: Brázda, s. 44.

¹⁴⁸ Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdeckví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 293.

Boy porazil hřebce *Hippolyta* hraběte Renarda v **matchi** na dvě míle o čtyři sta dukátů.¹⁴⁹ Závodilo se na vojenském cvičišti pražské invalidovny v Karlíně.¹⁵⁰ Stalo se tak 9. října roku 1839, kdy zároveň akcionáři a zájemci o dostihový sport založili **Dostihový spolek (Wettrennen verein)** pro Čechy a Moravu se sídlem v Praze. Tvořili jej příslušníci modré krve – za prezidenta byl zvolen hrabě Šlik, členové potom šlechtici Rohanové, Lichtensteini, Auersperg, Clam-Gollas (rozhodčí, startér, vážný, totalizátor, inspektor dráhy a vytyčení kursu atd.), jediným nešlechticem byl sekretář Jan Jungl.¹⁵¹ V tomto roce také vyšla „*První roční zpráva o koňských dostizích v Čechách*“ – jako nejlepší kůň je v ní uveden hřebec Game Boy.¹⁵²

První dostihový den v Praze byl uspořádán 12. října roku 1839 a na programu bylo šest *rovinných* dostihů včetně jízdy amatérů na jednu míli, tzv. Dámský pohár.¹⁵³ O dva dny později se konal další dostihový den, tentokrát byl na programu i *překážkový* dostih, nazvaný *Hunter Stakes*.¹⁵⁴ V okolí Pardubic se rozmáhaly také selské dostihy, přičemž první se zde zřejmě běžely 17. října roku 1842. Zvítězil Beránek z Ostřešan.¹⁵⁵

Stanovit **první** odběhnutou **steeplechase** je rovněž sporné. Jen těžko se dá odhadnout překážkový dostih, který ji stylem připomínal a organizátoři si rovněž uvědomovali její průběh. Jako první je označována ta, která se běžela 14. října roku 1842. Byl to dostih s překážkami poblíž *Trnové u Pardubic*. Kurs, který byl podrobně zaznamenán, měřil přes dvě anglické míle a obsahoval 18 překážek, většinou širokých vodních příkopů a několik mohutných živých plotů. Startovali čtyři koně a valach Tom-Tumb zvítězil v sedle s nadp. Markowitzem v čase 4 minuty 46 sekund. O den později byla uspořádána další překážková jízda, zvaná *Talliho steeplechase*, pro všechny koně. Předepsaná váha činila 140 pfundů, trať měřila přes tři anglické míle a měla 32

¹⁴⁹ Nehyba, M. (2017). *Dostih s Taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios, s. 8.

¹⁵⁰ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 292.

¹⁵¹ Svoboda, M. (1990). *100 ročníků Velké pardubické steeplechase*. Praha: SZN, s. 15.

¹⁵² Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona, s. 142.

¹⁵³ Nehyba, M. (2017). *Dostih s Taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios, s. 8.

¹⁵⁴ V propozicích stálo: 50 dukátů vklad, 25 dukátů odstupné. Jedna a půl míle, 4 skoky. Zvítězil Splendour s jezdcem Reynoldsem, který trať dlouhou 2400 metrů údajně zvládl za 2 minuty 26 sekund, což by byl rekord našeho derby (ne všem údajům z této doby lze zcela věřit).

¹⁵⁵ Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdeckví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 256.

překážek.¹⁵⁶ Další dva překážkové dostihy, vypsané v říjnu, byly pro nedostatek startujících zrušeny.¹⁵⁷

14. října 1843 byla uspořádána steeplechase na tři míle za účasti pěti startujících a 17. října důstojnická steeplechase. Pro vítězného jezdce byla určena stříbrná cena a pro druhého dvě pistole. Dostih byl vyhrazen pro důstojníky rakousko-uherské a pruské armády.¹⁵⁸ Roku 1845 se tento steeplechase dostih s tehdy již určitou tradicí, přesunul do okolí vesnice Studánka u Pardubic, v roce 1846 poté do okolí vesnice Ráby a poté také do Nemošic.¹⁵⁹

Oktavian Kinský a kníže Vincenc Auersperg ze Slatiňan poté založili první dostihové stáje, v nichž byli zaměstnáni angličtí trenéři a ošetřovatelé. Honební překážkoví koně zakoupení v Anglii, Irsku a Francii se připravovali na tréninkových drahách v Kolesách a Slavicích u Slatiňan.¹⁶⁰ Tréninková písková dráha v Kolesách slouží dodnes a je považována za vůbec první z dostihových drah u nás.¹⁶¹

V roce 1845 odešel z Pardubic husarský pluk č. 9 včetně velitele knížete Liechtenstein. Zájem nestálých aristokratů o dostihy naneštěstí opadal až do roku 1846.¹⁶² Tato okolnost byla příčinou, že hony i dostihy téměř zanikly.¹⁶³ Záchranou honů bylo to, že se staly módní anglickou zálibou.¹⁶⁴ Parforsní hony byly společenskou událostí, dámy sledovaly skrz kukátku jejich srdce. Jezdci pronásledovali psí smečku a pronásledovali zvěř vypuštěnou z nor. Hony ale stejně jako dostihy potřebovali silné rychlé ale přitom lehké koně.¹⁶⁵

Steeplechase se tedy téměř definitivně stěhovaly z Prahy na východ.¹⁶⁶ 30. června 1846 uspořádal další dostih s překážkami Oktavián Kinský. Představil jezdcům

¹⁵⁶ Mezi nimi byl vodní příkop, široký přes čtyři metry, jedna a půl sáhu vysoká polní mez, ze které se muselo skočit dolů přes tři stopy vysoký plot a konečně pevně propletená košatina, přes tři stopy vysoká.

¹⁵⁷ Nehyba, M. (2017). *Dostih s Taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios, s. 8.

¹⁵⁸ Startovali jen tři koně.

¹⁵⁹ Svoboda, M. (1990). *100 ročníků Velké pardubické steeplechase*. Praha: SZN, s. 16.

¹⁶⁰ Vysloužilá slavická dráha je v oboře dodnes patrná.

Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona, s. 151.

¹⁶¹ Krátce z historie Velké pardubické. (2011). Dostupné 19. dubna 2020, z <http://www.vpcp.cz/cs/historie.html>

¹⁶² Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 292.

¹⁶³ Svoboda, M. (1990). *100 ročníků Velké pardubické steeplechase*. Praha: SZN, s. 10.

¹⁶⁴ Pro parforsní hony byl předepsán dresscode: červené sako, bílé nebo béžové rajtky, jezdecké boty a helma.

¹⁶⁵ Náročný parforsní hon měřil kolem deseti kilometrů a koně museli překovávat výrazné terénní nerovnosti.

¹⁶⁶ Vznik překážkových dostihů připadá spíše Pardubicím než středním Čechám.

zcela novou dráhu, která byla velice obtížná. Jednalo se o jakýsi kompromis mezi dostihem a parforsním honem. Běželo se mezi Chlumcem nad Cidlinou a obcí Lučice.¹⁶⁷ Všechny tyto dostihové akce byly pořádány *Pardubickou honební společností*. Byly to úplné začátky jakýchsi dostihových mítinků, které se postupem času formovaly a dostávaly určitý rámeček.¹⁶⁸ Významné mítinky se pořádaly na pardubickém závodistišti, které bylo na místě, kde ho známe dnes otevřeno v roce 1856.¹⁶⁹ Tehdy obec Pardubice podstoupila prostor pastvin i s lesíkem Cvrčkovem ke zřízení závodní dráhy. Ve stejném roce se zde 7. – 8. října běžely rovinné dostihy s účastí plnokrevných koní.¹⁷⁰ Pardubice jako město, díky parforsním honům a později dostihům, rychle rostly a bohatly.¹⁷¹

Baron Kotz, funkcionář Spolku pro chov koní a koňské dostihy v Čechách, napsal v jednom ze svých článků, že „...v tuzemsku pěstuje systematicky překážkový sport s vlastním chovem jen hrabě O. Kinský na Chlumci, což přirozeně má za následek vystěhování a odcizení našeho překážkového materiálu do zahraničí...“ Je jisté, že pokud měl v Čechách vzniknout nějaký překážkový dostih evropských parametrů, budou se turfmani muset vydat za těmi zkušenějšími.¹⁷² Oktavián Kinský jakožto vedoucí turfman překážkového sportu u nás, vyrazil, v roce 1865, na britské ostrovy, aby na vlastní oči viděl Velkou národní steeplechase.¹⁷³ Středoevropané tam byli vzácnými hosty. Naše delegace byla z dostihu přímo nadšená a okamžitě se rozhodli tento obrovsky těžký dostih vyhrát.¹⁷⁴ Ovšem připravenost našich koní, ve smyslu mentálním i fyzickým byla samozřejmě nesrovnatelná a tudíž bylo v Pardubicích rozhodnuto založit dostih s podobnými parametry.¹⁷⁵

¹⁶⁷ Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona, s. 151.

¹⁶⁸ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 293.

¹⁶⁹ Krátce z historie Velké pardubické. (2011). Dostupné 19. dubna 2020, z <http://www.vpcp.cz/cs/historie.html>

¹⁷⁰ Svoboda, M. (1990). *100 ročníků Velké pardubické steeplechase*. Praha: SZN, s. 16.

¹⁷¹ Na podzim byla v Pardubicích vidět nejnovější móda, společenský a kulturní život i jezdecká posádka přispívaly k rušnému životu města, které postupně vzkvétalo. Hostince se měnily v nákladné hotely po vzoru lázeňských měst. Účastníci koňských závodů zkupovali a pronajímali ve městě domy.

¹⁷² Nehyba, M. (2017). *Dostih s Taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios, s. 9.

¹⁷³ Spolu s ním jeli i kníže Egon Thurn Taxis, kníže František Josef Auersperg a uherský hrabě István Káloyi. Mj. poslední zmíněný (potažmo jeho potomek) je v současnosti aktivním pojmem mezi vozatajským sportem v Maďarsku.

¹⁷⁴ Effenburg, patřící princů Furstenbergovi v roce 1866 neuspěl a o nic lépe si nevedl ani o dva roky později Buszke. Tento kůň, jehož majitelem byl hrabě Károlyi, vyhrával po celé monarchii, dokonce zvítězil i v německém Baden-Badenu, ale ve Velké národní nestačil rychlému tempu a byl zadržen.

¹⁷⁵ Nehyba, M. (2017). *Dostih s Taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios, s. 9.

Z historických pramenů je tedy možno vyčíst, že ačkoli byly jako první koňské závody nebo dostihy samozřejmě provozovány ty rovinné, v polovině 19. století se turf na našem území ubíral především směrem překážkových dostihů. V tomto ohledu jsme se výrazně odlišovali od západní Evropy. Důvodem je především velká obliba parforsních honů a štvanic mezi vyšší vrstvou, kde je ke steeplechase jen krůček. Okolí dnešních Pardubic bylo jakýmsi místem překážkových dostihů a Praha a její okolí především rovinných.¹⁷⁶

V roce 1860 došlo k znovuzrození rovinových dostihů díky novému spolku **Böhmischer Rennverein (Český závodní spolek)**. Tradiční dráha na invalidovně se přestala využívat – pražská policie ji používala k tréninku svých koní. Spolek se tedy začal poohlížet po novém působišti. V Praze byla vybudována další dostihová závodiště, a to na pankrácké pláni u Zelené lísky a další se představitelé spolku rozhodli vybudovat v roce 1866 na Císařské louce, poměrně neobvyklém místě pro dostihy.

Císařská louka se nachází na vltavském ostrůvku a postupem času se právě toto závodiště stalo centrem veškerého dostihového (rovinného) dění v Čechách. V některých letech se ale i zde, měly pořádat překážkové dostihy (vzhledem k velikosti závodiště šlo o něco ve smyslu dnešních proutěnek, ne steeplechase).¹⁷⁷ V místních podmínkách a omezeném prostoru nemohli funkcionáři aspirovat na vytvoření vlastního dostihového okruhu, s klasickými zkouškami a vším ostatním. Do Prahy bylo potřeba na turf nalákat nové diváky a pokud možno přední plnokrevníky z ostatních částí monarchie. Cílem tedy bylo vytvoření prestižního mítinku. Na Císařské louce zanedlouho běhala taková esa, jako byla maďarská Kincsem, viz výše, nebo polský Przedswit. Jeho majitel zde dokonce v sázkách vyhrál 70 tisíc zlatých. Neúspěchem se však stala divácká kulisa a návštěvnost.

Obrázek 13. Inzerát na prodej závodiště na Císařské louce. *Národní politika*.

¹⁷⁶ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 293.

¹⁷⁷ Podle kresby Huga Sternberga z roku 1888.

Navzdory nízkému vstupnému se Pražané nikdy nedokázali patřičně rozjásat. Dostihy bylo možné sledovat i z nedalekého Vyšehradu, samozřejmě zdarma. Sportovní úroveň byla po celou dobu aktivity velmi vysoká a v dnešní době by tato lokace byla neuvěřitelná a skvělá. Působilo zde množství anglických žokejů i trenérů. Závodíště fungovalo do roku 1894, kdy se z důvodu rozšiřování koryta Vltavy částečně zaplavil ostrov a pro dostihy byl již příliš úzký.¹⁷⁸ O zrušení dostihů na Císařské louce se nelibě vyjadřovala příloha magazínu *Nové pařížské módy* „...královské hlavní město Praha zrušením koňských dostihů trpí ztrátu na velkoměstském rázu...“¹⁷⁹

Dostihy získávaly oblibu i v dalších koutech republiky. V průběhu 19. století uspořádala šlechta první dostihy v Brně na Chrlických lukách. V jednom z prvních dostihů zde vyhrál kůň Egona Thurn-Taxisa, jehož koně běhávali v Pardubicích. Ještě před tím se běhalo i na Králově poli nebo v Ráječku. Běhali se zde i selské jízdy a poslední dostihy se zde konaly ve dvacátých letech 20. století.

Obrázek 14. Mapa Pardubic s již vyobrazeným dostihovým závodíštěm, rok 1877. Mapy III. vojenského mapování, list č. 3955.

V tomto období a vzhledem k vývoji dostihového sportu je možné již striktně rozdělovat dostihy **rovinné od těch překážkových**. Na první pohled mají rozdílné pouze to, že předepsaná trať překážkových dostihů je „obohacena“ o překážky nebo skoky. Ve skutečnosti mezi sebou tyto dva dostihové styly mají mnohem více. Překážkové dostihy

¹⁷⁸ Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 15.

¹⁷⁹ Smiatkovski, A. (1895). *Dámské besedy. Nové pařížské módy*, roč. 1 (č. 8), s. 29.

jsou v první řadě sportovním podnikem, kde je kladen důraz na trénink koně, nikoli chovatelskou zkouškou jako rovinné dostihy plnokrevníků. Nelze tvrdit, že kůň, který zvítězí v některém velkém překážkovém dostihu, je předurčen pro chov. Tento kůň je především houževnatý, vytrvalý, dobrého charakteru a odvážného srdce,¹⁸⁰ což jsou vlastnosti potřebné pro chov polokrevníka, nikoli plnokrevníka.¹⁸¹

Překážkový dostihový koně se nikdy cíleně nechovají.¹⁸² Koně, kteří jako tříletí neukazují zvláštní výkony a nemají ani předpoklady k zařazení do chovu, jsou většinou minimálně zařazeni do kokového tréninku.¹⁸³ První systematický trénink probíhá na proutěných překážkách. Dostihy s proutěnkami se konají na trati dlouhé více než 2400 m, u nás obvykle 2400 – 3200 m. Koně, kteří jsou vytrvalci a dobří skokani se účastní dostihů steeplechase, což jsou ty s přírodními skoky těžších parametrů.¹⁸⁴

Kůň pro překážkové dostihy musí vyhovovat základním předpokladům. Nelze tak říci, že všichni nedobří rovinní koně běhají překážkové dostihy. Steeplechase je velice těžký druh soutěží, při nichž musí koně velice dobře skákat, mít vytrvalost a touhu běžat vpřed. Rychlost není směrodatná ale samozřejmě i tempo kolem 600 m za minutu včetně skoků na tak dlouhé trati je velice obtížné. Stejně tak skoky, které se možná při pohledu na závodistiště nebo přes televizní obrazovku zdají nevelké, jsou ve skutečnosti vysoké až 1,5 m a dlouhé přes 3,5 m. Dostihové skákání je rychlé, přesto je důraz na techniku při skoku, pro koně i jezdce stejně důležitá jako u parkurového skákání.¹⁸⁵

Dalším rozdílem rovinných dostihů od překážkových je ten, že rovinné běhají klisny, valaši i hřebci, překážkové potom zpravidla jen klisny a valaši. Hřebci, kteří nesplní výkonnost v rovinných dostizích bývají, až na výjimky, kastrováni.¹⁸⁶

¹⁸⁰ Překážkový kůň, především cross-country, musí svému jezdcovi bezmezně věřit. Některé skoky jsou tak vysoké, že kůň při nájezdu na ně vůbec nevidí doskočnou plochu a neví, jak dlouhý bude skok. Často bývá prostor doskoku výš nebo naopak níž než odskok.

¹⁸¹ Grüner, J. (2003). *Celý život na koni*. Praha: Olympia, s. 121.

¹⁸² Samozřejmě u některých linií chovu je jasnější, že potomek bude spíše dobrým překážkovým koněm než sprinterem.

¹⁸³ Do chovu jde jen velmi malý počet koní.

¹⁸⁴ Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona, s. 143.

¹⁸⁵ Dobeš, J. (1997). *Jízda na koni*. Praha: Cesty, s. 66.

¹⁸⁶ Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdeckví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 255.

Rozdělení překážkových dostihů

a) Dostihy přes proutěné překážky. Nejkratší délka tratě je 2400 m se šesti skoky. Proutěnky jsou z břízového proutí ve spodní polovině napevno upnuté, horní polovinu lze probíhat. V dnešní době jsou proutěnky vyráběny z plastu a imitace břízy. Výška skoku je cca 1,2 m. Řídí se pravidly dostihového řádu. Pro závod je předepsaná hmotnost jezdců. Speciální formou jsou dostihy handicap – který zohledňuje výkonnost koní a dle toho váhu jezdce.

b) Steeplechase. Dostih přes přírodní i pevné umělé překážky. Dráha je v terénu vytyčena přes oranici nebo trávu. Překážky jsou těžké s mnoha terénními nerovnostmi, dvojskoky, kombinované s vodními příkopy, valy, náspy, seskoky i výskoky. Tento typ dostihů je pro nejzkušenější koně. Vypisuje se od 3200 metrů. K nejtěžším drahám patří dráha v Meranu v Itálii a samozřejmě v Pardubicích.

Obrázek 15. Levá fotografie zachycuje atmosféru jednoho z podzimních parforsních honů v okolí Pardubického závodiště kolem roku 1900. Fotografie převzata z knihy Svoboda, M. (2003). *Pardubické parforsní hony*. Pardubice: Společnost pro rozvoj Pardubicka. Na dobové rytině vpravo je George Soyers na hřebci Fantome po triumfu v historicky prvním ročníku Velké pardubické steeplechase. Fotografie převzata z knihy Nehyba, M. (2017). *Dostih s Taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios.

V 60. letech 19. století, v době, kdy se kníže Oktavián Kinský vydal porozhlédnout do Anglie na opravdovou steeplechase, bylo jen otázkou času, kdy se i takto obtížný dostih založí u nás. V Pardubicích se mezi tím parforsní hony těšily obrovské oblibě. Od roku 1866 vedl parforsní smečku kníže Egon Thurn-Taxis, po něm roku 1871 hrabě Jiří Stockau a od roku 1872 do roku 1877 ji vedl princ Emil Furstenberg.¹⁸⁷ V Pardubicích si dávala dostavení nejen domácí ale i šlechta ze zahraničí, včetně hostů ze západních zemí

¹⁸⁷ Valenta, A. (2004). *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice: Veduta, s. 66.

či Anglie. To je také doba vzniku Velké pardubické. Hony až do první světové války vedl především hrabě Larisch, kdy postupně byla likvidována celá parforsní společnost, a hony zanikly.¹⁸⁸

Velká pardubická steeplechase by pravděpodobně vznikla o pár let dříve, pokud by nedošlo k válce s Pruskem v roce 1866. Na její ročník byla dokonce ve šlechtických kruzích vypsána¹⁸⁹ sbírka, která vzbudila zájem médií, též byla ale označována jako „nová česká tančírna německých koní“. Za zakladatele Velké pardubické je kromě Kinského považován také hrabě Maximilian Ugarte a princ Emil Fursteberg.¹⁹⁰ Byli Spolkem pro chov koní a koňské dostihy v Čechách, pověřeni aby vybrali místo dostihu. Nejvhodnější bylo již částečně vybudované ale hlavně ustálené závodiště v Pardubicích. Následně vytyčili trať dostihu, který byl po Velké národní Liverpoolské v Evropě, vyhlášenou událostí. Nechyběly ani typické pasáže v oranici.¹⁹¹

Velká pardubická je nejstarším dostihem ale i nejstarším sportovním podnikem na našem území. Zná ji široká veřejnost. Každou druhou říjnovou neděli přiláká buď do Pardubic, nebo k televizní obrazovce miliony lidí, přesto že běžně hipické disciplíny nebo český turf nesledují. Je to fenomén. Žijící legenda.¹⁹²

První ročník se běžel ve čtvrtek **5. listopadu 1874** jako handicap¹⁹³ pro koně všech zemí a každého věku.¹⁹⁴ Zápisné činilo 8000 forintů, trať obsahovala 24 skoků a měřila 6950 metrů.¹⁹⁵ Na startu se po seškrtání postavilo 14 dvojic z 36 přihlášených. Po slavnostním nástupu následoval zkušební skok přes proutěnou překážku, při kterém padla klisna Clementina a ztratila jezdce Appletona.¹⁹⁶ Stejně tak valach The Vet vybočil a jeho jezdec Prior spadl. Oba koně byli chyceni a jezdci pokračovali na start. Startérem prvního ročníku byl pan Cavaliero. Rozhodčí první ročník sledovali ze střechy kočáru a

¹⁸⁸ Svoboda, M. (1990). *100 ročníků Velké pardubické steeplechase*. Praha: SZN, s. 10.

¹⁸⁹ V dnešní době nemyslitelné.

¹⁹⁰ Svoboda, M. (1990). *100 ročníků Velké pardubické steeplechase*. Praha: SZN, s. 17.

¹⁹¹ Nehyba, M. (2017). *Dostih s Taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios, s. 9.

¹⁹² Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 295.

¹⁹³ Handicap – v těchto dostizích stanovuje koním handicap, v závislosti na jejich předešlých dostizích, handicaper. Stejně jako u handicapovaných jedinců je tento nějaká zátěž nebo znevýhodnění. Cílem těchto dostihů je, aby měli všichni startující koně stejnou šanci na výhru.

¹⁹⁴ Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona, s. 151.

¹⁹⁵ Svoboda, M. (1990). *100 ročníků Velké pardubické steeplechase*. Praha: SZN, s. 20.

¹⁹⁶ Najatý anglický žokej.

nákladního vozu, protože tribuny byly postaveny až na 2. ročník.¹⁹⁷ Všichni jezdci byli profesionálními jezdci a favoritem byl šestiletý hřebec Fantome a čtyřletá klisna Duckwing.¹⁹⁸ Průběh dostihu měl spoustu obtížností a překvapení. Po mnoha pádech, včetně jednoho fatálního, doběhlo do cíle pět koní. Někteří odstoupili z důvodu totálního vyčerpání. Vítězná Fantome vyběhala 11 700 forintů a druhá Fantasca pouze 400. Průběh a výsledek dostihu vzbudily obrovský ohlas po celé Evropě. Zrodil se fenomén Velké pardubické.¹⁹⁹

Obrázek 16. Vlevo jediná pardubická tribuna na konci 19. století. Fotografie převzata z knihy Nehyba, M. (2017). *Dostih s Taxisovým příkopem*. Pardubice. Na obrázku vpravo Hektor Baltazzi, který v letech 1881, 1883 a 1887 vyhrál Velkou Pardubickou steeplechase a startoval v ní celkem devětkrát. Jeho rodina se později zasloužila o zavedení hřebčínu Napajedla. Fotografie převzata z knihy Svoboda, M. (1990). *100 ročníků Velké pardubické steeplechase*. Praha: SZN.

Ihned po doběhnutí prvního ročníku se divácká veřejnost rozdělila na dva tábory. Jedni dostih obdivovali, druzí ho nazývali šíleností a viděli v něm hrubou a surovou zábavu. Plán trati, stavba skoků i samotná délka dostihu se v prvních ročnících často měnily. Zásadní kritéria ale zůstávala stejná. Jednotlivé ročníky, až k přelomu 19. a 20. století, se s dnešním stylem, rychlostí, profesionálností, připraveností a mnoha dalšími aspekty dostihů, nemohou ani v nejmenším srovnávat. Leckdy to možná hraničilo až s groteskou, přesto nemůžeme sportovní výkony tehdejších koní ani žokejů zpochybňovat. Tréninkové metody, vybavení, transport koní na dostihy byly opravdu na zcela jiné, mnohem nižší úrovni než dnes.²⁰⁰

¹⁹⁷ Kovář, P. (2000). *Šampaňské s příchutí pelyňku: příběhy lidí a koní včerejška i dneška Velké pardubické steeplechase*. Pardubice: Secret Partnership, s. 66.

¹⁹⁸ V současnosti mohou, ve Velké pardubické steeplechase startovat jen koně šesti letí a starší.

¹⁹⁹ Svoboda, M. (1990). *100 ročníků Velké pardubické steeplechase*. Praha: SZN, s. 19.

²⁰⁰ Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdeckví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 292.

Za jeden z nejkurióznějších ročníků můžeme považovat ten v roce 1909. Na staru se po mnoha škrtech objevili pouze tři účastníci. Během dostihu žokeje Františka Landnera zaskočil majitel koně, protože kůň Cordon odmítal žokejovi po čtvrté překážce pokračovat. Pokračovali pouze koně Cordon a Kourgan a ti se zastavili na velkých zahrádkách mezi živými ploty, odkud se je diváci pomocí deštníků, vycházkových holí a náležitého hlasu snažili vyhnat. Nakonec byl dostih pro překročení maximálního stanoveného času ukončen bez vítěze.²⁰¹

Od roku 1885 se v Pardubicích na závodišti sází u bookmakerů, což mělo za následek zase o něco silnější diváckou kulisu. Patnáct let po založení již měla Velká pardubická trojnásobného vítěze – F. Metternicha a koně Briganda.²⁰² Roku 1886 byl poprvé vypraven zvláštní rychlík Vídeň- Pardubice – Vídeň a tradičními se staly i vlaky speciálně vypravované na nedělní pardubické klání. Jako diváci přijížděli sledovat dostih i Angličané, Francouzi a Němci. V roce 1892 byla vybudována nová dvouposchodová tribuna s restaurací.²⁰³

Tzv. první etapa nebo první období Velké pardubické steeplechase (dále již jen Velká pardubická) se datuje mezi lety 1874 – 1913. Bylo to samozřejmě období růstu, vývoje a rozvoje. Startovali především plnokrevníci v sedle s profesionálními jezdci, nejčastěji z Anglie.²⁰⁴ Do roku 1880 směli startovat pouze koně narození v Rakousku – Uhersku a v Německu.²⁰⁵ Samotní majitelé koní startovali z důvodu vysoké váhy a nízké fyzické kondice jen velmi sporadicky. Počet startujících koní byl každoročně kolem deseti. Více koní schopných absolvovat tuto nesmírně těžkou trať zkrátka nebylo, navíc nebylo výjimkou, že se do cíle dostali tři, čtyři koně. Vzhledem k termínu dostihu, který byl po letech rozumně přesunut o téměř měsíc dříve, nebylo možné ho v některých letech kvůli silným mrazům vůbec zorganizovat. Celkové dotace také značně kolísaly. Jockey Club für Österreich vždy daroval na výhru 1000 zlatých, zápisné koně do dostihu

²⁰¹ Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona, s. 152.

²⁰² Fiala, P. (2017). *Mistr opatří Jiří Kocman*. Kladruby nad Labem: Lenka Gotthardová, s. 58.

²⁰³ David, V. (1987). *Taxis a ti druzí*. Hradec Králové: Kruh, s. 102.

²⁰⁴ Dobeš, J. (1997). *Jízda na koni*. Praha: Cesty, s. 115.

²⁰⁵ Nehyba, M. (2017). *Dostih s Taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios, s. 9.

činilo 350 zlatých.²⁰⁶ Místo na hlavní tribunu stálo 10 zlatých, vstupenka na první místo k stání 6 zlatých. Parkování, tedy místo na povoz nebo kočár rovněž 10 zlatých.²⁰⁷

Konec 19. století znamenal velký mezník ve stylu sedu jezdce na koni. Všichni jezdci, včetně jezdců dostihových, byli přesvědčeni, že na koni je možné sedět jen s dlouhými třmeny a hluboko v sedle.²⁰⁸ Tento styl se používal do chvíle než americký žokej Tod Solan během dostihu náhodou ztratil třmeny a držel se pouze koleny za kohoutek koně, následně viděl, jak kůň uvolnil svalový krok a uvolněně zrychlil. Nový sed s krátkými třmeny se nazývá anglický a velice rychle se rozšířil po celé Evropě a začali ho využívat i parkurový jezdci.²⁰⁹

Turf, vzhledem ke své popularitě, nabýval rozměrů, a proto se 2. července roku **1899**, za přítomnosti srbského krále a s velkou slávou, otevřelo dostihové závodíště v **Karlových Varech**. Lázeňské město bylo ideální cílovou destinací. Jezdecký klub zde vznikl již v roce 1896 a později navázal kontakt a spolupráci s jezdeckými kluby v Praze a ve Vídni. Shodou okolností ve stejném roce ukončila svoji činnost dostihová dráha na Císařské louce v Praze a spolek *Böhmischer Rennverein*²¹⁰ se tedy začínal poohlížet po novém působišti.

Obrázek 17. Karlovarské závodíště zvolo diváky na první letní dostihový mítink v roce 1899. Pohlednice vlevo zachycuje ještě rozestavěné tribuny. Vpravo je pozvánka na zahajovací dostihy včetně ceníku lóží a parkování. Fotografie převzaty z knihy Čáp, M. (2019). *Příběhy lázeňských dostihů*. Praha: Maentiva.

²⁰⁶ Po prvotním nadšení a vysokých výhrách dotace dostihu kolísala od vysokých částek až po pouhé 3000 zlatých, které se ve slabých letech jen těžko podařilo shromáždit.

²⁰⁷ Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona, s. 152.

²⁰⁸ Třmeny – rám pro nohu jezdce, připojený popruhy k sedlu a zvyšující stabilitu jezdce v sedle.

²⁰⁹ Dobeš, J. (1997). *Jízda na koni*. Praha: Cesty, s. 8.

²¹⁰ Český závodní spolek.

O závodistiště v Karlových Varech se zajímal i vídeňský Jockey Club a klusácký spolek z Berlína.²¹¹ Ferdinand Kinský a Felix Aehrenthal schválili místo pro výstavbu stájí a veškerého zázemí. Secesní tribuna, navržená vídeňskými architekty, je na závodistišti dodnes. Zásadní také bylo, že se dostihovými nadšenci stali klíčové osobnosti města – Puppovi, Heinrich a Lea Mattoni, rodina Fellerova a další.²¹²

Na Karlovarské dostihy mířily speciální vlaky s koňmi z Vídně. Historicky první vítězkou na karlovarském závodistišti byla dvouletá hnědka Allerweil Fidel. Hlavní dostih mítinku na 1200 metrů poté tříletá Sandwich. Atmosféru otevření závodistiště zachytil zpravodaj Prager Tagblattu Jenkins: „...*Speciální vagony vypravené Buštěhradskou dráhou zaplnilo do posledního místa nečekané množství dostihových diváků. Z vídeňských vagonů, ve kterých se nacházel velký počet sportovců, trenérů a žokejů, byl vytvořen speciální expresní vlak, který dorazil do Karlových Varů s lehkým zpožděním. Hlavní téma hovorů tvořily dostihy, díky typickým postavám žokejů, trenérů a ošetřovatelů se výrazně změnila fyziognomie města, je více koňarské. Závodistiště je jedno z nejkrásnějších v monarchii, okolí závodistiště je překrásné...*“²¹³

Spolek klusáckých koní u nás i na Slovensku se nadále věnoval tomuto druhu dostihů. Počet klusáckých dostihů byl vždy více méně 1:6 oproti cvalovým. Činnost klusáckých spolků byla často doprovázena výstavbou závodistišť (Nové Město, Opava, Šternberk). Moderní stadion byl vybudován v Bratislavě a nadějný rozvoj tohoto sportu podpořilo i vybudování stadionu v Praze na Letné, kde se dostihy konaly až do roku 1930.

Český závodní spolek, potažmo jeho vedení si bylo vědomo, že je potřeba postavit opravdu centrální dostihovou dráhu v Praze nebo jejím blízkém okolí, která by se stala centrem českého turfu. Spolek si nakonec pronajal pozemky v obci Chuchel (dříve Chuchelec) a stavba závodistiště se svižně rozběhla.²¹⁴ Slavnostní otevření ve **Velké chuchli** bylo stanoveno na 23. září **1906** ovšem kvůli nepřízni počasí se běželo až 28. září. V programu tohoto dne byly dvě rovinné zkoušky, dva dostihy přes proutěné překážky a jedna steeplechase. Tehdejší tisk zval na otevření závodistiště následovně: „*Ředitelství závodního spolku se sídlem v Praze všem přátelům koní na vědomost dává, že otevřeno*

²¹¹ Národní listy 4. 6. 1906.

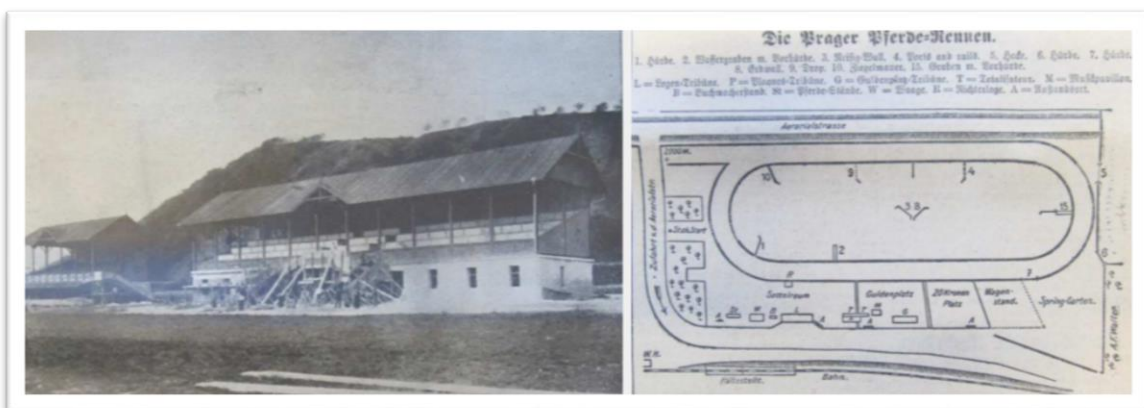
²¹² Dobroruka, L., & Kholová, H. (1992). *Zkrocený vládce stepi*. Praha: Panorama, s. 218.

²¹³ Cáp, M. (2019). *Příběhy lázeňských dostihů*. Praha: Maentiva, s. 5.

²¹⁴ Na stavbu dohlížel jmenovaný Albert Budínský, komisař dostihových drah v Rakousku-Uhersku a v letech 1901 až 1909 i startér Velké pardubické.

bude nové zbudované závodistiště v obci Chuchel. Zahájení slavnostní při účasti osob a koní významných.“

Do Prahy se na zahajovací mítink sjeli angličtí trenéři, žokejové, bookmakeři a novináři, kteří týdný před zahájením informovali o celkovém dění. Nechyběla ani široká evropská špička mezi koňmi. Chuchelští občané poskytli svoje stáje pro ustájení startujících koní v době mítinku.²¹⁵ 28. září vypravily na závodistiště C. a k. dráhy jeden zvláštní vlak se 1650 osobami z nádraží Františka Josefa (Hlavního), ze Smíchovského nádraží pak přijelo dalším spojem 1150 lidí. Parníky připlulo 4000 diváků a na parkovišti se vedle drožek a fiakrů nacházel tucet automobilů. Obecní zastupitelstvo toho dne vydalo „přísný zákaz veškerého předjíždění při jízdě do obce Velká Chuchle a zpět“.²¹⁶

Obrázek 18. Chuchelská tribuna v roce 1906, těsně před dostavbou. Vpravo je náčrt zdejšího dostihového areálu. Zajímavostí je, že umístění železniční stanice neodpovídá dnešní situaci, kdy je stanice zhruba na úrovni poloviny cílové rovinky. *Pražský ilustrovaný kurýr.*

Otevření chuchelského závodistiště ohromilo širokou veřejnost a dobový tisk nešetřil chválou. Velká Chuchle byla mezi pražskými rychle oblíbenou, a dostihová nedělní odpoledne vyhledávanou zábavou. Jarní i podzimní období roku 1907 se také těšilo velké slávě a běhalo se dokonce i čtyřikrát do týdne.²¹⁷ 26. května se pod protektorátem JUDr. Groše konal dostihový den, při němž byl úspěšný major Viktor Meisner.²¹⁸ Ten se svým bratrem Emilem vlastnil jízďárnu v Praze V Cípu, kde se roku 1891 začalo tvořit a dostávat obrysy české sportovní jezdeckví. Z těchto historických

²¹⁵ Koně knížete Auenspergra, rytmistra Kollera, trenéra Horáčka a Reevse budou ustájeni ve Valtrově zahradě, dále u pana Tůmy našli ustájení koně hraběte Pálfyho, hraběte Spadehana, rytmistra Hoefera atd.

²¹⁶ Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership, s. 11.

²¹⁷ Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership, s. 12.

²¹⁸ Účastnili se především členové měšťanských ozbrojených sborů.

pramenů je jasné, že jezdeckví a dostihový sport, potažmo vznik jednotlivých hipických disciplín, se ve svých počátcích velmi protínali.²¹⁹

Ve stejném duchu pokračoval chuchelský provoz až do vypuknutí první světové války. Ředitelství mítinků tvořili hrabě Westphalen, Kinský, Mensdorf a startér a správce dráhy byl pan Budínský.²²⁰ Praha a její chuchelské závodiště s jakkoli novým a moderním hipodromem, byla stále pouze provinční záležitostí. Množství diváků bylo srovnatelné nebo menší než na běžné fotbalové derby. Dostihy byly stále spíš společenskou událostí než sportovním utkáním. V Chuchli chyběl typický dostih definující toto závodiště. Jediným tradičním dostihem let 1906 – 1914 byla Velká pražská steeplechase.²²¹ Další dostihová závodiště byla v Plzni, Brně a Poděbradech.²²²

V počáteční éře českého turfů se podařilo vybudovat síť hřebčínů s chovem anglického plnokrevníka. O chlumeckém již bylo zmíněno výše. Dalším klasickým a významným byl hřebčín **Napajedla** na Moravě. Byl založen roku 1886 Aristiedesem Baltazzim.²²³ Zakládajícím hřebcem byl Kisbér a třináct klisen. Do roku 1914 si tento hřebčín vydobyl mimořádnou obdivu celé střední Evropy. Ročně bylo vybranými plemeny (Matchbox – druhý nejlepší kůň Anglie roku 1894)²²⁴ připouštěno kolem stovky klisen.²²⁵ Před vypuknutím první světové války, po smrti Baltazziho, pro hřebčín dr. Eduard Gerscha zajistil řadu úspěšných koní v čele s ryzákem Sanskritem.²²⁶ I během válečných let Napajedla produkovaly klasické vítěze dostihů.²²⁷ Úspěšné byly také **Kladruby nad Labem**, které odchovaly vítěze rakouského derby 1872 Drum Majora. Dalšími hřebčínami byl Šamorín, Topolčianky, Nemošice, Tlumačov, Xaverov a další. Úspěchů dosáhli i soukromí chovatelé. Bedřich Wágner odchoval Mac Donald, který vyhrál německé derby. V 90. letech 19. století působilo kolem třiceti hřebců Kinských v různých krajích monarchie.

²¹⁹ Tejkal, A. (1927). *Dostihový sport*. Brno: nákladem autora, s. 45.

²²⁰ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 296.

²²¹ Jelínek, A. (1991). *Dostihová čítanka*. Praha: Mladá fronta, s. 44.

²²² Dušek, J. (1992). *Chov koní v Československu*. Praha: Brázda, s. 85.

²²³ V Čechách znamenal něco jako železný muž, zakladatel plnokrevných hřebčínů. Baltazzi se oženil s dcerou hraběte Stockaua, majitele rozsáhlých pozemků v Napajedlích.

²²⁴ Stal se nejlepším otcem plnokrevníků, jaký kdy dorazil na území Československa. Baltazzi za něj zaplatil 200 000 zlatých, které se díky rekordním poplatkům za připouštění, vrátily. Jeho nejslavnější synové – Horkay, Falb a Con Amore – vítěz rakouského derby.

²²⁵ Šulc, K. (1946). *Zajatá krása*. Praha: ČGU, s. 153.

²²⁶ Tehdejší ředitel hřebčína Napajedla.

²²⁷ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 297.

Do povědomí českého turfku se dostali i jezdci překážkoví – Rosák, Horáček, Dobrovský. Mezi rovinnými byl nejúspěšnější František Valášek.²²⁸ Jeho kariéra, krátká přesto ohromně úspěšná, proběhla po roce 1900. Od té doby se čeští žokejové úspěšně snažili konkurovat anglickým žokejům. První vítězství českého žokeje ve Velké pardubické nastalo až v roce 1902! Byl to Ulrich Rosák na hřebci Jourfix, trenéra npor. Kollera.²²⁹ Stále ale platilo, že pokud některý Čech touží po dostihové slávě, musí se vydat za hranice.²³⁰

Obrázek 19. Parforsní hony probíhaly v okolí Pardubic až do I. světové války. Zde je přeprava koní přes Labe. Fotografie převzata z knihy David, V. (1987). *Taxis a ti druzí*. Hradec Králové: Kruh. Vpravo je Velká pardubická steeplechase v roce 1907. Koně překonávají Taxisův příkop, který byl pro koně mnohem nebezpečnější než dnes. Typický obrázek pardubického závodiště před I. světovou válkou – bez námi známých topolů. Fotografie převzata z knihy Jelínek, A. (1991). *Dostihová čítanka*. Praha: Mladá fronta.

Období před I. světovou válkou můžeme označit jako počátek dostihového sportu u nás. Veškeré dění bylo v návaznosti na podpoře z vyšších vrstev. Dostihy byly společenskou událostí a do velké míry spíše zajímavým zpestřením nedělních odpolední, než sportovním zážitkem. Úroveň jezdců i koní byla na daleko jiné úrovni než dnes. Veškeré dosavadní dění se uskutečňovalo podle anglického, popř. uherského vzoru. Čechy byly v počátcích turfku asi o 20 let pozadu za Slovenskem, což je velice zajímavé ale logické.²³¹ Slovensko daleko více náleželo k Maďarsku a Uhrám – centru turfku. Čechy byly dlouho na periferii a za slibné úspěchy před I. světovou válkou vděčíme pár nadšencům.²³²

²²⁸ Diváci ho milovali, méně už angličtí soupeři. Frank Sharpe ho při jednom dostihu strhl ze sedla. O několik let později zemřel v anglickém blázinci, Valášek však již druhý den v peštské nemocnici.

²²⁹ Svoboda, M. (1990). *100 ročníků Velké pardubické steeplechase*. Praha: SZN, s. 37.

²³⁰ Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership, s. 23.

²³¹ Dušek, J. (1992). *Chov koní v Československu*. Praha: Brázda, s. 44.

²³² Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 254.

Většina dění na dostihových závodištích se odehrávala v rámci mítinků, několikrát za rok. Českému turfmu také zpočátku nepřála německá konkurence, která měla před našimi dostihy přednost. Například v roce 1888 se Velká pardubická běžela ve všední den, protože v neděli probíhal dostihový den ve Vídni.²³³ Určitou zajímavostí je také Velká pardubická let 1912 a 1913 kdy se dostih běžel dvakrát. Poprvé jako Pardubická steeplechase armády, podruhé jako klasická Velká pardubická. Kurs obou dostihů byl stejný. Zde je patrná již poválečná tendence dostihů i jezdeckého sportu, který velkou měrou opanovali armádní jezdci.²³⁴

Celkový ráz dostihů byl jiný než ten dnešní, mnohdy se, a to především v překážkových dostizích jezdilo tzv. na krev. Schopnosti a připravenost koní nestačila na vysokou úroveň dostihu. Následkem bylo velké množství smrtelných úrazů, především koní. Směrem k první světové válce se ale rozpisy dostihů měnily. Rekordně dlouhé steeplechase z období konce 19. století byly nenávratně pryč. Dostih měl být dynamický, rychlý, ušlechtilý a na jeho konci, v ideálním případě, se strhujícím dojezdem. Úroveň přípravy koní a tréninkových postupů se postupně zlepšovaly. V porovnání s dnešním dostihovým světem, kdy koně jezdí na speciálně vyvinutých kamionech a uráží tak velké vzdálenosti za poměrně krátkou dobu, a ještě si přitom odpočinou, bylo v té době sci-fi. Koně cestovali na velké vzdálenosti, především ti, co závodili po celé Evropě. Doprava vlaky byla zdlouhavá a nekomfortní. Posledním odlišným znakem byl věk koní. I v nejtěžším dostihu, Velké pardubické, bylo vidět koně čtyřleté. Takto obtížný závod si žádá velkou zásobu zkušeností koně a především jeho fyzickou vyzrálou.²³⁵ Českému turfmu chyběla zastřešující organizace.²³⁶

²³³ Dušek, J. (1992). *Chov koní v Československu*. Praha: Brázda, s. 45.

²³⁴ Svoboda, M. (1990). *100 ročníků Velké pardubické steeplechase*. Praha: SZN, s. 41.

²³⁵ Nehyba, M. (2017). *Dostih s Taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios, s. 14.

²³⁶ Jelínek, A. (1991). *Dostihová čítanka*. Praha: Mladá fronta, s. 68.

4.2 Historie dostihového sportu v Českých zemích mezi lety 1918 - 1945

Období I. světové války výrazně zasáhlo český turf. Závodiště zpustla, např. v Pardubicích byla v prostorách tribuny za války vybudována nemocnice, karlovarské závodiště se změnilo ve vojenský sklad.²³⁷ Mnoho dostihových koní bylo odvedeno na frontu²³⁸ nebo byli poraženi na maso či pro nedostatek krmení.²³⁹ I žokejové byli nuceni vyměnit závodní dresy za uniformu. Zmizeli i majitelé větších stájí, vesměs aristokraté.²⁴⁰ Český chov byl také velmi poškozen, přičemž chov plnokrevníků asi nejvýrazněji. Pro potřeby armády byly plnokrevníci vcelku nepoužitelní. Jejich tělesná stavba a temperament, je opačného rázu, než bylo pro vojenské účely k užítku.²⁴¹

Po válce již neexistovalo Rakousko-Uhersko ani *Böhmischer Rennverein*. Nově vzniklé Československo zatím nemělo organizaci v čele dostihového sportu. Trvalo řadu měsíců, než se podařilo dostihová závodiště uvést do stavu, který by umožnil znovu pořádání závodů.²⁴² Čeští turfmani dostali možnost vzít dostihové záležitosti do vlastních rukou. 28. března 1919 se v hotelu Saský dvůr konala schůze několika zapálených jedinců se členy bývalého Českého závodního spolku. Bylo dohodnuto založení Československého **Jockey Clubu**²⁴³, který převzal vedení dostihového sportu v nově vzniklé republice a tuto funkci plnil až do roku 1950.²⁴⁴ Dne 3. května 1919 byl prvním předsedou zvolen Bohumír Bradáč. Ředitelství tvořili ještě JUDr. Bedřich Lobkowicz, Otakar Štěpánek a Alex Thurn Taxis. Jockey Club si vytyčil tyto základní cíle: vybudovat kvalitní chov plnokrevníků na základě dobrých rovinných dostihů, podporovat domácí chov koní pořádáním výstav a založit plemennou knihu plnokrevných koní.

V roce 1920 přibyli do výboru Jockey Clubu další členové – mjr. Viktor Meisner (majitel jízdárny v Praze) a dr. Otto Capin (majitel veterinárního sanatoria). Vzniku Jockey Clubu a jeho prvotním počínům nahrávaly dvě skutečnosti. První představoval změněný postoj společnosti k dostihům, její nový široký a upřímný zájem.²⁴⁵ Tudíž velká

²³⁷ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 299.

²³⁸ Zahynulo zde kolem 2,5 milionu koní.

²³⁹ Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona, s. 142.

²⁴⁰ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 299.

²⁴¹ Dušek, J. (1992). *Chov koní*. Praha: Brázda, s. 85.

²⁴² Cáp, M. (2019). *Příběhy lázeňských dostihů*. Praha: Maentiva, s. 13.

²⁴³ Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership, s. 17.

²⁴⁴ Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 21.

²⁴⁵ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 299.

divácká kulisa a podpora veřejnosti. Český turf se konečně dostával do dění sportovního, již nešlo pouze o společenskou událost především vyšších vrstev a podobu snobské zábavy. Druhým faktorem bylo to, že místa ve vedení původního Českého závodního spolku, původně obsazené snobskými a tradičně nerozhodnými aristokraty, nyní zaujali podnikaví představitelé obchodu a průmyslu. Dokázali rychle a smysluplně organizovat znovu vzkříšení turfu.

Prvním důležitým krokem bylo zajistit plnokrevné zázemí. Po válce byl chov v katastrofálním stavu a bylo nutné rychle obnovit produkci kvalitních koní, aby za pár let na českých závodištích měl kdo závodit. Dováženi také byli koně z Rakouska, Maďarska i odjinud. Nejvíce se u nás prosazoval hřebčín Napajedla, který disponoval již ustáleným kvalitním chovem, na Slovensku poté hřebčín Gomba.²⁴⁶ V roce 1925 byla vydána první československá plemenná kniha.²⁴⁷ Přesně registrovala plnokrevníky v našich zemích. Chovatelé díky ní získali dokonalý přehled o chovných koních. Díky plemenné knize se směr plemenitby mnohem lépe organizoval. Do Prahy se po zahraničních stážích vrátili trenéři Karel Šmejda (Víděň, Budapešť) a Jaroslav Rosák (Německo), dlouhodobě hostovat přijel Angličan William Lomax a jako žokej jeho syn Leslie.²⁴⁸ Situaci s financováním dostihů a oprav dostihových závodišť usnadňoval fakt, že pozice československé měny se nedotkla inflace řádící v okolních zemích.²⁴⁹

První dostihový mítink po první světové válce, Jockey Club uspořádal v roce 1920. Již v březnu tohoto roku, při jeho plánování, vyšel první Týdenní dostihový kalendář s vepsanými propozicemi jednotlivých dostihů.²⁵⁰ Zároveň to byla první oficiální tiskovina vydaná Čsl. Jockey Clubem. Sezónu zahájil šestidenní mítink za účasti koní z Vídně a Budapešti.²⁵¹ V propozicích stálo šest dostihů za odpoledne, peněžité ceny se vyplácí prvním třem koním v cíli a zápisné tvořilo 7% z ceny dostihu.²⁵² Hlavním dostihem byl 13. května Velký pražský handicap na 1600 metrů, vyhrál maďarský hřebec Kongo,

²⁴⁶ Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership, s. 18.

²⁴⁷ Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 21.

²⁴⁸ Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona, s. 143.

²⁴⁹ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 300.

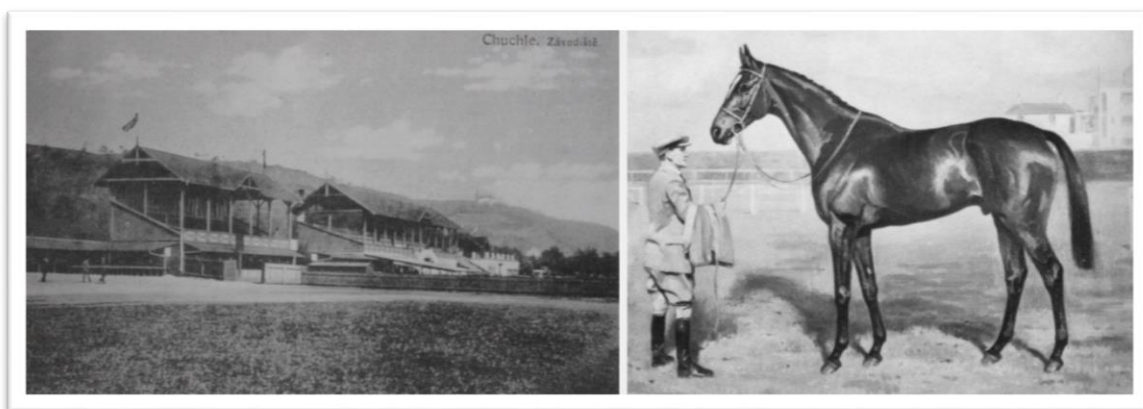
²⁵⁰ Propozice – informace o dostihu. Délka, handicap, zápisné, výhry, věk koní apod.

²⁵¹ Mj. se prostřednictvím svých koní prezentovali princ Rechid a princezna Nafa Baraiad, Alfréd a Evžen Rothschildové, baron Bedřich Born a další.

²⁵² Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership, s. 17.

který si odvezl 20 000 korun.²⁵³ Díky úspěchu se mítink opakoval i v srpnu a poté ještě na podzim. V rámci závodního klání bylo českými majiteli zakoupeno kolem osmdesáti koní.²⁵⁴

I v Karlových Varech se poválečná sezona rozjela v roce 1920. Na červnový mítink bylo přihlášeno sto sedmdesát koní včetně vítěze rakouského derby Wolfganga. Národní Listy popisují první sezonu takto: „Karlovarské dostihy překonávají svou účastí i mítink pražský a blíží se i nejslavnějším dobám vídeňského turf. Je v tom i výraz nových poměrů.“ Ovšem před startem prvního závodního dne se zahraniční jezdci ohrazovali skrz nevhodný stav dráhy, která byla urychleně uvedena do lepšího stavu.²⁵⁵ Druhý den ve stájích vypukla epidemie kašle, která postihla špičkové koně. Mnoho koní bylo z dostihů odhlášeno a ti co běželi, měli velice špatné výkony.²⁵⁶ Koně s lepším zdravotním stavem po mítinku odjeli vlakem do Freudenau a ti v horším stavu museli na závodišti zůstat do zlepšení zdravotních obtíží.²⁵⁷

Obrázek 20. Vlevo je jedna z prvních fotografií, zachycující dokončené tribuny ve Velké Chuchli. Na první pohled je zřejmá podoba s karlovarským závodištem. Fotografie převzatá z knihy Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership. Vpravo je jeden z nejúspěšnějších plemenných hřebců meziválečného období z hřebčína Napajedla – Dirlan. Fotografie osobní archiv Ilona Matoušková.

V roce 1921 bylo již v Karlových Varech vše připraveno na další sezonu a započala zde zlatá éra velkých letních mítinků. Tento trval od 3. do 17. července a běhalo se vždy v úterý, ve čtvrtek a v neděli. Mimořádnou událostí byla Velká Karlovarská módní cena,

²⁵³ V tu dobu velká suma peněz. Cizinci si tedy mnuli ruce. Peněžní ceny byly vysoké a úroveň českých koní nízká. Hřebec patřil Oskarovi Kunzovi a žokejem byl Kerész.

²⁵⁴ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 300.

²⁵⁵ Byla zasypána bahnitá zatáčka, na sobotu byli povoláni karlovarští hasiči, aby kropili dráhu.

²⁵⁶ Výsledky byly nesmyslné, v této situaci bylo vhodné mítink zrušit.

²⁵⁷ První závodní mítink tedy dopadl asi nejhůře, jak mohl.

částecná odvěta za pražskou Cenu Čsl. Jockey Clubu.²⁵⁸ O dva roky později trval mítink již 14 dní a poprvé zde vítězí pánský jezdec npor. Rudolf Popler s někdejší vítězem Velké pardubické Periwigem. Jednalo se o steeplechase na 3600 metrů.²⁵⁹

Náklonnost k německému turfem dala v roce 1924 za příklad vznik nové organizaci zabývající se turfem u nás – Internationaler Club Karlsbad (ICK). Cílem byl pronájem Karlovarského závodiště a práce na jeho zlepšení, včetně podpory dostihového i jezdeckého sportu. Po vyjednávání s Jockey Clubem bylo rozhodnuto pořádat dostihy pod stejným názvem. Od roku 1926 bylo závodiště v Karlových Varech výhradně v režii a organizaci ICK a v areálu byly spuštěny intenzivní práce na budově vážnice a uvnitř dostihového oválu vznikla písková tréninková dráha.²⁶⁰

Ve Velké Chuchli se mezitím odběhly první ročníky tradičních dostihů, dnes nejstarší rovinné zkoušky u nás – Svatováclavskou cenu získal dvouletý Eclatant, Československou cenu tříletá Občanka a Velkou pražskou podzimní cenu (dnešní Cena prezidenta) tříletá Amnestie. **22. květen 1921** je dalším významným datem našeho turfem.²⁶¹ Tento den bylo odběhnuto první Československé derby, tehdy pod názvem **Cena Československého Jockey Clubu.**²⁶² Derby je 2400 metrů dlouhý dostih pro tříleté koně. Je to nejspolehlivější test mladých plnokrevných koní, který je dále předurčí k chovu nebo výborné dostihové kariéře. Triumf v něm nesmazatelně zapíše jméno vítězného koně do historie. Pozice favoritů o modrou stuhu²⁶³ a 30 tis Kčs²⁶⁴ samozřejmě zaujali zahraniční koně.²⁶⁵ Maďarský Androclus odstartoval v kursu 10:1, následován byl rakouskými hřebci Boxerlem a Pirókem. Zvítězil Boxerl s Rakušanem Vincenzem.²⁶⁶

Rok 1922 přinesl změnu názvu na Československé derby. Domácí koně nedokázali ohrozit zahraničního vítěze, ale tentokrát si doběhli pro umístění. V následujícím roce se

²⁵⁸ 2400 metrů, 65 tis. Kč, Cena Československého Jockey Clubu, později Derby.

²⁵⁹ Cáp, M. (2019). Příběhy lázeňských dostihů. Praha: Maentiva, s. 16.

²⁶⁰ Cáp, M. (2019). Příběhy lázeňských dostihů. Praha: Maentiva, s. 17.

²⁶¹ Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership, s. 18.

²⁶² *Nepřimo to dokazuje dobový příklon naší nové republiky k Francii, kde se dodnes derby koná jako „Prix du Jockey Club“.*

²⁶³ Vítězný kůň vždy obdrží modrou stuhu, která je mu při ceremoniálu nasazena na krk.

²⁶⁴ Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership, s. 18.

²⁶⁵ Startovala i klisna Lissy, největší hvězda napajedelského chovného stáda. V roce 1921 absolvovala dvaadvacet startů, deset vyhrál a v deseti se umístila (v dnešní době něco nemyslitelného). Za sezonu vydělala 105 tis Kč. Jejím otcem byl vítěz francouzského derby Dagor. Po roce 1923 odešla do chovu, kde dala deset hříbat. Poslední tři hřebci byli pozdějšími vítězi Derby!

²⁶⁶ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 300.

dotace dostihu přehoupla přes 50 tis. Kčs, o to větší radost měli diváci, když poprvé vyhrál domácí kůň – Szeged. Český kůň vyhrál i další ročník - klisna Cléopatra. Následující léta uvedla řadu dobrých domácích koní, byli to první pováleční potomci našeho chovu. Např. Tornádo zlomil časem 2:33 min. dosavadní rekord derby. V českých dostizích už zahraniční koně nevyhrávali tak snadno a naopak naši koně začali sbírat umístění v zahraničí, včetně rakouského derby.

Dostihy si u nás pozvolna budovaly diváckou kulisu a všeobecnou popularitu. Mnohatisíkové návštěvy nebyly výjimkou. Slavná léta zažila i Velká pardubická, běhat se začalo v Brně, Plzni, Kolíně, Písku, Nymburce a jinde.²⁶⁷ První ročník Velké pardubické, v nově vzniklém období, se konal v roce 1920. Vypsaná dotace byla 47 500 Kčs a nejvyšší přípustná hmotnost jezdce 82,5 kg.²⁶⁸ Na startu se sešlo šest koní, ale nikdo nebyl schopný regulérně dojet do cíle.²⁶⁹ Dalšího roku byl prodloužen maximální čas dostihu z 19:20 na 25:36 minut. V meziválečném období se zachoval jeden z typických rysů dostihu – těžký terén, daný ani ne tak termínem konání, který se posunul na polovinu října, jako spíš způsobem obhospodařování ploch, po kterých vedla trať. Údržbu vyžadovala nejen tráva ale i oranice a skoky. Pozvolna se zvyšoval počet startujících a o Velké pardubické bylo slyšet i u zahraničních velmocí.²⁷⁰ Startovali jezdci i koně z Anglie, Německa, Rakouska, Polska, Belgie i Itálie.²⁷¹ Diváci se sem sjížděli z celé Evropy, občané Pardubic se jim samozřejmě snažili vyjít vstříc, ohromně narostl počet restaurací a hostinců. Později byly startovní listiny největších dostihů v programu vytištěny i ve francouzštině a v němčině.

Od roku 1923 se již alespoň přihlíželo k věku koní a ti nejmladší nesli nejmenší zátěž.²⁷² Doposud byl dostih vypisován jako handicap.²⁷³ Celé toto období, trvající osmnáct let, je charakteristické účastí polokrevných koní. Trenéři se znovu a znovu přesvědčovali o tom, že i pomalejší kůň, který umí skákat, dokáže v tomto případě plnokrevníkům konkurovat. Zároveň jich zpočátku samozřejmě nebyl dostatek. Rok 1926 přinesl další prvenství, čím bylo vítězství armádního jezdce kpt. Rudolfa Poplera

²⁶⁷ Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 21.

²⁶⁸ V současnosti 70 kg.

²⁶⁹ Svoboda, M. (1990). *100 ročníků Velké pardubické steeplechase*. Praha: SZN, s. 43.

²⁷⁰ Nehyba, M. (2017). *Dostih s Taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios, s. 11.

²⁷¹ Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona, s. 152.

²⁷² Čtyřletí 60 kg, pětiletí 66 kg, šestiletí a starší 67 kg.

²⁷³ Svoboda, M. (1990). *100 ročníků Velké pardubické steeplechase*. Praha: SZN, s. 43.

s klisnou All Right II.²⁷⁴ O rok později se poprvé v historii zúčastnila dostihu žena, slečna Lata Brandisová na klisně Nevěsta.

Další vítězství kpt. Rudolf Popler přidal v roce 1930 s koněm Gyi lovam!. Tento rok se dění z pardubického závodiště již přenášelo v živém přenosu do radiových přijímačů. Na parkovišti již tenkrát stála tisícovka automobilů československých i zahraničních značek.

Meziválečné období a **armádní jezdecké oddíly** byly neoddělitelnou součástí. Armádní jezdci v této poměrně krátké době, bez předchozí chovné základny nebo jezdeckých dovedností dokázali Československé jezdecké povýšit na *zlatou éru* veškerého jezdeckého či dostihového dění v naší historii.²⁷⁵ Téměř sto let po jejich působení nebyl dosud nikdo ze současných jezdců schopen navázat na neuvěřitelné výsledky tohoto období.

Obrázek 21. Jeden z armádních dostihů pod patronátem Vojenského jezdeckého učiliště, rok 1925. Fotografie převzata z knihy Kovář, P. (2000). *Šampaňské s příchutí pelyňku: příběhy lidí a koní včerejška i dneška Velké pardubické steeplechase*. Pardubice: Secret Partnership.

Během roku 1924 se z Hodonína do Pardubic přestěhovala vojenská jezdecká škola. Od 1. ledna 1925 můžeme mluvit o založení pozdějšího *Vojenského jezdeckého učiliště v Pardubicích*, které se nesmazatelně zapsalo do historie našeho jezdeckého i

²⁷⁴ Přestože měli během dostihu čtyři pády.

²⁷⁵ Fiala, P. (2017). *Mistr opatří Jiří Kocman*. Kladruby nad Labem: Lenka Gotthardová, s. 125.

dostihového sportu.²⁷⁶ Za celou dobu svého trvání do roku 1939 (a po osvobození až do roku 1951) dalo našemu jezdeckví řadu vynikajících jezdců, cvičitelů a trenérů.²⁷⁷ V pardubickém učilišti vznikl nový směr výcviku jezce a koně, který se u nás na dlouhou dobu stal vodítkem při jejich výchově. Prvním velitelem byl plk. Eminger.²⁷⁸ Tehdy se mnoho armádních jezdců účastnilo dostihů (absolvování dostihu bylo podmínkou výcviku hipických jednotek), ale poté pokračovali klasickými jezdeckými disciplínami.²⁷⁹ Vždyť na OH v Amsterdamu v roce 1928 nás v jezdeckví reprezentovali kpt. Josef Charous, kpt. Josef Seyfried, kpt. František Statečný, kpt. Emanuel Thiel, pplk. Otto Schöninger, kpt. Jaroslav Hanf,²⁸⁰ kpt. Rudolf Popler a v neposlední řadě kpt. František Ventura, který se svým Eliotem vybojovali zlatou olympijskou medaili v parkurovém skákání!²⁸¹ Armádní jezdcí byly hojně najímáni stáji jako žokejové Velké pardubické. Např. kpt. Rudolf Popler jezdil pro stáj Max.²⁸²

Důkazem velkého umu armádních jezdců bylo uspořádání premiérového ročníku „Concours hippique“ na závodisti ve Velké Chuchli v roce 1922. V drezurních i parkurových soutěžích soutěžila řada armádních jezdců v čele s kpt. Františkem Venturou. Při tomto klání se vážně zranil Vladimír Stroschneider, svoji aktivní jezdeckou kariéru tedy ukončil ale i nadále zastával v turfu mnoho funkcí.²⁸³ V tomto roce se zde také poprvé konala Trial Stakes, dnešní *Velká jarní cena*. I ve Velké Chuchli se tehdy běhaly překážkové dostihy. Nejvýznamnější byla *Armádní steeplechase* na 4000 metrů. V letech 1927 až 1931 v ní pětkrát za sebou zvítězil dvojnásobný účastník olympijských her, účastník Velké národní v Liverpoolu a jeden z našich nejslavnějších překážkových jezdců kpt. Rudolf Popler. V roce 1930 vyhrál s koněm Gyi Love!²⁸⁴ s nímž toho roku zvítězil i ve Velké pardubické.²⁸⁵

V Karlových Varech se postupem času ustálil počet pořádaných mítinků. Množství startujících v jednotlivých závodech nebyl vysoký. Nebývalo výjimkou, že běželi

²⁷⁶ Vojenské jezdecké učiliště museli absolvovat všichni velitelé jednotek jezdeckva a vozatajstva a zvláště jezdecky nadaní důstojníci dělostřelectva.

²⁷⁷ V učilišti bylo neustále k dispozici kolem osmi set koní v různém stupni výcviku.

²⁷⁸ Ústní sdělení, Ing Jan Schwarz, 5. června 2017.

²⁷⁹ Jandl, F. (1971). Z mojich spomienok. *Jazdeckvo*, roč. 19 (č. 8).

²⁸⁰ Vitouš, P. (1980). *Malá encyklopedie sportu*, Praha: Mladá fronta, s. 114.

²⁸¹ Kolář, F. (1999). *Kdo byl kdo – naši olympionici*. Praha: Libri, s. 88.

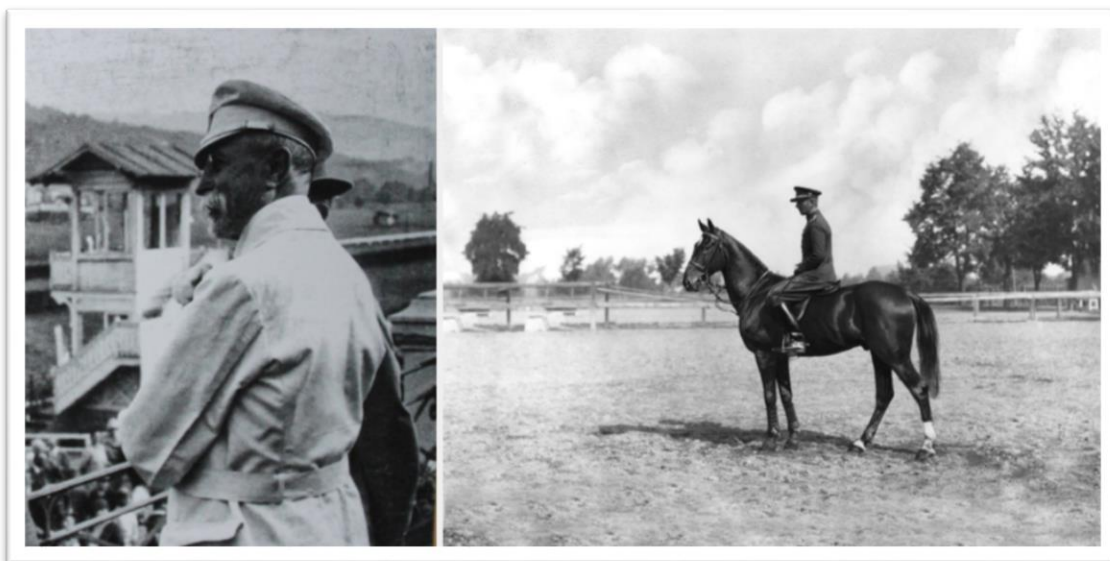
²⁸² Nehyba, M. (2017). *Dostih s Taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios, s. 23.

²⁸³ Startér, handicaper, tajemník i manažer dostihové stáje.

²⁸⁴ Tmavý hnědák maďarského původu z chovu Mikuláše Mořice Esterházyho.

²⁸⁵ Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership, s. 21.

pouze dva nebo tři koně. To mělo za následek menší příjmy ale stejně vysoké dotace dostihů. Stejně jako na závodisti na Císařské louce mohli i zde, diváci přihlížet bez zaplacení vstupného. Od roku 1927 zde působil renomovaný francouzský jezdec hrabě Alexander de la Forest, který měl výborné výsledky. V roce 1928 se poprvé, v rámci letního mítinku, konala dražba ročků z Napajedelského hřebčína.²⁸⁶ Akce byla směřována do centra města, aby přilákala více kupců. Nakonec se prodalo všech osmnáct koní, z nichž deset do zahraničí. Celkový obrat činil 924 tis. Kčs. Vzhledem k úspěchu se tato aukce konala i v dalších letech. Nezřídka kdy se stalo, že jedinými koňmi, kteří se neprodali nebo se prodali pod cenou, byli posléze vítězi velkých dostihů!²⁸⁷ Dokazuje to fakt, že v této době, poměrně brzy po znovu vzkříšení československého chovu, ještě nebyly tolik známé kvalitní linie koní. Majitelé často kupovali koně na slepo. Především ti majitelé, kteří měli koně jako důkaz majetnosti a náležitosti k vyšší vrstvě.²⁸⁸

Obrázek 22. Vlevo je prezident T. G. Masaryk, při své první návštěvě dostihů v Karlových Varech. Snímky z 18. července 1929 vznikly na balkonu tehdejší vážnice. Fotografie převzata z knihy Grüner, J. (2003). *Celý život na koni*. Praha: Olympia. Vpravo je armádní jezdec kpt. František Ventura na svém životním koni Eliotovi, se kterým v parkurovém skákání zvítězil na olympijských hrách v Amsterdamu v roce 1928. Armádní jezdcí byli neoddelitelnou součástí meziválečného období. Fotografie převzata z časopisu *Jazdeckvo*, roč. 19, č. 8.

Velkého úžasu se dočkali diváci letního mítinku v roce 1929. V podvečerních hodinách před hlavní tribuny přijeli dva koně s jezdci, přičemž v jednom z nich publikum

²⁸⁶ Roček – jeden rok starý kůň.

²⁸⁷ Např. Luxor, pozdější trojnásobný vítěz Gomba handicapu nebyl v roce 1930 prodán ani za vyvolávací cenu 20 tis. Kčs. Majitelem byla stáj Mrs. Elsa.

²⁸⁸ Nejdražší dvouletí koně stáli kolem 60 – 70 tis. Kč.

poznalo prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka. Ten se vyjádřil pro chov plnokrevníků a jeho podporu. Vzácny host přijel právě včas na vrchol závodního dne.²⁸⁹ Tato skutečnost opět zvýšila společenskou úroveň karlovarských dostihů. Do závodiště se opět investovala velká suma peněz, rozšířily se kavárny i restaurace a nově byl také upraven překážkový kurs. Mítinky byly doplňovány aktivitami jako dámské závody, přehlídka automobilů,²⁹⁰ povozů a další.

Obrázek 23. Vlevo je vítěz derby roku 1931 Oskar s jeho majitelkou. Foto archiv rodiny Matouškových. Vpravo kpt. Rudolf Popler s Gyi love! po vítězství ve Velké pardubické steeplechase 1930. Vítězství Popler dosáhl po svém návratu z Anglie, kde získal mnoho zkušeností. Fotografie převzata z knihy Svoboda, M. (1990). *100 ročníků Velké pardubické steeplechase*. Praha: SZN.

Cena ICK roku 1929 končila šokem – těsným vítězstvím domácího tříletka Sturmwindu s Richterem v kursu 33:1 a vysoká výhra těch, kteří si na něj vsadili nalákala do dalšího sázení nové tváře. Na Karlovarskou cenu módy se skládali renomované firmy především z módní branže.²⁹¹ Každý, kdo chtěl, aby o něm bylo slyšet, podporoval dostihy. Zahraniční hosté tak, díky reklamě, významně pomáhali s obytem pro firmy v okolí Karlových Varů.²⁹²

Ve Velké Chuchli se dostihový svět také točil na plné obrátky. V roce 1923 vyhrál Derby domácí kůň Wallada s žokejem Janem Pintérem.²⁹³ Další rok zase poprvé zvítězila

²⁸⁹ Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership, s. 20.

²⁹⁰ Nazvaná „Concours d' Elégance.“

²⁹¹ S. Ungar, P. & C. HAbig, Weil-Rosenbaum, Kníže & Co., Goldene-Harfe, Leopold Fiehl, Peter Pinkas, Česká eskomptní banka a úvěrní ústav, Česká banka Union, dr. Alex Schwarzenberg, Murling, Jindřich a Leo Mattoni, ředitel Wassermann a další.

²⁹² Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership, s. 21.

²⁹³ Majitelem koně byla Stáj Kary bankéře Bedřicha Fuchse. Pan Bedřich Fuchs byl po převratu jedním z prvních turfmanů, populární stáj Kary mu v letech 1921 – 1924 vydělala 1,4 mil. Kč a dvakrát získala České derby.

klisna Cléopatra s Lomaxem z hřebčína Gomba.²⁹⁴ V roce 1927 bylo nad dostihovým závodistištěm v Chuchli instalováno osvětlení jízdrny, tribuny, vážnice a totalizátoru.²⁹⁵ Pozemky ve Velké Chuchli částečně patřili i F. Stejskalovi – majitel kaolínových dolů a zároveň majitel nejúspěšnější stáje. Svým svérázným chováním zdravotně zničil několik velmi dobrých koní, propustil trenéry a nakonec po Jockey Clubu požadoval neúměrně vysokou částku za pronájem jeho části závodistiště. Jockey Club se v té době již potýkal s finančními problémy, v tomto roce skončil se schodkem 350 tis. Kčs. Stejskal tak navrhnul vypsání dostihů s velmi vysokou cenou 500 tis. Kčs ale to se vedení nelíbilo.²⁹⁶ Spory se během krátké chvíle natolik vyhroutily, že Jockey Club začal v zoufalé situaci vyjednávat s poděbradskou městskou radou a ta nabídla prostory podél Labe ke zbudování nového závodistiště. Poděbradská dráha byla nakonec skutečně otevřena.²⁹⁷

Roku 1929 na pozici předsedy Jockey Clubu rezignoval Bohumil Bradáč a do čela se nově dostal Jan Dobřenský z Chotěboře.²⁹⁸ O rok později se kanceláře Jockey Clubu přesunuly na Smíchov do dnešní Štefánikovy ulice, kde sídlily ještě na počátku devadesátých let. Jezdecký šampionát toho roku získal mladý sedmnáctiletý Jaroslav Houra, svěřenec trenéra J. Rosáka, který byl později velice úspěšným jezdcem.²⁹⁹

Klusácké dění u nás nemělo takovou oblibu jako v jiných zemích, přesto jsme patřili ke klusáckému centru. Ve dvacátých letech fungovali klusácké stadiony v Praze na Letné, kde se dostihy konaly až do roku 1930. V tomto období byla závodistiště v Bratislavě a v Praze skutečným středem klusáckého dění v Evropě. Roku 1928 se v Praze odstartoval první Československé klusácké derby, byl to vrchol prvorepublikového dění. Později procházelo toto odvětví četnými finančními depresemi (stejně jako celý turf).

²⁹⁴ Dušek, J. (1992). *Chov koní*. Praha: Brázda, s. 89.

²⁹⁵ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 301.

²⁹⁶ F. Stejskal nabídl prvních 100 tis. Korun věnovat ze svého. Cílem bylo vytvořit u nás dostih mezinárodních parametrů se stejně kvalitními koňmi. Podobně jako typ středoevropského Prix de l'Arc de Triomphe. Časem ale bylo jasné, že zápisné z dostihu nepokryje náklady na tak vysokou cenu dostihu. Těsně před termínem, když už v Paříži stáli na vagonech koně elitních evropských majitelů, bez jakékoli omluvy ho pořadatelé zrušili. Časopis „Dostihy“ tento krok ostře kritizoval spoluvlastník a trenér Jaroslav Rosák, byl dokonce vyhozen a byla mu odejmuta licence! Jaroslav Rosák byl jednou z nejvýznamnějších postav prvorepublikového turfu. Připravil řadu vítězů derby – Valčík, Rek, Tornádo.

²⁹⁷ Fiala, P. (2017). *Mistr operátí Jiří Kocman*. Kladruby nad Labem: Lenka Gotthardová, s. 96.

²⁹⁸ Bohumil Bradáč rezignoval z důvodu velkého zaneprázdnění politickou angažovaností. V prosinci toho roku se stal ministrem zemědělství v Udržalově vládě široké koalice, později zastával post ministra národní obrany a byl také předseda poslanecké sněmovny. Zemřel v roce 1935.

²⁹⁹ Cáp, M. (2019). *Příběhy lázeňských dostihů*. Praha: Maentiva, s. 23.

Po roce 1930 se klusácký provoz pozvolna vytrácel a nové začátky se datují až do doby po druhé světové války.³⁰⁰

Na přelomu 20. a 30. let se pardubické závodiště začalo využívat dalším, bohužel nešťastným, účelům. Konaly se zde plochodrážní závody motocyklů Zlatá přilba a to od roku 1929. Jezdilo se velmi rychle a přímo po dostihovém závodišti. Závod velmi rychle získal diváckou popularitu a přitahoval davy diváků, což závodišti příliš nesvědčilo. Travnatý ovál pneumatiky strojů poškozovaly daleko více než kopyta koní a mnohem hůře se chovali i diváci. Těm byl vstup umožněn přímo dovnitř dráhy a zůstávali po nich zde střepy a kousky cihel.³⁰¹ Dostihové závodiště v Pardubicích zachránilo přesunutí těchto závodů na nový, pro jezdce bezpečnější ovál do Svítkova v roce 1964.³⁰²

Podobnými nepokoji procházel i československý plnokrevný chov. Hřebčín Napajedla stál údajně na pozemcích, pod kterými je velká zásoba ropy. Následně se téměř veškeré pastviny rozvrtaly při jejím hledání. Jediným výsledkem byl bankrot vdovy po zakladateli hřebčína, Marii Baltazziové. Hospodářská krize existenci hřebčína téměř zpečetila. Ing. Tichota naštěstí přesvědčil vládu, aby hřebčín zakoupila. Z tohoto ustáleného chovu však zbylo jen pár chovných klisen a dlouholetý ředitel dr. Gerscha měl v následujících letech plné ruce práce, aby se chov a statut Napajedel vrátila. Zpočátku se sázelo na hřebce Simsona, po kterém byli nakonec velice dobří potomci a vítězové rakouského i slovenského derby.³⁰³

Na schůzi Jockey Clubu v roce 1935 rezignoval ze zdravotních důvodů Dobřenský a do jeho křesla usedl Zdenko Radslav Kinský a první místopředsedou organizace se stal Jan Masaryk, jeden ze zakládajících členů klubu.³⁰⁴ V roce 1931 se změny týkaly i *Internationaler Club Karlsbad*, z funkce odstoupil šéf Ottokar Westphalen a nahradil ho Friedrich Nostitz. Viceprezidenty jsou A. Rothschild, A. Schwarzenberg a J. Larisch. V tomto roce již ICK spolupracovala s Jezdeckým a vozatajským spolem v Karlových

³⁰⁰ Dušek, J. (1992). *Chov koní*. Praha: Brázda, s. 88.

³⁰¹ Cihly si diváci brali s sebou jako improvizované tribuny.

³⁰² Nehyba, M. (2017). *Dostih s Taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios, s. 18.

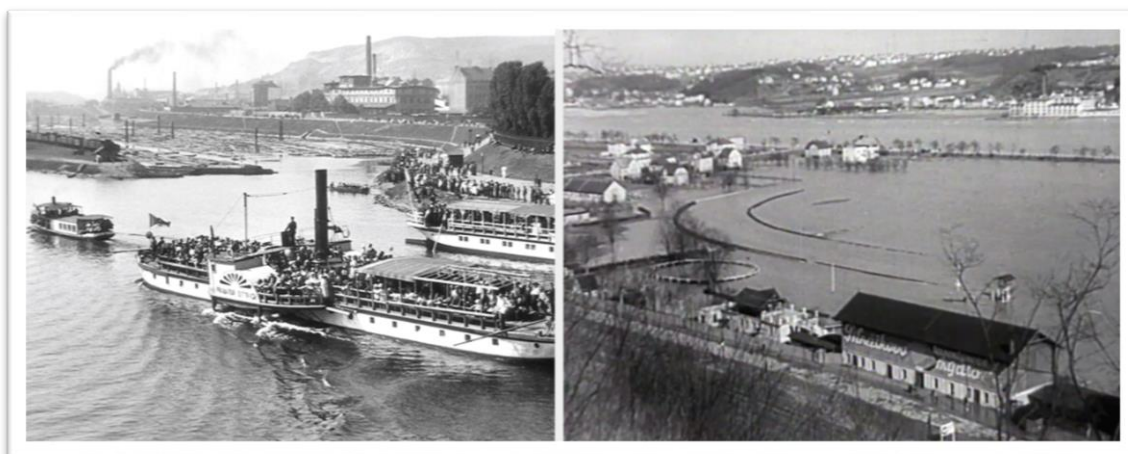
³⁰³ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 302.

³⁰⁴ Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership, s. 25.

Varech.³⁰⁵ V rámci letního mítinku se naposledy konala dražba ročků z, dnes už státního, hřebčína Napajedla.³⁰⁶

Letní mítink na karlovarském závodisti se v roce 1934 zkrátil na sedm dostihových dní. Spekulovalo se o sloučení ICK s Československým Jockey Clubem.³⁰⁷ Vzhledem ke zhoršující se politické situaci bylo třeba soustředit jezdecký a dostihový sport pod jednu organizaci. Prozatím ale zůstala jeho autonomie, situace ve střední Evropě začínala pomalu dostihovat i karlovarské závodisti.³⁰⁸

Na počátku třicátých let se dostihový sport ještě nadále dobře vyvíjel. Českému Jockey Clubu se podařilo pronajmout všechny chuchelské pozemky až do roku 1948 a areál ve Velké Chuchli začal, v očekávání dalšího růstu, vylepšovat a upravovat tribuny i hlediště.³⁰⁹ V rámci jedenáctého ročníku derby v roce 1931 navštívil prezident Tomáš Garrigue Masaryk dostihové závodisti. Jednalo se o oficiální návštěvu a na závodisti

Obrázek 24. Vltava je s Velkou Chuchlí úzce spojena. V období I. republiky se diváci často dopravovali parníky. Nevýhodou jsou možné záplavy, které například před II. světovou válkou značně poškodili zázemí i dráhu závodisti. Fotografie převzaty z Jirásek, Z. (1992). *Nechanická aféra*. Hradec Králové: Státní okresní archiv.

³⁰⁵ Cáp, M. (2019). Příběhy lázeňských dostihů. Praha: Maentiva, s. 24.

³⁰⁶ Žokej a trenér Jaroslav Houra (1913 – 1990) vzpomíná na dostihová léta v Karlových Varech: „Na dostihy v Karlových Varech mám ty nejlepší vzpomínky, na závodech zde bylo i na 300 koní, Asi 100 boxů bylo přímo ve dvoře vedle závodisti, asi 140 v místě dnešních kasáren, v zatáčce u startu na 900 metrů dalších 36 a naproti paddocku přes silnici asi dvanáct. Přehledná dostihová dráha – keře a stromy nebyly ještě tak vzrostlé jako dnes – byla vždy dokonale upravená. Často byla stříkána vodou. Panovala zde naprostá kázeň jezdců při tréninzích, kdy byla vyznačená třeba jen dvoumetrová dráha a všichni ji dodržovali. Hlediště i tribuny tonuly v záplavě květin, což bylo nádherné. Pro nás pro jezdce znamenaly Vary vždy mimo práce i dovolenou.“ Dostihový zpravodaj, 1983.

³⁰⁷ Cáp, M. (2019). Příběhy lázeňských dostihů. Praha: Maentiva, s. 24.

³⁰⁸ Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership, s. 25.

³⁰⁹ Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 21.

plynula uvolněná atmosféra, prezident osvoboditel dobře bavil.³¹⁰ V tomto ročníku zvítězil Oskar v majetku slečny Neumannové v tréninku jejího otce.³¹¹

Sezona 1938 zde ještě začínala s optimistickou vidinou, došlo k padesátiprocentnímu navýšení dotací, stáje byly posíleny novými nadějemi ze západu. Na celý rok byly vypsány propozice a cílem Československého derby bylo zaujmout první místo v prestižnosti v rámci střední Evropy. Z profesionálních trenérů zde působili mj. Jaroslav Rosák, Karel Šmejda, Richard Richter, William Lomax, Jindřich Kretschmann, Karel Truhlář nebo Ondřej Kereszturi. Ze zkušených jezdců tu působili Jaroslav Houra, Josef Koloc, Oldřich Merta, Josef Celler, Leslie Lomax, Arnošt Richter, Jan Vrábel a další. Derby toho roku ovládl Alcazar³¹² z přípravy trenéra Josefa Slepeczkého. Na podzim tohoto roku se už ale několikrát odkládala tradiční dražba ročků, proběhla mobilizace, která se nevyhnula řadě jezdců, trenérů ani majitelů. Celkové dění ve společnosti se samozřejmě vždy promítalo do nálady, podpory a fungování turfů. V sezoně 1939 se derby přejmenovalo na Českomoravské, v roce 1940 na Modrou stuhu českomoravskou. Na závodišti byl zakázán vstup židům a jejich stáje musely skončit.³¹³

Poslední ročníky Velké pardubické před druhou světovou válkou se nesly v duchu vysokých částek, kde se v dostihu vyplácela částka 108 000 Kč pro první čtyři v cíli.³¹⁴ To přilákalo koně a jezdce z Francie, Itálie, Polska, Rakouska a především z Německa, Velké Británie a USA. Diváci se do Pardubic sjížděli rovněž z celé Evropy.³¹⁵ V roce 1930 opanovali Velkou pardubickou domácí armádní jezdci, kteří získali první tři místa. Čtvrtá byla Lata Brandisová s polokrevným hřebcem Norbertem z chlumecké stáje Z. Kinského. O rok později byla na tento překážkový vrchol sezony vybudována nová, železobetonová tribuna. Prvními umístěnými byli opět polokrevníci, což dokazuje tehdejší trend. Polokrevníci na takto dlouhé trati rychlostně stačili na plnokrevníky a zároveň výborně skákali. Jedenapadesátý ročník VP v roce 1932 se stal osudným pro kpt. Rudolfa Poplera,

³¹⁰ „Náš prezident se dostavil doprovázen velkým protektorem hipických sportů ministerským předsedou Udržalem a ministrem vnitra dr. Slávikem. President nenuceně pohovořil s tím a zase s jiným, sešel k parádě na dráhu, napjatě sledoval vzrušující závod a s tisíci dalšími se těšil úspěchu našeho chovu. Stiskl jako ostatní sportovci ruce majitelce a trenérovi vítěze: dceři a otci.“ Takto odpoledne popisuje druhý květnový sešit Dostihový a jezdecký sport 1931.

³¹¹ Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona, s. 156.

³¹² Alcazar běhal poté v Maďarsku a Jugoslávii, po válce působil v Maďarsku jako plemeník.

³¹³ Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership, s. 32.

³¹⁴ Z vyhrané částky v dostihu má vždy největší podíl majitel, malou část z této sumy bere jezdec. Trenér bere procenta z výhry, ale platí pravidlo, že trenér bere víc než jezdec.

³¹⁵ Nehyba, M. (2017). *Dostih s Taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios, s. 11.

který smrtelně zranil. K tragické události došlo na 80 centimetrů vysokém dvojbradlí při jednom z rámcových dostihů.³¹⁶ Klisna Ella se po pádu nešťastně spadla a způsobila jezdcí zranění, kterým při převozu do nemocnice podlehl. Kpt. Rudolf Popler byl jedním z nejlepších a nejvšestrannějších jezdců meziválečného období.³¹⁷ Československo reprezentoval na OH v Paříži v roce 1924, v Amsterdamu v roce 1928 a v roce 1931 se zúčastnil Velká národní Liverpoolské.³¹⁸ Jeho osudovým koněm byl Gyi love! Poslední ročník před nucenou přestávkou se běžel roku 1937 a poprvé v historii zvítězila žena – Lata Brandisová s polokrevnou Normou. Tohoto roku startovalo šestnáct startujících a podle denního tisku přihlíželo klání kolem čtyřiceti tisíc diváků.³¹⁹

Obrázek 25. Vlevo nová pardubická tribuna před II. světovou válkou. Fotografie převzata z Nehyba, M. (2017). *Dostih s Taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios. Vpravo je Lata Brandisová na klisně Norma, která jako jediná žena v historii dokázala vyhrát Velkou pardubickou steeplechase. Rok 1937. Fotografie převzata z Vilimovský, Z. (1971). *Kdo je kdo. Jazectvo*, roč. 19 (č. 10).

Do nejvyšších pozic Československého Jockey Clubu nastoupili Němci, nacisté systematicky likvidovali tehdejší špičky našeho dostihového sportu. Sezónu 1942 ovlivnilo stanné právo, byl popraven několikanásobný šampion pánských jezdců a funkcionář napajedelského hřebčína ing. Bohumil Tichota. Roku 1943 byl do čela Českomoravského Jockey Clubu jmenován SS Brigadeführer generálmajor Pückler.³²⁰

Dostihy se za II. světové války pořádaly pouze ve Velké Chuchli a to ve zcela pozměněné podobě i náladě. Pomalu ale jistě končila opravdová zlatá éra československého jezdeckví i dostihového sportu. To, jakou pílí a láskou ke koním

³¹⁶ Skok byl poté po kpt. Rudolfovi Poplerovi pojmenován a dodnes je součástí Velké pardubické (je již zrenovovaný ale stojí na původním místě).

³¹⁷ Fiala, P. (2017). *Mistr opatí Jiří Kocman*. Kladruby nad Labem: Lenka Gotthardová, s. 92.

³¹⁸ Devětkrát startoval ve Velké pardubické a dvakrát ji vyhrál.

³¹⁹ Svoboda, M. (1990). *100 ročníků Velké pardubické steeplechase*. Praha: SZN, s. 52.

³²⁰ Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership, s. 32.

dokázali tehdejší jezdcí, trenéři i majitelé investovat do dostihových koní je obdivuhodné. V tak krátkém čase pozvedli úroveň hipického dění u nás tak vysoko, že jsme minimálně v jezdeckví mohli konkurovat zbytku světa.³²¹ V dostihovém světě rozhodně bylo, co zlepšovat ale obnovený, poválečný chov koní již nesl nemalé úspěchy a vše směřovalo k další progresi.³²² Obrázek o naší konkurenceschopnosti v tomto období si můžeme udělat díky svědectví jednoho z příznivců turfů, který se v roce 1931 vydal podpořit kpt. Rudolfa Poplera při účasti ve Velké národní Liverpoolské „...*mají dlouhé krky, zadky jako ze železa, silné klouby a úplně zdravé nohy, většinou bez bandáží. Obrovské skoky skáčou s přehledem a obrovskou silou. Po dlouhém dostihu mají ještě síly k dech beroucímu finiši...*“.³²³ Přesto že se u nás turf rozmáhal a zdokonalovalo se vše kolem něj (koně, trénink, způsoby, zázemí apod.) nemohli jsme v něm konkurovat zemím západní Evropy, které jsou kolíbkou novodobých dostihů. Systém a úroveň tamního dostihového světa byl o desetiletí napřed. Okolnosti II. světové války nám nepřály, abychom tento náskok dohnali nebo smazaly.³²⁴

4. 3 Historie dostihového sportu v Českých zemích od roku 1948 po současnost

V letech protektorátu z dostihových závodišť navždy tragicky zmizelo mnoho tváří a koní. Na památku ing. Tichoty byl například Oaks pojmenován *Memoriálem ing. Tichoty*. Po tomto výjimečně těžkém a temném období, na rozdíl od poválečného stavu po I. světové válce, ale na turf nečekal tak slibný restart a nakloněná společnost.³²⁵

Ještě před vypuknutím II. světové války, se v roce 1936 otevřelo závodišť v Poděbradech, které nechal vybudovat Zdenko Radslav Kinský. Stálo na okraji lázní a mělo podobné parametry jako Velká Chuchle, byla zde špičková dráha s dlouhou cílovou rovinou. Jednu dobu se dokonce spekulovalo o tom, přesunout veškeré dostihové dění z Velké Chuchle na toto závodišť. Po II. světové válce zde byl provoz přerušen a nakonec závodišť zaniklo úplně.³²⁶ O tom, jak se mj., tehdejší jezdcí a koně dopravovali na

³²¹ Pondělí národních listů a národa, 17. srpna 1936.

³²² Dobroruka, L., & Kholová, H. (1992). *Zkrocený vládce stepi*. Praha: Panorama, s. 218.

³²³ Nehyba, M. (2017). *Dostih s Taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios, s. 138.

Příspěvek čtenáře do časopisu Turf, rok 1931.

³²⁴ Fiala, P. (2017). *Mistr operátí Jiří Kocman*. Kladruby nad Labem: Lenka Gotthardová, s. 74.

³²⁵ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 302.

³²⁶ Fiala, P. (2017). *Mistr operátí Jiří Kocman*. Kladruby nad Labem: Lenka Gotthardová, s. 108.

dostihy, vypráví ve své knize pan Jiří Kocman „...Když se konaly překážkové dostihy v Poděbradech, měli jsme tady v Kolesách páru valachů, kladrubských šimlů a ty jsme zapřáhli do štráfky.³²⁷ Naložili jsme bednu se sedlami, nějaké seno a pár pytlů ovsu. Nasedlali jsme koně a vydali jsme se napěško do Poděbrad. Šli jsme z Koles přes závodistiště, přes Rajpón do Hradištky, po pangejtu, po poli a tak, spodem podle železniční tratě, pak na Choťánky, Libici nad Cidlinou, dál podle řeky kolem soutoku s Labem a to už je kousek do Poděbrad...“³²⁸

V období války nebyly dostihy zcela přerušeny. Největší obdiv si v té době vydobyl hřebec Lionel, který v sedle s Lesliem Lomaxem triumfoval i ve válečné náhražce derby v roce 1942. O dva roky později překvapivě vyhrála česká klisna Diva. V září roku 1944 byly dostihy ve Velké Chuchli přejmenovány na *Chovné zkoušky s vyloučením veřejnosti*, český turf dále skomíral a vedení Jockey Clubu se zmocnili němečtí okupanti,³²⁹ kteří 7. května 1945 obsadili Velkou Chuchli včetně asi dvou set koní. Trenér Karel Šmejda, se i navzdory zákazů vycházení vydal koně alespoň částečně zaopatřit, zachránil klisnu Divu, ale sám byl následně nacisty zastřelen.³³⁰ 9. května zase fašisté u restaurace Start vyhodili do vzduchu vlak s municí. Uhořelo několik dobrých koní v blízkých stájích, včetně Cyklona – vítěze Velké jarní ceny.³³¹

Po určité pauze během **II. světové války** se svět turfu znovu naplno rozběhl a to v roce 1946. Politická situace ovšem i nadále ovlivňovala příchod a odchod mnoha jezdců, trenérů a majitelé dostihových stájí.³³² Dle rozhodnutí Zemského národního výboru byli například vyhoštěni otec a syn Lomaxové, vrátili se ale někteří emigranti.³³³ Neustálé změny probíhali i na pozici předsedy Jockey Clubu či ředitelů hřebčinců.³³⁴

V tomto roce se u nás jako první běžel nejdelší klasický dostih St Leger, který vyhrál šampion Josef Šach.³³⁵ Derby toho roku vyhrál teprve sedmnáctiletý Josef

³²⁷ Valník, vůz opatřený pneumatikami, přípojnou ojí a místem pro kočího.

³²⁸ Fiala, P. (2017). *Mistr opatří Jiří Kocman*. Kladruhy nad Labem: Lenka Gotthardová, s. 117.

³²⁹ Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership, s. 36.

³³⁰ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 302.

³³¹ Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership, s. 36.

³³² Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 22.

³³³ Žokej Ludvík Čížkovič nebo trenér František Smutný. Licence byla obnovena například Janu Vrábelovi.

³³⁴ Např. roku 1944 byl do funkce předsedy Jockey Clubu zvolen ing. Václav Michal, který byl před tím ředitelem Napajedelského hřebčína a novým ředitelem by nyní MVDr. Ludvík Ambrož.

³³⁵ V dostihových programech se dočteme, že koně sedlá jezdec, amatér nebo žokej. Amatér je označení pro jezdce, který se dostihům věnuje ve svém volném čase jako koníčku. Žokej je jezdec, který zaznamenal

Křišťůfek s Vandalem.³³⁶ Na závodisti v Chuchli se scházelo i čtyřicet tisíc diváků a ve sportu se ukazovali noví, dobří koně. První poválečnou Vekou pardubickou, vyhrál jezdec Miloš Svoboda s polokrevným valachem Titanem.³³⁷ Pardubická dráha byla ale na konci války značně poškozena bombardováním a jen díky Východočeskému jezdeckému klubu, se areál podařilo zprovoznit poměrně brzy.³³⁸ Závodisti v Karlových Varech bylo po válce zdevastované, tribuny pobořené a stále taktěž v tristním stavu. Řada osobností lázeňského závodisti se konce války nedožila. Po sedmi letech, 28. července 1946 se sem vrátili dostihoví koně a spolu s nimi alespoň část žokejů a trenérů, kteří startovali na předválečných letních mítincích. Jaroslav Houra vzpomínal na toto období „...*Když jsem přijel po osvobození do Varů, nevěřil jsem, že vůbec kdy bude možné závodisti obnovit. Díky národnímu výboru a hlavně správci Nešverovi se to podařilo, ale už nikdy se nepodařilo vrátit závodisti do původního stavu. Jeli jsme sem o čtrnáct dní dříve, abychom pomáhali upravit boxy, bylo nutné opravit skoky na steeplechase a vyrobit nové proutěnky...*“³³⁹

V roce 1947 se stal hvězdou hřebec Panoš, který se byl prvním držitelem *trojkoruny* (vítěz Velké jarní ceny, Československého derby a St Leger).³⁴⁰ Koně z Československa vynikali i za hranicemi, rakouské derby například získali Centina a Brok.³⁴¹ Ve stejném roce byla otevřena *Učňovská škola jezdců*, později střední odborné učiliště. Byli sem přijímáni výhradně hoši ve věku čtrnácti až šestnácti let, tělesné váhy do 37 kilogramů.³⁴²

50 vítězství. Ten kdo jich má přes 150 již je nazýván šampionem. Do tištěných podob programu se používá pouze označení jezdec a žokej.

St. Leger je nejdelší rovinný dostih. Kůň, který zvítězí v závodě na 1600 metrů, v derby a v St. Leger, před sebou má skoro vždy velkou kariéru.

³³⁶ Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership, s. 37.

³³⁷ Kůň neznámého původu, který na našem území zůstal po odejitých Němcích.

³³⁸ Pomáhali ještě útvary posádkové správy Pardubice, orgány městského národního výboru a orgány Jockey Clubu. Většinu překážek bylo nutno opravit, irská lavice se stavěla znovu. Přístup na tribuny byl prozatím zakázán. Tehdejší Velké pardubické mělo přihlížet na šedesát tisíc diváků! Svoboda, M. (1990). *100 ročníků Velké pardubické steeplechase*. Praha: SZN, s. 54.

³³⁹ Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership, s. 29.

³⁴⁰ V tomto roce se u nás trojkoruna konala teprve podruhé.

³⁴¹ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 302.

³⁴² Učni byli zaměstnáni u trenérů, ale několik hodin týdně museli navštěvovat běžné vyučování. Mezi prvními frekventanty vynikali Vlastimil Vaňátko nebo František Huleš a Miroslav Šusta.

O dva roky později byl schválen návrh na pořádání *Mezinárodních mítinků socialistických zemí*. K zakládajícím Maďarsku, Polsku a Československu se později přidaly NDR, Rumunsko, Jugoslávie, Bulharsko a nakonec SSSR.³⁴³ Mezinárodní srovnání jezdců a koní je pro vývoj daného sportu velice důležité a ve všech ohledech prospěšné. Samozřejmě v nejlepším případě by to bylo srovnání s dostihovou úrovní států západní Evropy, o tom se ale v té době českým jezdcům mohlo jen zdát.³⁴⁴ V tomto roce také svoji legální činnost skončili všichni bookmakeři a pozici klasického Jockey Clubu převzala instituce nazvaná *Státní závodiště*.³⁴⁵

Obrázek 26. Na fotografii vlevo jsou zachyceny požáry rafinerie v blízkosti pardubického závodiště (dnes Paramo), po bombardování v roce 1944. Bombardování zdevastovalo i samotné dostihové závodiště. Fotografie převzata z knihy Nehyba, M. (2017). *Dostih s Taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios. Vpravo jsou zachyceni jezdcí po Vinohradské steeplechase, kterou vyhrál Stankovič s koněm Madelon. Zleva žokej Karel Stibůrek, žokej Ludvík Čiškovič, učeň Vlastimil Vaňátko a žokej Josef Stankovič. Velká Chuchle, 5. října 1947. Fotografie převzata z knihy Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership.

V poválečném období se u nás klusácké dostihy i chov jen velmi těžko vzpamatovávaly. Roku 1945 byl založen *Spolek pro chov a dostihy klusáků na Moravě* a nově vznikla dráha v Olomouci. V roce 1953 se jel teprve druhý ročník (první mezi válkami) Československého derby klusáků pro čtyřleté hřebce a klisny. Jako trenéři klusáků v té době působili F. Macek a J. Kaplan.³⁴⁶ Dále to byli Kolátor, Bartíšek, Mašek a další. Postupně byl klusácký provoz obnoven i ve Velké Chuchli a Bratislavě, kde zakotvilo Československé klusácké derby.³⁴⁷

³⁴³ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 304.

³⁴⁴ Fiala, P. (2017). *Mistr opratí Jiří Kocman*. Kladruby nad Labem: Lenka Gotthardová, s. 120.

³⁴⁵ Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia, s. 303.

³⁴⁶ Jindřich Kaplan v sulce vyhrál 64 dostihů u nás i v zahraničí.

³⁴⁷ Dušek, J. (1992). *Chov koní v Československu*. Praha: Brázda, s. 88.

Po komunistickém puči, v roce 1950 všechny stáje nově spadaly pod státní správu. Dostihy pořádal *Československý dostihový spolek*, který ale působil jen tři roky a v roce 1953 byly organizace dostihů i chov koní u nás svěřeny *Státnímu závodišti Praha*.³⁴⁸ Ve stejném roce bylo otevřeno závodiště v Lysé nad Labem a o rok později v Netolicích.³⁴⁹ V padesátých letech procházela určitou krizí i Velká pardubická.³⁵⁰ Závodišti se dostávalo jen té nejnужnější údržby, tribuny naprosto nestačily a stáje včetně zázemí pro jezdce pomalu chátraly. Na druhé straně ale rostl zájem zahraničních jezdců o účast. Nejčastěji sem jezdili Rusové, Maďaři, Bulhaři, Rumuni a také Němci z NDR.³⁵¹ Dostihový mítink v rámci Velké pardubické trval čtrnáct dní, přičemž hlavní vrchol se běžel druhou neděli včetně Ceny Vltavy, Ceny Labe, Ceny Marici a Ceny Dunaje.³⁵² Roku 1956, v rámci Mezinárodního mítinku, ještě českoslovenští plnokrevníci vyhráli deset dostihů. Od roku 1950 se Velké pardubické směřjí účastnit koně šestiletí a starší a každý účastník musí splnit kvalifikační požadavky.³⁵³ Velkou pardubickou sovětští koně opanovali například v roce 1957 – 59.³⁵⁴ Nejlepší rovinový jezdci tohoto období byli K. Havelka, F. Huleš, J. Bořík, J. Šach a další. Mezi trenéry byli nejúspěšnější J. Houra, J. Celler, F. Hurban a mnozí další.³⁵⁵ Padesátá léta se nesla v duchu stoupající kvality českých koní, kteří zdárně konkurovali východnímu bloku. Stát také nově financoval

³⁴⁸ Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdeckví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 293.

³⁴⁹ Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 22

³⁵⁰ Neustále se zmenšoval prostor závodiště, kolísala i dotace tohoto dostihu vlivem poválečných ekonomických problémů. V průběhu dostihu docházelo k mnoha pádům (v té době mohl ještě žokej na koně znovu nasednout a pokračovat v dostihu), do cíle koně dobíhali s obrovskými rozestupy.

³⁵¹ V rámci Velké pardubické se vypisovala ještě Cena Kladrub, kde mohli závodit pouze polokrevní koně. Byl to dostih pro státní plemenářské chovné ústavy, měřil 3600 metrů se středně těžkými skoky.

³⁵² Fiala, P. (2017). *Mistr opatří Jiří Kocman*. Kladruby nad Labem: Lenka Gotthardová, s. 57.

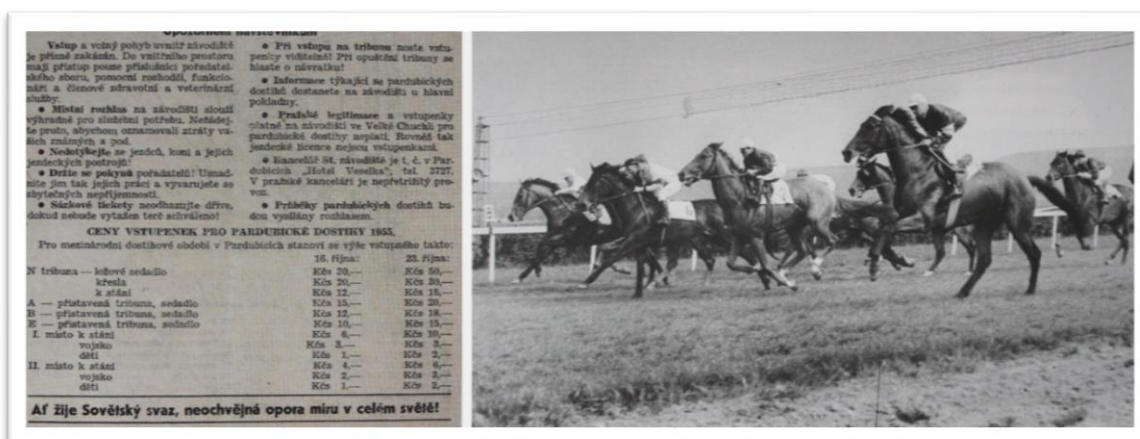
³⁵³ Každý účastník musel odběhnout alespoň dva překážkové dostihy.

Záliš, N. (1979). *Bílí koně starokladrubští*. Hradec Kralove: Kruh, s. 28.

Dušek, J. (1992). *Chov koní v Československu*. Praha: Brázda, s. 44.

³⁵⁵ Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership, s. 126.

veškeré dění kolem turfu.

Obrázek 27. Vlevo ceny vstupenek na oba dny Mezinárodního překážkového mítinku v roce 1955. Fotografie převzata z knihy Nehyba, M. (2017). *Dostih s Taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios. Vpravo je zachycený start pomocí sítě. Tento typ startů byl pro jezdce i koně obtížný a vyžadoval zkušenosti. Foto archiv autorky.

60. léta náš turf bohužel nesmazatelně poškodila. Nepřízeň státních orgánů, definitivní náklonnost k východní Evropě a naprostá izolace od dostihově vyspělých zemích znamenaly pro český dostihový svět stagnaci nebo dokonce krok zpět. Mnoho dostihových odborníků, ať už trenérů nebo jezdců odešlo.³⁵⁶ Roku 1962 získal, v rámci Mezinárodního mítinku, vítězství hřebec Lyon. Na dlouhá léta to bylo poslední velké československé vítězství. Domácí turf zaspal dobu, nedokázal přijmout moderní přístupy. Upadající chovatelství, nevyhovující závodiště, zastaralý kalendář, nedostatečné tréninkové metody a prostory a mizivé mezinárodní zkušenosti trenérů i jezdců. To vše zapříčinilo úpadek dostihového sportu. V roce 1966 například neproběhl žádný z tradičních karlovarských vrcholů. Konali se zde jen dva dostihové dny, přičemž na zahajovací den se přihlásilo jen deset koní v sedle s amatéry.³⁵⁷

Dostihovému sportu, jezdeckví ani koním samotným se v tomto období nevedlo dobře. Tažní koně byli často posíláni na jatka a částečně převáděni do majetku družstevních a státních organizací. Na sportovní koně režim nahlížel nevráživě, dostihy byli považováni za buržoazní sport, soukromé dostihové stáje byly zestátněny a kvalitě nadále nemohl být zřetel. V Pardubicích byl dokonce Taxisův příkop přejmenován na Velký příkop. Určitý počet koní tuto dobu přečkalo jen díky tomu, že koně stále ještě měli

³⁵⁶ Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 50.

³⁵⁷ Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership, s. 35.

jakési uplatnění v armádě. Současně se také armádní jezdcí na přelomu 40. a 50. let zúčastňovali dostihů. Počet koní od II. světové války neustále klesal až do roku 1995.³⁵⁸

Klusácké dostihy procházely rovněž krizí. Stadiony pro tyto dostihy (Bratislava, Praha – Letná) již byly zrušeny a od roku 1964 chátrala také klusácká dráha v Mariánských Lázních. Dalším nepříznivým vlivem byl velký prodej klusáků mezi lety 1964 – 1969, kdy se prodávali z hřebčince v Tlumačově do Rakouska a Itálie.³⁵⁹ V 60. a 70. letech se dokonce uvažovalo o zrušení chovu klusáka. Mimo Tlumačov byl slibný chov v Olomouci a dále chov výrazně doplňuje JZD Kostomlaty.³⁶⁰ Jako trenéři klusáků v té době působili O. Valouch, O. Nagy, M. Grégr a V. Dohalský. V roce 1965 byla otevřena dostihová dráha v Mimoni a na Albertovci.³⁶¹ Provinční dostihy se v té době běhaly ještě v Bohdanči, Lysé nad Labem, Xaverově, Netolicích a Stěžerech u Hradce Králové.³⁶² Nejúspěšnějším žokejem šedesátých let byl bezesporu Vlastimil Smolík.³⁶³

Obrázek 28. Vlevo tréninková skupina Ivana Janatky v Karlových Varech. Zázemí koní bylo v Dvorských stájích. Vpravo momentka z nasedání v paddocku, 70. léta. Fotografie převzaty z knihy Cáp, M. (2019). *Příběhy lázeňských dostihů*. Praha: Maentiva.

V rámci SSM byl v roce 1970 založen Turf klub, který představil anketu *Kůň roku*, a v následujících dvaceti letech se spolu s časopisem *Jazdectvo* snažili pomoci dostihovému sportu s jeho propagací. V sedmdesátých letech u nás bylo registrováno

³⁵⁸ Nehyba, M. (2017). *Dostih s Taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios, s. 35.

³⁵⁹ Stav se snížil až na osm chovných klisen.

³⁶⁰ Dušek, J. (1992). *Chov koní v Československu*. Praha: Brázda, s. 88.

³⁶¹ Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdectví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 302.

³⁶² Fiala, P. (2017). *Mistr opratí Jiří Kocman*. Kladruby nad Labem: Lenka Gotthardová, s. 124.

³⁶³ Vlastimil Smolík (1945 – 1994) se vyučil ve Velké Chuchli. První vítězství získal už jako učeň v roce 1962 v sedle koně Fíka, první šampionát jezdců vyhrál o pět let později. Od roku 1978 si udržel pozici nejlepšího jezdce Československa nepřetržitě třináct let. Během své kariéry získal 659 vítězství a šestkrát vyhrál Československé derby. Jeho rekord v počtu vyhraných rovinných dostihů během jedné sezony překonal v roce 1989 až Václav Janáček.

130 dostihových stájí.³⁶⁴ Během roku 1976 se u nás běželo 113 klusáckých dostihů s celkovou dotací 950 tisíc Kčs. V Rakousku nebo Maďarsku se dostihů odběhlo až desetkrát tolik.³⁶⁵

Rok 1972 byl výjimečným ročníkem Československého derby, protože ho poprvé a zatím naposledy vyhrála žena – Míla Hermansdorferová. Ta svůj úspěch popisovala takto „...V den derby jsem se pečlivě upravila. Zvláštní pozornost jsem věnovala napudrování, aby lidi nepoznali, kdybych byla strachy bledá. Hlavně jsem však věděla, že trenér přichystal na soupeře nový trik. Využil dostihového řádu a zaplatil poplatek za to, aby Crapom nemusel před dostihem do paddocku a ani na slavnostní přehlídku kandidátů derby.³⁶⁶ Sedlali jsme ho ve stáji, aby se nenervoval. Na dráze jsme se objevili ve chvíli, kdy koně absolvují zkušební cval a jdou ke startu. Tušila jsem, jak ochozy šeptají Crapomovo jméno...“³⁶⁷

Obrázek 29. Vlevo neúspěšnější československá rovinná jezdyně, první vítězka Čs. derby. Žokej Miloslava Hermansdorferová na koni Reliéf při Velké jarní ceně 1969. Archiv Z. Vilimovský. Vpravo Vlastimil Smolík při závodech v roce 1975. Neupřesněno. Fotografie převzata z knihy Dušek, J. (1992). *Chov koní v Československu*. Praha: Brázda.

³⁶⁴ Vilimovský, Z. (1971). Kdo je kdo. *Jazectvo*, roč. 19 (č. 10), s. 192.

³⁶⁵ Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdeckví a dostihový sport*. Praha: SZN, s. 294.

³⁶⁶ Paddock – ohrazené místo na závodisti, kde se koně před dostihem vodí a jezdci na ně nasedají. Diváci také mohou koně vidět zblízka a sázkaři na poslední chvíli vsadit na koně, který vzhledově vypadá v nejlepší formě.

³⁶⁷ Od následujícího roku v žádných propozicích klasických dostihů nechybí větička – Všichni startující se musí zúčastnit slavnostní přehlídky.

Do pořádání dostihů začaly zasahovat i technické pokroky jako startovní boxy (používají se pro startování rovinných dostihů), lepší úprava povrchů, zavádění zavlažování apod. Úspěšní rovinní jezdci 70. let byli V. Smolík, F. Huleš, J. Šach, J. Košťál. Mezi nejúspěšnější trenéry patřili J. Mašek, J. Křišťůfek, F. Vítek a další.³⁶⁸

Obrázek 30. Dva velké fenomény Velké pardubické. Železník a Josef Váňa. Foto archiv autorky a Vladimír Valenta.

V osmdesátých letech ještě pokračovaly mezinárodní mítinky, ale československý turf procházel dalším obdobím stagnace.³⁶⁹ Přesto byla v roce 1981 ve Slušovicích otevřena nová dostihová dráha. V posledním roce před politickými změnami bylo u nás dvanáct československých Plemenných knih anglického plnokrevníka.³⁷⁰ Československo disponovalo čtyřiceti devíti plemennými hřebci a za rok bylo odběhnuto kolem 520 dostihů.³⁷¹ Na konci této dekády se v Pardubicích zrodil další fenomén.³⁷² Železník, který

³⁶⁸ Neumann, P. (1971). Turf. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 8), s. 153.

³⁶⁹ Jen pro zajímavost, v roce 1980 bylo v Československu evidováno 947 hřebců, klisen a hříbat (nepočítali se tedy valachové) Anglického plnokrevníka. Velká Británie jich evidovala 16 167, Austrálie dokonce 64 000. Od druhé světové války počet koní v Československu poměrně prudce klesal až do roku 1995, což se samozřejmě podepsalo i na počtu Anglických plnokrevníků avšak ne v takové míře jako u jiných plemen.

³⁷⁰ Klisna Arva, narozená v hřebčínu Napajedla v roce 1985, byla věku jednoho roku vydražena za rekordní sumu 530 000 Kč. Koupila jí stáj PP Topolčianky a později vyhrála tzv. Trojkorunu.

³⁷¹ Dušek, J. (1992). *Chov koní v Československu*. Praha: Brázda, s. 89.

³⁷² Železník se narodil 29. dubna 1978. Začínal ve stáji Agrochemického podniku Slavkov u Brna a dostihovou abecedu ho učil Josef Miška. Při jeho premiéře ho jel František Novák, při druhé účasti Antonín Novák a ani jednou nedokončil. V roce 1987 ho poprvé a navždy provedl dostihem Josef Váňa a zvítězili lehce o dvanáct délek a do té doby v nejlepším čase. Vyhráli i dva následující ročníky. V roce 1991 společně vyhráli počtvrté i přes pád na Poplerově skoku (tehdy Josef Váňa znovu nasedl, což již v dnešních pravidlech není možné). Téhož roku byl Železník potřetí vyhlášen koněm roku. Celkem startoval ve Velké pardubické osmkrát a svůj zasloužený důchod si užíval do šestadvaceti let.

čtyřikrát vyhrál Velkou pardubickou. Pokaždé s žokejem Josefem Váňou.³⁷³

Po roce 1989, stejně jako ve všech sportovních odvětvích, došlo k výrazným změnám a to jak organizačním tak především finančním. Ve všech pádech se rychle skloňovala slova zisk, úspory, náklady a další. Dostihový sport bylo nutné přetransformovat do nově vzniklých poměrů soukromého vlastnictví. Dostihových závodů se dotkly restituce, díky kterým byly areály vráceny původním majitelům, a ne všichni měli zájem pokračovat s podporou dostihového sportu.³⁷⁴ Některé dráhy se ale podařilo odkoupit. Dostihové stáje nyní také patřily soukromníkům a spolupráce s hřebčínou začala rychle váznout. Do České republiky se zanedlouho dováželi koně ze západu a tradiční český chov neměl odbytu a uplatnění. V devadesátých letech se dostihový sport opět výrazněji vrátil do vrstev zámožnějších lidí, protože držení koní včetně veškerých nákladů na provoz je obrovsky nákladné.

Tyto události se výrazně podepsali i na pořádání samotných dostihů. Financování závodů a vyplácení prémie se již neopíralo o státní sektor, ale museli se nacházet sponzoři či dlouhodobí partneři jednotlivých mítinků.³⁷⁵

V nové, otevřené době český turf převzal označení dostihů, které bylo zavedeno ve Velké Británii, Francii, Itálii, Německu a Irsku. Jedná se značení symboly Gr.1, Gr.2, Gr.3, kdy *Gr* znamená Group race. Cílem je označení dostihů nejvyšší kvality.³⁷⁶ V České republice se pořádají tři dostihy Gr.3 a 9 Listed dostihů ročně.³⁷⁷

V roce 1990 byl v Brně ustanoven Svaz chovatelů dostihových koní a ve stejném roce založil Ing. Chaloupka Fond na podporu a záchranu koní. Zemědělská družstva se samozřejmě potýkala s nerentabilitou dostihových stájí a družstva zanikala. Přes všechna úskalí porevolučního dění se v roce 1991 otevřela nová tribuna a zcela přebudované závodisko v pražské Velké Chuchli.³⁷⁸ Od roku 1992 pořádala dostihy ve Velké Chuchli

³⁷³ Josef Váňa (1952) – naprostý fenomén Velké pardubické. Je její nepřehlédnutelnou postavou, protože v ní startoval osmadvacetkrát a osmkrát zvítězil. Výčet jeho vítězství a úspěchů v dalších dostizích by vydalo na samostatnou knihu. Poměrně brzy se vydal i na trenérskou dráhu, která je neméně úspěšná jako ta jezdecká. V začátcích trénování se orientoval především na německé překážkové dostihy, které ale ztratily oblibu a tak se přesunul do Itálie, poté do Francie. V dnešní době je jedním z nejlepších trenérů a obrovskou zkušeností a odhadem na koně. Dokáže na dostihové dráhy vrátit koně zraněné nebo všemi odepsané.

³⁷⁴ Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership, s. 91.

³⁷⁵ Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 24.

³⁷⁶ Nejlepšími dostihy s nejlepšími koňmi jsou ve skupině Gr.1.

³⁷⁷ Listed – dostihy nižší kvality než stupeň Gr.3.

³⁷⁸ Vlastimil Smolík po šesté vyhrál derby a rekord v počtu vítězství drží dodnes.

Asociace profesionálních trenérů, jezdců a ošetřovatelů a Unie československého turfu, od roku 1993 potom *Spolek majitelů dostihových koní* a nakonec od roku 1994 *Dostihové závodiště a. s.* Československé derby bylo po rozdělení republiky logicky přejmenováno na České derby, které se zatím jedinkrát konalo jinde než ve Velké Chuchli a to v roce 1995 v Karlových Varech.³⁷⁹

Přes počáteční rozpaky se turf u nás vzpamatoval a v roce 1997 byla otevřena závodiště v Brně Dvorech a v Mostě.³⁸⁰ O rok později se první dostihy odběhly ve Světlé Hoře a Kolesách. Změny se děly i na pardubickém závodišti. Byla postavena nová tribuna, která mírně zasáhla do kursů několika dostihů. Pardubice se ale nyní mohou pyšnit dostihovým závodištěm evropských norem. Byly také zmenšeny a upraveny některé skoky,³⁸¹ díky čemuž se staly bezpečnější a snížil se počet zraněných koní.³⁸²

V srpnu roku 2002 postihla závodiště ve Velké Chuchli pětisetletá voda a skoro rok bylo závodiště uzavřeno.

Obrázek 31. Vítězové Velké pardubické steeplechase 2019. Josef Bartoš s Theophylem v cílové rovině.
Foto Vladimír Valenta.

V současné době se běhá na závodištích v Karlových Varech, Mostě, Netolicích, Mimoni, Lysé nad Labem, Velké Chuchli, Kolesách, Pardubicích, Světlé Hoře, Brně a Slušovicích. Turf v České republice je ustálený, v převážné většině dostihů vítězí koně importovaní, což je jedna z věcí, kterou by si asi ne jeden dostihový fanoušek přál

³⁷⁹ Důvodem byla insolvence pražského pořadatele.

³⁸⁰ Jedině dostihové závodiště u nás, které má k dispozici přímou dráhu pro krátké dostihy na 1000 a 1200 metrů. Ovál je postaven na budické výsypce v rámci rekultivace krajiny.

³⁸¹ Úpravy byli nevyhnutelné. Množství pádů v průběhu trasy mají většinou za příčinu nezkušenost koní a jezdců. Koně, kteří na takto obtížný závod nejsou připraveni, ale startují, představují pomyslné nebezpečí.

³⁸² Koně, kteří ve Velké Pardubické dokázali vyhrát třikrát – Lady Anne, Brigand, Epigraf, Sagar, Železník 4x, Peruán, Sixteen, Tiumen a Orphe des Blins).

změnit.³⁸³ Dostihový sport je neuvěřitelně dynamický a diváci si mohou vybrat ze široké nabídky dostihů a to jak v typech tak úrovních. Stejně jako ostatní hipické sporty, je ten dostihový finančně náročný.³⁸⁴ V mnoha a mnoha případech jde u majitelů spíše o jakýsi koníček, radost z celého dění kolem koní než čekání na zisk. Jen pro představu, kůň, který v roce 2018 vydělal na dotacích nejvíce peněz, se jmenuje Trip to Rhodos. Narodil se ve Francii, reprezentuje stáj doktora Charváta, trénuje ho Pavel Tůma a v sezoně 2017 vydělal 2,69 milionu korun (za celou dosavadní kariéru 7,8 milionu).³⁸⁵

Od počátku novodobých dostihů již uplynula poměrně dlouhá doba. To co zůstalo, je závod na rychlost. K vítězství tedy stačí opravdu málo – být v cíli první. Vzhled, prošlechtěnost, stavba i využití koní je specifitější. Stejně tak vzhled jezdců, sed jezdců, přístup ke koním a další. Dnešní koně běhají mnohem rychleji než tehdejší šampioni. Jejich tréninkové plány a zátěže jsou naprosto srovnatelné s vrcholovými sportovci. Český dostihový sport je ucelený fungující kolos, který se řídí jednotlivými nařízeními Jockey Clubu, i nadále je ale třeba se vzdělávat a inspirovat zeměmi, kde je turf na ještě vyšší úrovni. Jedno bychom si ale mohli ponechat – lásku ke koním, která i v oblastech turfu již není zákonitá. Dostihový sport je v mnoha zemích průmyslem, kde je kůň jen číslo. Dostihy jako takové, si svoji diváckou kulisu najdou vždy, obrovskou výhodou je okamžitý výsledek se vzrušujícím doběhem při pohledu na ušlechtilé rychlé koně.

³⁸³ Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot, s. 21.

³⁸⁴ O běžný chod dostihové stáje se stará velké množství lidí. Vedle jezdců a trenérů jsou to ošetřovatelé, kovář, veterinář, pracovníci kolem kydání koní, vodění do výběhů a další.

³⁸⁵ Statistiky. (2019). Dostupné 21. březen 2019, z <http://www.dostihyjc.cz/statistiky.php>

5 Závěr

Záměrem této práce bylo vytvořit ucelenou publikaci, která podrobně mapuje zadanou problematiku. Historie dostihového sportu v Českých zemích je téma, kterým se zabývá jen úzká skupina autorů, což je bezesporu škoda. V současnosti má tento sport širokou diváckou základnu. Pro lepší orientaci v dostihovém světě je práce rozdělena na dvě větší kapitoly, přičemž první mapuje historii a vývoj dostihů ve světě a to od jejich prvopočátků. Ve druhé kapitole se autor snažil zachytit historii a vývoj turfu u nás a to od počátků po současnost, přičemž je toto období rozdělené do tří podkapitol.

Dostihový sport se postupem času vyvinul z prvních soutěžních klání na koňském hřbetě, nejčastěji dvou koní, na rychlost. Dostih byl první hipickou disciplínou a také první hipickou disciplínou na antických olympijských hrách. V současnosti dostihy součástí OH nejsou. Tuto roli převzalo jezdeckví.

V Českých zemích můžeme o novodobých dostizích uvažovat zhruba od roku 1839, kdy byl založen Dostihový spolek, dostihy v Českých zemích se začaly rozmáhat a dostávat jistý řád a organizaci. Rozdíl mezi tehdejšími a dnešními dostihy je nesrovnatelný. Koně jsou rychlejší, silnější a prochází tréninkem vrcholových sportovců. Tehdejší vzhled a pojetí připomínalo v mnohém až grotesku, což ale vzhledem k nevědomostem a nezkušenostem rozhodně nemůžeme mít tehdejší jezdcům a nadšencům za zlé.

Dostihy mají oproti jiným hipickým sportům velkou výhodu. Výsledek je znám okamžitě, cílová rovinka mnohdy nabízí dech beroucí zážitek. Ten nejlepší zážitek má ale bezpochyby jezdec. Vždyť nejlepší pohled na svět je z koňského hřbetu. Chvilky na něm jsou ale podmíněny nespočtem hodin, který správný jezdec tráví mimo něj, ve stáji, při trénincích, život u koní je zkrátka stylem života.

Dostihový sport je ukázkou ušlechtilých nejrychlejších koní, kteří na dráze podávají maximální výkony při jejich nejpřirozenějším pohybu. Hra svalů, dusot kopyt a zvuk nozder je uchvacující již po tisíciletí, a snad tomu tak bude i nadále.

Seznam zkratk

ČSR – Československá republika

JC – Jockey club

LOH – Letní olympijské hry

NDR – Německá demokratická republika

NSR – Německá spolková republika

OH – Olympijské hry

VP – Velká pardubická

Prameny a literatura

Archivní prameny a sbírky

Státní oblastní archiv Zámorsk (SOA Zámorsk). Rodinný archiv Kinský.
Jirásek, Z. (1992). *Nechanická aféra*. Hradec Králové: Státní okresní archiv.

Periodika

Jandl, F. (1971). Z mojich spomienok. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 8), s. 56.
Národní listy, 4. června 1906.
Národní politika, 7. února 1904.
Neumann, P. (1971). Turf. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 8), s. 153.
Pondělí národních listů a národa, 17. srpna 1936.
Pražský ilustrovaný kurýr, 8. srpna 1906.
Smiatkovski, A. (1895). Dámské besedy. *Nové pařížské módy*, roč. 1 (č. 8), s. 29.
Vilimovský, Z. (1971). Kdo je kdo. *Jazdectvo*, roč. 19 (č. 10), s. 192.

Narativní prameny

doc. PaedDr. Jan Štumbauer, CSc. – Na Sádkách 2/1, České Budějovice
Ing. Jan Schwarz – Svatý kříž 18, Havlíčkův Brod
Ing. Ivo Exnar – U Menoušků 1442, Havlíčkův Brod
Jiří Kocman – Národní hřebčín Kladruby nad Labem
Vladimír Vinklárek – Plačovice 1, Dešná

Literatura

- Bureš, P., & Plichta, J. (1931). *Sport a tělesná kultura v Československé republice a cizině*. Praha: Almanach.
- Basche, A. (2002). *Geschichte des Pferdes*. Sigloch edition.
- Cáp, M. (2019). *Příběhy lázeňských dostihů*. Praha: Maentiva.
- David, V. (1987). *Taxis a ti druzí*. Hradec Králové: Kruh.
- Dušek, J. (1992). *Chov koní*. Praha: Brázda.
- Dušek, J. (1992). *Chov koní v Československu*. Praha: Brázda.
- Dobeš, J., Dušek, J., Nyklová, E., Jandl, F., Jokl, Z., Kepřta, F., ... Zelenka, J. (1977). *Jezdeckví a dostihový sport*. Praha: SZN.
- Dobeš, J. (1997). *Jízda na koni*. Praha: Cesty.
- Dobroučka, L., & Kholová, H. (1992). *Zkrocený vládce stepi*. Praha: Panorama.
- Fiala, P. (2017). *Mistr opratí Jiří Kocman*. Kladruby nad Labem: Lenka Gotthardová.
- Gotthardová, L. (2011). *Jezdecké soutěže*. Praha: Střední škola dostihového sportu a jezdeckví.
- Grüner, J. (2003). *Celý život na koni*. Praha: Olympia.
- Horáček, M. (1983). *Království za koně*. Praha: Olympia.
- Jelínek, A. (1991). *Dostihová čítanka*. Praha: Mladá fronta.
- Kinský, Z. (1947). *Hodina vzpomínek. Kus historie parforsních honů a dostihů v Čechách*. Chlumec nad Cidlinou: Vítězslav Klemens.
- Kolář, F. (1999). *Kdo byl kdo – naši olympionici*. Praha: Libri.
- Kolman, D. (1996). *Dostihová ročenka*. Praha: Olympia.
- Kovář, P. (2000). *Šampaňské s příchutí pelyňku: příběhy lidí a koní včerejška i dneška Velké pardubické steeplechase*. Pardubice: Secret Partnership.
- Mahler, Z. (1995). *Člověk a kůň*. České Budějovice: Dona.
- Nehyba, M. (2017). *Dostih s Taxisovým příkopem*. Pardubice: Helios.
- Schmiedová, Z. (2002). *Ať nám koně jdou*. Praha: Plot.
- Svoboda, M. (1990). *100 ročníků Velké pardubické steeplechase*. Praha: SZN.
- Svoboda, M. (2003). *Pardubické parforsní hony*. Pardubice: Společnost pro rozvoj Pardubicka.
- Štumbauer, J. (2016). *Vybrané kapitoly z historie tělesné výchovy, sportu a turistiky v meziválečném Československu*. České Budějovice: JČU.
- Šulc, K. (1946). *Zajatá krása*. Praha: ČGU.
- Tejkal, A. (1927). *Dostihový sport*. Brno: nákladem autora.
- Valenta, A. (2004). *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice: Veduta.
- Vitouš, P. (1980). *Malá encyklopedie sportu*, Praha: Mladá fronta.
- Záliš, N. (1979). *Bílí koně starokladrubští*. Hradec Kralove: Kruh.
- Zlámaný, J. (2006). *Velká Chuchle stoletá*. Praha: Secret partnership.

Internetové zdroje

- Krátce z historie Velké pardubické. (2011). Dostupné 19. duben 2020, z <http://www.vpcp.cz/cs/historie.html>
- Statistiky. (2017). Dostupné 21. březen 2018, z <http://www.dostihyjc.cz/statistiky.php>
- Mapy III. vojenského mapování, list č. 3955. (2006). Dostupné 10. říjen 2019, z <http://www.mapy.vugtk.cz/specialky/sheets.php?rs=&lg=cze>

